MINISTERUL EDUCAȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

LIMBA ROMÂNĂ

Natalia CUBREACOV • Maria BURUIANĂ • Silvia COTELEA • Aurelia ERMICIOI



Manual pentru clasa a 2-a

Știința, 2015

CZU 811.135.1(075.2)
L 62

Elaborat în baza curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul ministrului educației (nr. 560 din 12 iunie 2015).
Editat din sursele financiare bugetare.

Comisia de evaluare: *Viorica Morcov*, învățătoare, gr. did. superior, Liceul Teoretic „George Călinescu", Chișinău; *Elena Popa*, învățătoare, gr. did. superior, Liceul Teoretic „Ion Creangă", Chișinău; *Tamara Cerbușca*, învățătoare, gr. did. superior, Liceul Teoretic „Orizont", Chișinău

Recenzenți: *Tatiana Baciu*, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă", Chișinău; *Alexei Colîbneac*, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, maestru în arte

Redactor: *Cristina Alexei*
Lectori: *Mariana Belenciuc, Valeria Grigorenco*
Corectori: *Maria Cornesco, Tatiana Darii*
Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*
Ilustrații: *Daniela Șemeachin, Irina Oleinic, Victoria Eremie*
Concepție grafică și machetare computerizată: *Romeo Șveț, Olga Ciuntu*
Copertă: *Romeo Șveț, Irina Oleinic*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică *Știința*,
str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;
tel.: (+373 22) 73–96–16; fax: (+373 22) 73–96–27;
e-mail: prini@stiinta.asm.md; prini_stiinta@yahoo.com;
www.stiinta.asm.md

DIFUZARE:
Republica Moldova: ÎM Societatea de Distribuție a Cărții *PRO-NOI*
str. Alba-Iulia, nr. 75; MD-2051, Chișinău;
tel.: (+373 22) 51–68–17, 71–96–74; fax: (+373 22) 58–02–68;
e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice *Știința*.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Limba română: Man. pentru cl. a 2-a / Natalia Cubreacov, Maria Buruiană, Silvia Cotelea, Aurelia Ermicioi; Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. *Știința*, 2015 (Combinatul Poligr.). – 180 p.

ISBN 978–9975–67–975–6
811.135.1(075.2)

ISBN 978–9975–67–975–6

© *Natalia Cubreacov, Maria Buruiană, Silvia Cotelea, Aurelia Ermicioi*. 2011, 2015
© Î.E.P. *Știința*. 2011, 2015



Dragi elevi,

Aveţi un manual care va deveni în scurt timp cel mai bun prieten al vostru în frumoasa călătorie prin lumea cărţii. Cu inteligenţă, imaginaţie şi hărnicie veţi reuşi să vă descurcaţi de minune în această lume. Veţi înainta încet-încet pe tărîmul cuvintelor adunate frumos pentru voi de mulţi scriitori. Înţelegînd tainele textelor, veţi descoperi miracolul naturii, al omului, al vieţii.

Personajele manualului, **Oache**, **Omidé** şi **Scăpărici**, din îndrăgitul film cu desene animate *Maria Mirabela* vă vor însoţi pe tot parcursul drumului ca inteligenţi, curajoşi şi veseli îndrumători, anunţîndu-vă compartimentul la care aţi ajuns – *Literatură*, *Comunicare*, *Atelier de creaţie*, *Lectură suplimentară*. Aceleaşi mascote vă vor ajuta să scrieţi, să gîndiţi, să observaţi, să descoperiţi, să vă jucaţi învăţînd.

Vă asigurăm că nu veţi uita niciodată de acest manual de *Limba română*.

Succese!

Autoarele



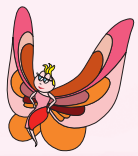

Cuprins



1 ŞCOALA

- *Din nou la şcoală* 7
- Părţile componente ale cărţii 10
- *Cartea*, de Vasile Romanciuc 12
- Cum comunicăm? 13
- *Abecedarul*, după Tudor Arghezi 15
- Comunicarea orală 18
- Textul oral după un şir de imagini. *Dorinţa lui Oache* 20
- *Cheia*, după Mihail Sadoveanu 22
- Comunicarea scrisă. Biletul 25
- *Melcul şcolar*, de Vasile Versavia 26
- Evaluare 27

2 TOAMNA

- *Cum începe toamna*, după Marin Preda 28
- Intonarea propoziţiilor. Punctul (.). Semnul întrebării (?) 31
- *Puişorii*, după Emil Gârleanu 33
- Intonarea propoziţiilor. Semnul exclamării (!) 36
- *Toamna*, de Octavian Goga 37
- Povestirea orală după un şir de ilustraţii. *O lecţie...* 40
- *Cioc! Cioc! Cioc!*, după Emil Gârleanu 41
- *Balada unui greier mic*, de George Topîrceanu 44
- Evaluare 45

3 FAMILIA MEA

- *Banul muncit*, după Alexandru Mitru 46
- Textul 49
- *Arborele familiei*, de Arcadie Suceveanu 50
- Textul în versuri 53
- Dialogul 54
- *Nu e voie*, după Tudor Arghezi 56
- *Familia mea*, după Baruţu şi T. Arghezi 60
- Povestirea orală după un şir de ilustraţii. *O zi plină* 62
- Evaluare 63

4 LUMEA VIEȚĂȚILOR

- *La Grădina zoologică*, după Marin Sorescu 64
- Cuvîntul 68
- *Năluca*, după Cezar Petrescu 69
- Cuvîntul şi sensurile lui 72
- *Într-o zi pe cînd lucram*, de Ana Blandiana 74
- *După asemănarea lor*, după Emil Gârleanu 75
- Compunere orală după un şir de imagini 78
- Evaluare 79

5 IARNA

- *Iarna*, de Nicolae Labiş 80
- Cuvinte ce denumesc fiinţe, lucruri şi fenomene ale naturii 83
- *Vreau să trăiesc printre stele*, după Victor Eftimiu 84
- Cuvinte ce arată însuşiri 87
- *Legenda bradului* 88
- *În seara de Crăciun*, de George Coşbuc 90
- Cuvinte ce exprimă acţiuni 92
- Părţile compunerii. *Poveste cu Moş Crăciun* 93
- *În ajun de Anul Nou*, după Fănuş Neagu 94
- Evaluare 97

6 ÎN LUMEA POVEŞTILOR

- *Degeţica*, după Hans Christian Andersen 98
- Silaba. Despărţirea cuvintelor în silabe 101
- *Judecata vulpii*, după Petre Ispirescu 102
- Sunetul şi litera. Vocalele şi consoanele 105
- *Răţuşca cea urîtă*, după Hans Christian Andersen 106
- *Ţăranul şi duhul apelor*, după Lev Tolstoi 107
- Alfabetul 110
- *Filmul copilăriei*, de Arcadie Suceveanu 111
- Compunere după imagini, cu început dat 112
- Evaluare 113

7 ÎNDEMNURI

- *Îndemn*, de Demostene Botez 114
- Grupurile de sunete *ea, ia, ie, oa* 116
- *O minune…* 117
- Grupurile de litere *ce, ci, che, chi* 120
- *Amărăciuni*, după Tudor Arghezi 121
- Grupurile de litere *ge, gi, ghe, ghi* 124
- Compunere după o bandă desenată şi după un plan de idei 125
- *Musca la arat*, de Alexandru Donici 126
- *Coridorul ispitei*, după Voltaire 128
- Evaluare 129

8 ÎN LUPTĂ CU IARNA

- *Piţigoii*, după Eugen Jianu 130
- Scrierea literei *m* înainte de *b* şi *p* 133
- *Răscruce*, de Vasile Romanciuc 134
- Scrierea cuvintelor ce conţin litera *x* 136
- Compunere după imagini 137
- *Zilele Babei Dochia*, după Mihail Sadoveanu 138
- *Ţurţurii*, de Nina Cassian 139
- *Zăpada şi ghiocelul* 141
- Evaluare 143

9 PRIMĂVARA

- *Buburuza*, după Eugen Jianu 144
- Cuvîntul – parte de propoziţie 146
- *Primăvara*, după George Coşbuc 147
- Cuvinte ce răspund la întrebarea *ce face?* 149
- *Păpădia*, după Ion Agârbiceanu 150
- Cuvinte ce răspund la întrebările *cine? ce?* 152
- *Florile*, după Vasile Voiculescu 153
- *Umbreluţe*, de Passionaria Stoicescu 154
- Compunere după un şir de imagini şi după un plan de idei 156
- Evaluare 157

10 HRISTOS A ÎNVIAT!

- *Cîntec pascal*, de Vasile Romanciuc 158
- Felicitarea 160
- *Măgăruşul*, după Ion Agârbiceanu 161
- Cuvinte ce răspund la întrebările *care? ce fel de?* 163
- *Părul din ograda bunicilor*, de Mihail Sadoveanu 164
- Cuvinte ce răspund la întrebările *unde? cînd? cum?* 166
- Evaluare 167

11 ÎN PRAG DE VACANŢĂ

- *Cuminţenie*, după Aurel Scobioală 168
- Propoziţia simplă 170
- *Marea, o apă folositoare*, după Marin Sorescu 171
- Propoziţia dezvoltată 173
- *Premiul întîi*, după Marin Preda 174
- *Vară*, de Otilia Cazimir 176
- *Reţetă de vacanţă*, de Vasile Romanciuc 178
- Evaluare 179

ŞCOALA



Clopoţelul azi ne cheamă:
„Haideţi, copilaşi, la treabă!”
Clopoţelul sună, sună,
Toţi copiii se adună.



- **Cum ați început să vă pregătiți de școală în acest an?**
- **Cu ce gînduri v-ați pornit la școală la întîi septembrie?**
- **Cum vă simțiți fiind deja elevi în clasa a doua?**

Din nou la şcoală

E întîi septembrie! M-am trezit mai devreme, dorind să ajung printre primii la şcoală. Pe străzile curate treceau copii la fel de grăbiţi. Mergeam alături de mama şi tata. Gîndul încă mă purta la zilele de vacanţă.

Cînd am ajuns, curtea şcolii era numai zumzet, flori, fundiţe şi guleraşe albe. S-a făcut neîncăpătoare pentru mulţimea de elevi, părinţi şi bunici.

A început serbarea. Boboceii din clasa întîi au cîntat, au dansat, au recitat poezii. Nu-mi venea să cred că şi eu am fost bobocel anul trecut.

Ce observăm?

- Textul cuprinde mai multe **fragmente**.
- **Alineatele** indică începutul unei noi idei.
- Scrierea textului pe alineate ne ajută să delimităm fragmentele.

Apoi am intrat în clasa noastră. Părea mai mare, mai luminoasă. M-am aşezat cuminte în bancă. Cuprins de emoţie, am început să cercetez cu ochii manualele noi. Ardeam de nerăbdare să le răsfoiesc. M-a oprit însă vocea caldă a doamnei învăţătoare:

– Dragi copii, sînteţi deja în clasa a doua. Anul acesta vom descoperi noi taine din cărţile pe care le aveţi în faţă. Succese!



Să înţelegem textul!



1. Cînd se desfăşoară evenimentele relatate?
2. Unde mergea elevul însoţit de părinţi?
3. La ce se gîndea copilul în drum spre şcoală?
4. Cum credeţi că şi-a petrecut vacanţa personajul textului?
5. Cum arăta curtea şcolii la întîi septembrie?
6. Cine a prezentat un program artistic la serbare?
7. De ce elevul din clasa a doua era nerăbdător?
8. Ce le-a spus elevilor doamna învăţătoare?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul.

2. Găsiţi în coloana a doua explicaţiile potrivite pentru expresiile din prima coloană:

„gîndul mă purta”	voce plăcută;
„cuprins de emoţie”	se auzeau multe voci;
„ardeam de nerăbdare”	eram nerăbdător;
„era numai zumzet”	aveam emoţii;
„voce caldă”	mă gîndeam.

3 Ordonaţi ideile de pe frunzuliţe. Citiţi fragmentul corespunzător fiecărei idei.



4 Povestiţi textul folosind planul de idei de mai sus.

5 Scrieţi şi alte cuvinte-însuşiri potrivite, după modelul de mai jos:

- clasă *luminoasă*, ...;
- manuale *noi*, ...;
- copii *grăbiţi*, ...;
- voce *caldă*, ...

6 Alcătuiţi propoziţii cu cîteva îmbinări din exerciţiul anterior.

7 Continuaţi propoziţiile, folosind cuvinte potrivite, alese din textul lecţiei:

- Gîndul mă purta ... .
- Curtea şcolii era numai ... .
- La serbare, boboceii din clasa întîi ... .

8 Transcrieţi din text cuvintele doamnei învăţătoare.

Să lucrăm în echipă!

9 Ordonaţi cuvintele în propoziţii:

- verii, Zilele, trecut, însorite, ale, au.
- se, bucuroşi, în, Elevii, curtea, adună, şcolii.

10 Selectaţi din primul fragment patru cuvinte ce conţin două silabe şi patru cuvinte ce conţin trei silabe.

11 Povestiţi cea mai hazlie întîmplare trăită în vacanţă.



Să scriem caligrafic!

Anul școlar începe cu bucurie.

Unitatea 1



PĂRȚILE COMPONENTE ALE CĂRȚII

1 Observaţi care sînt părţile componente ale unei cărţi:



2 Scrieţi pe caiete explicaţiile potrivite:

• coperta	• faţa unei file;
• cotorul	• partea unde se cos sau se lipesc filele cărţii;
• filele	• învelişul protector al unei cărţi;
• pagina	• foile care alcătuiesc cartea;
• cuprinsul	• pagina aşezată la începutul sau la sfîrşitul cărţii, ce cuprinde conţinutul acesteia.

3 Scăpărici nu găseşte în cuprinsul manualului de la exerciţiul 1 textul *Cheia* de Mihail Sadoveanu. Ajutaţi-l, spunîndu-i la ce pagină este.

4 Continuaţi oral dialogul din imagine.

- Ce credeţi că a răspuns fata?
- Voi cum vă alegeţi cărţile pentru lectură?
- Ce învăţăm din cărţi?



Să lucrăm în echipă!

5 Discutaţi despre modul în care un elev ordonat îşi păstrează cărţile. Formulaţi şi alte reguli, după modelul dat:

- Înveleşte copertele pentru a le proteja!

6 Completaţi propoziţiile folosind cuvintele dintre paranteze.

- Cartea de *Limba română* este un ... şcolar.
- Numărul paginii unde se află textul pe care trebuie să-l citesc îl pot afla din ... manualului.
- Faţa unei file se numeşte ... .
- Cărţile cuprind gîndurile, ideile şi sentimentele unor ... .

(*scriitori, manual, cuprinsul, pagină*)

7 Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte:

scriitori · tipografi · carte · librărie · bibliotecă

8 Scăpărici a prezentat cărţile de mai jos la „Salonul de carte”. Pe care dintre ele le-aţi cumpăra? De ce?



9 Ilustraţi coperta cărţii voastre preferate. Prezentaţi-o colegilor.



Să scriem caligrafic!

Cartea ne deschide multe drumuri spre cunoaşterea lumii.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Cartea

de Vasile Romanciuc

Cartea este o minune –
Ca-n preasfînta rugăciune,
Ea, din mic, te face mare
Şi, din slab, te face tare,
Eşti bolnav – te-nzdrăveneşte,
Eşti sărac – te-mbogăţeşte…

Nu eşti singur, ţine minte:
Cartea ţi-e ca un părinte,
Ea ţi-e soră, ea ţi-e frate –
Fără carte, nu se poate…
Orice literă e plină
De căldură şi lumină.

Vrei frumos şi drept să creşti,
Şi puternic? Să citeşti!
Şi-atunci, filele veline
Devin aripi pentru tine.
Dacă ai aripi de carte,
Zbori mai sus, vezi mai departe…

te-nzdrăvenești – te însănătoșești, devii mai puternic

velină – (hîrtie) de calitate foarte bună

1. În ce fel cartea „te face mare”? Dar „tare”?
2. Amintiţi-vă rugăciunea *Înger, îngeraşul meu!*. Citiţi versurile din poezie care se aseamănă cu cele din rugăciune.
3. Lectura cărei cărţi v-a adus în suflet bucurie, încîntare, încît parcă „v-aţi înzdrăvenit”?
4. Despre care carte (manual, carte de lectură) puteţi spune că v-a „îmbogăţit”?
5. De ce cartea este „un părinte”, „soră”, „frate”?
6. De ce vă îndeamnă poetul să citiţi?
7. Citiţi versurile care conţin acelaşi adevăr ca şi proverbul: „Cine ştie carte are patru ochi”.



CUM COMUNICĂM?

1 Priviţi imaginile şi răspundeţi la întrebări.

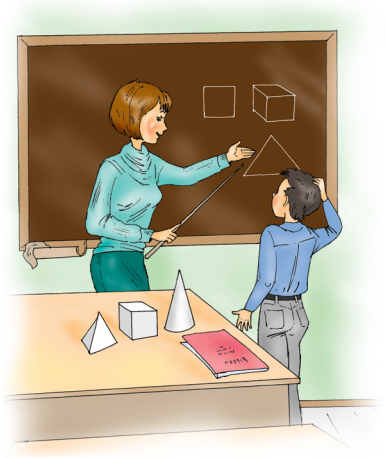





- Unde se află persoanele din imagini?
- Ce credeţi că îşi comunică acestea?
- Ce înseamnă **îşi comunică**?
- Cine e **vorbitorul** din fiecare imagine?
- Cine e **ascultătorul**?

2 Cum se numesc participanţii la comunicare? Ce îi transmite Oache lui Scăpărici?

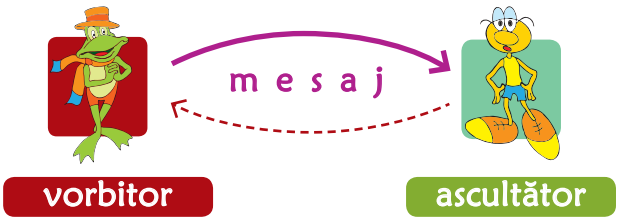

3 Transcrieţi enunţurile. Subliniaţi cuvîntul care indică cine este vorbitorul din fiecare comunicare.

- Învăţătoarea le prezintă elevilor manualul de *Limba română*.
- Maria îi explică Sandei temele.
- Tata îi povesteşte fiului un basm frumos.



Reţineţi!

- Într-o comunicare, oamenii îşi pot transmite **mesaje**: veşti, ştiri, informaţii, impresii.
- Un **vorbitor** poate deveni mai apoi **ascultător** şi invers.
- Vorbitorul trebuie să transmită **clar** şi **corect** mesajele, pentru a fi înţelese de ascultător.

4 Stabiliţi corespondenţele dintre *vorbitor*, *mesaj* şi *ascultător*:





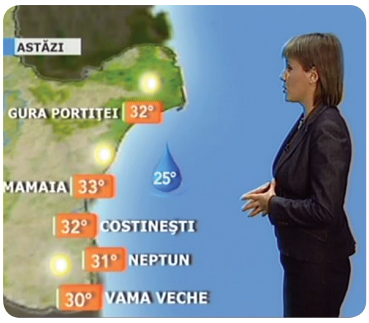

vorbitor	mesaj	ascultător
prezentatoarea TV	– Ascultă o legendă!	telespectatorii
bunica	– Sîmbătă plecăm în excursie.	nepoţica
învăţătoarea	– Mîine va fi timp frumos.	elevii

5 Citiţi dialogul şi găsiţi:

a mesajul pe care l-a transmis Scăpărici;

b mesajul pe care l-a transmis Oache.

– Scăpărici, Zîna Pădurilor s-a supărat pe mine că sînt nehotărît!

– Zîna e bună, Oache, te va ierta!

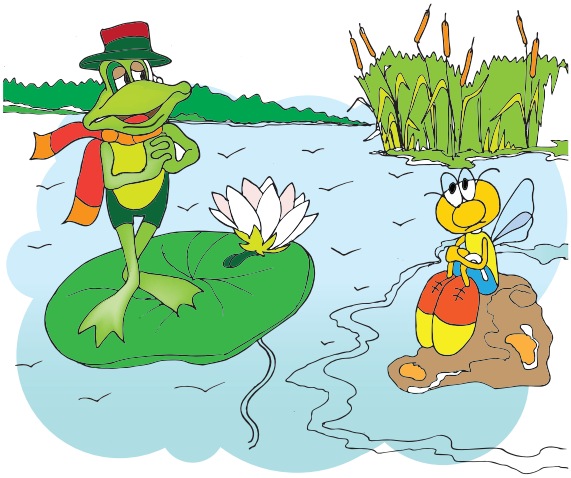

6 Transcrieţi enunţurile. Subliniaţi cuvîntul care indică cine este *ascultătorul* din fiecare enunţ.

- Bunicul sfătos le spune poveşti interesante nepoţilor.
- I-am povestit mamei întîmplarea de la şcoală.
- Profesorul le-a explicat elevilor o problemă de logică.

7 Alcătuiţi propoziţii folosind cuvintele: prezentator, mesaj, recreaţie, colegi, teme, comunică.



- **Amintiți-vă când ați învățat să scrieți literele alfabetului.**
- **Cum a fost: greu sau ușor?**
- **Cine v-a ajutat?**

Abecedarul

– fragment –

după Tudor Arghezi

Ion Marinescu este elev în clasa întîi. În mînuţa lui, condeiul e mult mai complicat ca praştia. El poate merge pe bicicletă, însă nu poate să ţină tocul cum i se cere.

– Mă ustură degetul, se plînge băiatul.

La şcoală i se zice ca lui tata: Marinescu. Lui i-ar plăcea mai bine să-i zică Ionel, ca acasă.

Toată lumea a hotărît să-i pună în mînă un condei: un băţ mic, cu peniţă la vîrf, ca să facă litere după model...

Băiatul se uită la acest beţişor ca la un lucru pe care nu-l poate stăpîni. Ar vrea să deseneze un căţel sau o pisică, dar trebuie să scrie litere după model. Altfel rămîne repetent.

Condeiul lui Ionel parcă e vrăjit. Pînă nu-l înmoaie în cerneală, el e uşurel şi se învîrteşte lesne. Îndată ce-l moaie, stă pe loc nemişcat.

Ce observăm?

- **Titlul** sugerează despre ce este textul.
- **Imaginea** oferă informaţii despre text.





Tudor ARGHEZI
(1880–1967)

Este unul dintre cei mai mari scriitori români. A scris pentru maturi, însă a lăsat și copiilor un dar nepreţuit: *Cartea cu jucării*, *Cărticică de seară*.

Alaltăieri, nu ştiu cum s-a sprijinit că au sărit masa, scăunelul, condeiul, cerneala şi abecedarul deodată, ca dintr-un arc. Ionel a rămas în mijlocul odăii, pe spate, cu picioarele în sus.

– Leneşule! s-a răstit mama la el. Fă-l pe A!

– Nu pot deloc... plînge Ionel. Mamă, vino să te pup.

– Ia, te rog, să fii serios! îi răspunde mama. Trebuie să poţi!

Ionel se apleacă pe caiet cu nişte lacrimi cît strugurii, atîrnate de gene.

condei – toc ce se înmoaie în cerneală

lesne – ușor



Să înţelegem textul!

1. Cine este Ion Marinescu?
2. Cum se simte el la școală?
3. Ce ar vrea să deseneze băieţelul în loc să scrie litere?
4. De ce crede Ionel că tocul său parcă e vrăjit?
5. Ce a păţit Ionel într-o zi în timpul scrisului?
6. De ce băiatul vrea să o sărute pe mama?
7. De ce mama nu se lasă impresionată de lacrimile fiului?
8. Cum înţelegeţi proverbul: „Rădăcinile învăţăturii sînt amare, dar roadele ei – dulci”?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Cine este personajul principal din acest text?

mama | condeiul | Ion Marinescu

2. Citiţi alineatul ce corespunde imaginii de la pagina 15.

3 Transcrieţi propoziţiile şi scrieţi alături literele corespunzătoare: A (adevărat) sau F (fals).

- Ion Marinescu este un elev atent şi răbdător.
- El se apleacă pe caiet cu lacrimi cît strugurii.
- Învăţăm a citi şi a scrie după *Abecedar*.

4 Grupaţi perechile de cuvinte cu înţeles asemănător: elev, complicat, şcolar, vrăjit, dificil, repetent, fermecat, odaie, corigent, îndată, cameră, imediat.

5 Ordonaţi ideile. Citiţi fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Mama îi cere băiatului să scrie frumos.
- El e necăjit că la şcoală i se zice *Marinescu*.
- Elevul Marinescu nu poate mînui condeiul.
- Copilul ar vrea să deseneze, dar e obligat să scrie.
- Condeiul lui Ionel parcă e vrăjit.
- Într-o zi, fără să vrea, a răsturnat masa şi scaunul.

6 Alegeţi calităţile potrivite pentru personajele *Ionel* şi *mama* lui:

- silitor
- iubitoare
- nerăbdător
- isteţ
- severă
- leneş
- prietenoasă
- insistentă
- răsfăţat
- indiferentă
- linguşitor
- duioasă

7 Formulaţi propoziţii în baza textului care să exprime: a) o informaţie; b) o întrebare; c) un îndemn.

8 Transcrieţi fragmentul în care mama îl ceartă pe băiat.

9 **a** Amintiţi-vă alte sensuri ale cuvîntului „toc”.
b Alcătuiţi o propoziţie în care cuvîntul „toc” să aibă alt înţeles decît în text.





Să scriem caligrafic!

În clasa întîi, scrisul se învaţă cu răbdare şi mult efort.

Unitatea 1



COMUNICAREA ORALĂ

1 **Priviţi imaginile şi răspundeţi la întrebări.**

- Cum comunică cei doi prieteni?
- Cine este vorbitorul din imaginea *b*? Dar ascultătorul?
- Ce comunică prezentatoarea TV?
- Cine sînt ascultătorii din imaginile *c* şi *d*?
- Ce formule de adresare folosesc vorbitorii?

a



b



c



d





Reţineţi!

- Comunicarea orală poate fi directă (faţă în faţă) sau prin telefon, radio, televizor.
- Comunicarea dintre două sau mai multe persoane se numeşte **dialog**.

2 Continuaţi mesajele observînd formulele de adresare:

- – Sărut mîna, bunico!...
- – Salut, Ionela! ...
- – Doamnă învăţătoare, vă rog ... !
- – Dă-mi voie să te întreb, tată, ...
- – Vă rog să-mi permiteţi ... !
- – Te rog mult, Andrei, ... !

3 Priviţi imaginea alăturată. Stabiliţi ordinea mesajelor.



- – Nu pot, Ana. Sînt de serviciu. Trebuie să şterg tabla.
- – Te ajut şi eu, apoi mergem.
- – Lia, hai în curte să jucăm şotron!

4 Ce mesaje transmit gesturile, mimica persoanelor şi indicatoarele rutiere din imaginile de mai jos?



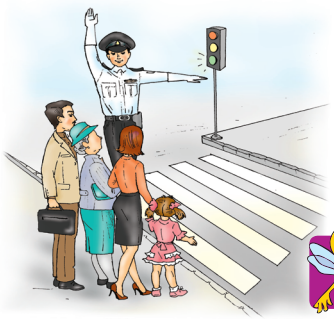

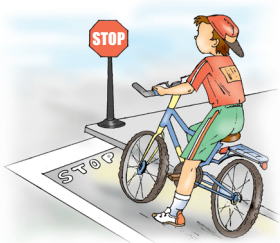





Reţineţi!

- Mesajele se transmit şi prin: gesturi, mimică, imagini simbolice, sunete, culori.

Acest tip de comunicare se numeşte **nonverbală** (fără cuvinte).

- Comunicarea **nonverbală** înlocuieşte sau completează exprimarea orală.

Să lucrăm în echipă!

5 La şcoală s-a desfăşurat concursul „Starturi vesele”. Au cîştigat elevii din clasa a II-a „A”. Imaginaţi-vă că sînteţi reporteri. Ce întrebări le-aţi adresa cîştigătorilor?



Atelier de creație

Textul oral după un şir de imagini

Dorinţa lui Oache

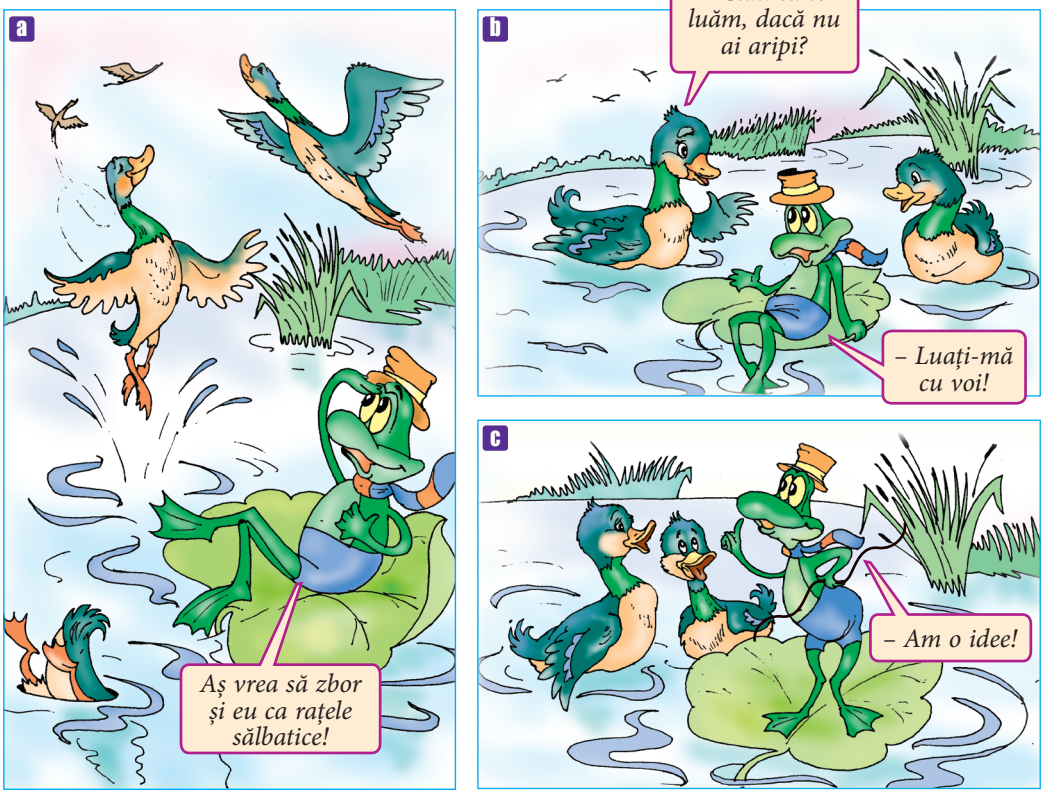

1 Observaţi imaginile şi răspundeţi la întrebări.

a
- Cînd are loc întîmplarea?
- Unde se află Oache?
- Care e dorinţa lui?

b
- Despre ce discută Oache cu raţele?
- De ce raţele nu-l pot lua pe Oache în lunga lor călătorie?

d



e

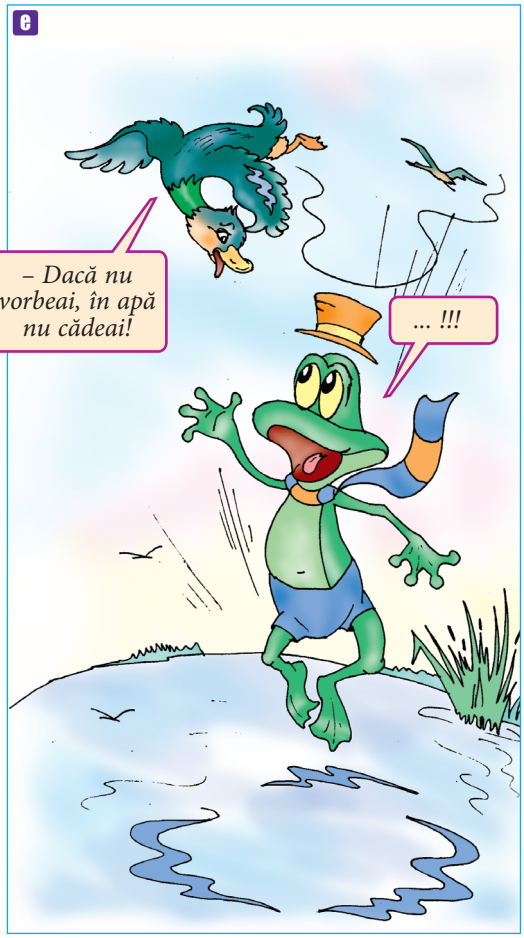

c • Ce idee năstruşnică îi veni în gînd lui Oache?
• Ce au hotărît raţele?

d • De ce Oache era fericit?
• Ce strigau de jos copiii?

e • Ce a exclamat Oache de bucurie?
• De ce a căzut el în apă?
• Ce lecţie de viaţă a învăţat Oache din această întîmplare?

2 **Alcătuiţi oral un text, orientîndu-vă după imaginile de mai sus şi după spusele personajelor.**

3 **Propuneţi şi alte titluri povestioarei alcătuite.**



Observați imaginea. Unde se află domnul învățător și elevii?
Ce credeți că le spune învățătorul?



Cheia

– fragment –

după Mihail Sadoveanu

Ce observăm?

- Cuvîntul din titlul povestirii se întîlneşte şi în text.
- Personajul principal este un copil, elev în clasa întîi. El este cel care povesteşte întîmplarea.

Eram un băieţel bălănel. Aveam capul mare şi privirea sfioasă. Învăţam în clasa întîi, la domnu' Trandafir.

Cartea în care urmăream cu degetul literele mari şi întortocheate era *Abecedarul* lui Ion Creangă. În faţa mea parcă era o pîclă de nepătruns...

Într-o zi senină, cînd pe ferestrele deschise năvălea lumina ca o fulguire de aur, domnu' Trandafir ne privi vesel şi zise:

– Dragii mei, să ieşim şi noi ca gîzele la soare... Am să vă citesc o poveste scrisă anume pentru voi: *Capra cu trei iezi*...

Am simţit cum pătrunde în mine o înfiorare caldă, ca întotdeauna cînd se pregătea domnu' Trandafir să ne citească ceva.

După ce termină de citit, domnul învăţător vorbi:

– Povestea aceasta, dragi elevi, e scrisă de Ion Creangă.

Eu, pe furiş, deschisei cărticica mea. Nu ştiu ce lumină a trecut din soarele acela în ochii mei. Deodată am legat sunetele, semnele şi cuvintele. Fericit, înţelegeam că am găsit CHEIA DE AUR care deschide taina citirii...

Cum am ajuns acasă, am scos din ceaţă, cu bucurie, *Ursul păcălit de vulpe* de la sfîrşitul *Abecedarului*.



Mihail SADOVEANU
(1880–1961)

Scriitor român care a scris nu doar pentru maturi, dar şi pentru copii: *Dumbrava minunată, Un om năcăjit, Ursul* etc. A repovestit mai multe legende populare: *Aventurile şahului, Zilele Babei Dochia* şi altele.

bălănel – alb, cu părul blond
sfioasă – timidă, cuminte
pîclă – *aici:* întuneric
înfiorare – *aici:* emoţie provocată de bucurie
ceaţă – *aici:* neînţelegere



Să înţelegem textul!

1. Cine este învăţătorul elevului din clasa întîi?
2. Cum arată băieţelul?
3. După ce carte învaţă să citească micul elev?
4. De ce literele din *Abecedar* i se par ciudate, neînţelese?
5. Ce a simţit elevul înainte ca învăţătorul să înceapă a citi povestea?
6. Cum l-a ajutat povestea *Capra cu trei iezi* pe micul şcolar să dezlege taina cititului?
7. Ce poveste a reuşit copilul să citească singur?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Găsiţi perechile de cuvinte cu sens opus: **lumină**, sfioasă, senină, ieşim, îndrăzneaţă, **întuneric**, caldă, rece, înnorată, intrăm.

2 Alegeţi explicaţiile potrivite stabilind corespondenţa:

„pătrunse o înfiorare caldă”	am început să silabisesc;
„în faţa mea parcă era o pîclă de nepătruns”	am citit povestea;
„am găsit cheia de aur care deschide taina citirii”	parcă nu vedeam nimic;
„am scos din ceaţă”	mă emoţionasem plăcut.

3 Ordonaţi ideile. Citiţi fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Elevul a început deodată să lege literele şi să citească.
- Domnul le citeşte povestea *Capra cu trei iezi*.
- Elevul din clasa I nu poate citi din *Abecedar*.
- Acasă, el a mai citit o poveste.
- Într-o zi senină, învăţătorul le propune copiilor să iasă afară.

4 Selectaţi din text îmbinările de cuvinte care se referă la înfăţişarea băiatului.

5 Alegeţi trăsăturile de caracter care se potrivesc personajelor:

- **elevul**
- **învăţătorul**

leneş, curios, timid, iubea copiii, înţelept, sensibil, blînd, simplu, harnic, rău

6 Alegeţi din text cuvintele care conţin grupurile de litere învăţate.

Model: întorto**che**ate, ...

7 Alcătuiţi enunţuri în care cuvîntul *cheie* să aibă sensuri diferite.

8 Să lucrăm în echipă!

Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte:

a) trandafir, Trandafir; b) creangă, Creangă; c) vulpe, Vulpe.

Model: Domnul **Trandafir** avea o privire blîndă.
În grădina mea a înflorit un **trandafir** alb.



Să scriem caligrafic!

Cititul îi deschide copilului ca-
lea spre tainele cărţilor.

Comunicarea scrisă. Biletul

1 Observaţi cum pot fi transmise mesajele scrise:



Reţineţi!

- Mesajele scrise pot apărea pe ecranul calculatorului, al televizorului şi cinematografului, în cărţi, reviste, bilete, SMS-uri etc.

2 Ce mesaj transmite bileţelul următor?

24 septembrie — Data

Oana, — Formula de adresare

Te aştept să treci pe la noi. Ţi-am cumpărat cartea „Dumbrava minunată". — Mesajul transmis

Alexandra — Semnătura

3 Scrieţi unui coleg de clasă un bileţel:
a de mulţumire; **b** de scuze.

4 Mama lui Scăpărici a găsit în ghiozdanul lui un bileţel rupt. Încercaţi să-l restabiliţi.

poate | Oache | Numai ea | Mergem azi | 21 septembrie | de necaz. | Scăpărici, | să ne scape | la Zîna Pădurilor.

Reţineţi!

Biletul cuprinde:

- data scrierii mesajului;
- formula de adresare;
- mesajul transmis;
- semnătura celui care transmite mesajul.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Melcul şcolar

de Vasile Versavia



Luminaţi de-un putregai,
Melcul-mamă, melcul-tată,
Stau la sfat aşa cum stai
După cină cîteodată...
– De, nevastă, ce să zic?
Ar fi vremea, nu-i tot mic...
– Nu mai stăm la îndoială,
Chiar la toamnă-l dăm la şcoală!
Tare mult aş vrea să ştie
Să citească şi să scrie,
Pentru ca în viitor
Să se facă scriitor!
Lunecînd pe-o frunză pală,
Melcul mic plecă la şcoală.
Se grăbeşte, ce să facă?
Trece-o frunză, trece-o cracă,
Cu ghiozdanul în spinare,
Străbătînd aşa distanţă,
Melcul a ajuns la şcoală...
Tocmai cînd s-a dat vacanţă...!

putregai – *aici:* bucăţică de lemn uscat

pală – *aici:* galbenă

cracă – creangă groasă

1. Cine stăteau la sfat după cină?
2. Despre ce discutau ei?
3. Ce hotărîre au luat părinţii melcului?
4. De ce mama îşi dorea ca fiul ei să meargă la şcoală?
5. Cînd a ajuns melcul la şcoală?
6. De ce melcul n-a reuşit să ajungă la timp la şcoală?
7. Citiţi versurile care vă trezesc umorul.

Evaluare

1 Transcrieţi textul.

Ana şi Dan au vizitat o tipografie. Aici au descoperit cum literele din plumb formează cuvinte şi propoziţii. Maşini mari le imprimă pe foi. Alte maşini taie foile şi le leagă, formînd cărţi.

Multă muncă se depune pentru o carte!

2 Răspundeţi la întrebările de mai jos.

- Unde au fost în vizită copiii?
- Ce se tipăresc la tipografie?

3 Ordonaţi cuvintele într-o propoziţie:

copii, pentru, colorate, Cărţile, imagini, au.

4 Completaţi propoziţiile, folosind cuvintele dintre paranteze.

- Cărţile sînt scrise de ... .
- Tipografii ... repede şi cu multă ... .
  (atenţie, autori, muncesc)

5 Alcătuiţi, oral, propoziţii în baza imaginilor de mai jos.





Unitatea 2

TOAMNA





- **Cum se schimbă natura toamna?**
- **Care a fost primul semn al toamnei pe care l-ați observat?**
- **Continuați șirul îmbinărilor de cuvinte ce se referă la acest anotimp: *frunze îngălbenite, soare blînd*, ...**

Cum începe toamna

după Marin Preda



Într-o după-amiază, Niculae ieşi în grădină. Se întinse la umbră sub un dud şi începu să citească o carte. Căldura soarelui era plăcută, nu mai ardea ca acum cîteva săptămîni. Era linişte. Grădina părea încremenită. Nu se simţea nici o adiere de vînt.

Deodată, Niculae îşi ridică fruntea. Auzise ceva. Din coroana stufoasă a dudului, se desprinsese o frunză galbenă. Cădea legănîndu-se spre pămînt.

Curînd soarele a asfinţit. S-a făcut răcoare. Niculae simţi că i se răcise cămaşa pe umeri şi pe spinare.

Se ridică de sub dud. Privi nedumerit cerul. Nu cumva se apropia vreo ploaie? Nu. Din vîrful dudului bătrîn mai coborî o frunză îngălbenită. Niculae se gîndi cîtva timp şi înţelese: venise toamna...

Să ne amintim!

- **Titlul** ne sugerează **despre ce este** textul.
- Textul este împărţit în mai multe **fragmente**.
- Fiecare fragment conţine o **idee principală**.

Din ziua aceea, băgă de seamă tot mai mult că în grădină, în curte, în grădiniţa cu flori, în grădina cu zarzavaturi şi afară, pe cîmp, se petrecea o schimbare. Ierburile îngălbeneau, sămînţa se scutura. Bobul de porumb se făcuse tare, ca grăunţele semănate primăvara. Fructele de toamnă erau coapte. (…) Puii crescuseră cît păsările cele mari şi se antrenau pentru zborul cel lung.

„Oare peste tot începe toamna aşa?" se întrebă în gînd Niculae, mîndru de descoperirea sa.



Marin PREDA
(1922–1980)

Prozator român care a scris despre viaţa satului. I-a adus renume opera *Moromeţii*, unde autorul ne vorbeşte şi despre copilul Niculae Moromete.

băgă de seamă – observă

zarzavaturi – verdeţuri cu tot cu rădăcină: pătrunjel, ţelină, morcov şi altele



Să înţelegem textul!



1. Ce făcea Niculae în grădină?
2. Ce întîmplare îl întrerupse din citit?
3. Ce a simţit Niculae cînd a asfinţit soarele?
4. De ce era nedumerit băiatul?
5. Ce explicaţie a găsit Niculae nedumeririlor sale?
6. Ce semne ale toamnei a observat el în zilele ce-au urmat?
7. Cum aţi răspunde voi la întrebarea lui Niculae din ultimul alineat?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul în lanţ.
2. Ce alte titluri s-ar potrivi acestui text?
3. Grupaţi perechile de cuvinte cu sens apropiat: **linişte**, stufoasă, încremenită, **tăcere**, răceală, venise, agreabilă, deasă, răcoare, nemişcată, sosise, plăcută.

4 Grupaţi perechile de cuvinte cu sens opus: **liniște**, răceală, lung, căldură, asfinţise, moale, **zgomot**, ieşi, scurt, tare, răsărise, intră.

5 Găsiţi în text cuvinte-însuşiri create de scriitor pentru:

- frunză ...;
- bob ...;
- păsări ...;
- coroană ...;
- fructe ...;
- zbor ... .

6 Ajutaţi-l pe Scăpărici să ordoneze ideile textului.



- Băiatul a înţeles că a venit toamna.
- La asfinţitul soarelui, Niculae a simţit că s-a făcut răcoare.
- Din pom căzu legănîndu-se o frunză galbenă.
- Niculae a observat şi alte semne ale toamnei.
- Copilul era mîndru de descoperirea făcută.
- Niculae citea o carte în grădină.

7 Transcrieţi propoziţiile şi descoperiţi sensurile cuvintelor evidenţiate.

- Frunza de pe ram **s-a îngălbenit**.
- Cînd a văzut cîinele fioros, Grigoraş **s-a îngălbenit** la faţă.

Să scriem corect!

8 **a** Observaţi scrierea cuvintelor evidenţiate.

El era mîndru de descoperirea **sa**.
Niculae a simţit că **s-a** făcut răcoare.

b Alcătuiţi două propoziţii cu sa şi s-a.

- Cînd poate fi înlocuit cu **lui**, **ei**, se scrie **sa**.
- Înaintea unei acţiuni se scrie **s-a**.



Să scriem caligrafic!

Întîia dată, copilul înțelege că toamna natura se schimbă mult.

Intonarea propozițiilor

Punctul (.). Semnul întrebării (?)

1 Priviţi atent imaginea şi răspundeţi la întrebări.



Să ne amintim!

- **Propoziţia** este o comunicare orală sau scrisă.
- Intonarea propoziţiilor se face în funcţie de **scopul comunicării**.

- Cine participă la dialog?
- Ce îl întreabă nepotul pe bunic?
- Ce semn de punctuaţie apare după cuvintele lui Nicuşor?
- Ce i-a răspuns bunicul?
- Ce semn de punctuaţie apare după răspunsul bătrînului?

Reţineţi!

- La sfîrşitul propoziţiei în care se comunică o informaţie, o constatare se pune punct (**.**).
- La sfîrşitul propoziţiei prin care se întreabă ceva se pune semnul întrebării (**?**).

2 Intonaţi propoziţiile astfel încît acestea să exprime o întrebare, apoi o constatare.

- Merii din livadă au mult rod( )
- Nucul şi-a risipit coroana verde( )

3 Citiţi cu intonaţia potrivită primele trei propoziţii din fragmentul al patrulea al textului *Cum începe toamna* după Marin Preda.

- Cu ce fel de literă s-a scris primul cuvînt din fiecare propoziţie?
- Ce semn de punctuaţie s-a pus la sfîrşitul fiecărei propoziţii? De ce?

4 Formulaţi întrebări pentru răspunsurile propuse.

- Într-o după-amiază, Niculae ieşi în grădină.
- Din dud s-a desprins o frunză galbenă.

5 Alcătuiţi cîteva întrebări în baza imaginii de mai jos.



6 Citiţi dialogul.

– Cum e ziua de azi, mamă?

– E o zi posomorîtă de toamnă. Soarele nu mai străluceşte. A început să plouă.

– Dar cerul cum este?

– Cerul e înnorat. Norii aleargă pe cer ca nişte balauri.

- Cîte propoziţii sînt în acest dialog?
- Ce semne de punctuaţie s-au folosit? De ce?

Să învăţăm jucîndu-ne!

7 Cuvintele din două propoziţii s-au amestecat. Ordonaţi-le şi scrieţi-le corect.

- natura, magică, pictează, sa, Toamna, pensula, cu.
- migratoare, îşi, Păsările, cuiburile, părăsesc.

8 Transcrieţi corect propoziţiile de mai jos, punînd semnele de punctuaţie necesare.

vîntul suflă cu putere cad ploi ciobăneşti oare ce anotimp este

9 Ajutaţi-l pe Oache să completeze dialogul cu semnele de punctuaţie corespunzătoare. Transcrieţi-l pe caiet.





- Te-ai spălat pe mîini Emil
- Am uitat, mamă
- Cum să uiţi aşa ceva
- Iartă-mă, te rog



Alcătuiți oral un dialog cu o rîndunică, înainte de plecarea ei în țările calde.

Puişorii

după Emil Gârleanu

E toamnă. În aer, un popor întreg de rîndunici se pregăteşte de plecare.

Pe prispă, copilaşul urmăreşte jocul păsărilor. El ştie că printre ele se află cei trei pui, din cuibul de sub streaşina casei lor.



De cîte ori era neastîmpărat, mama îi zicea:

– Fii cuminte dacă vrei să-ţi dau puii cînd vor creşte mari!

El a fost cuminte, puii au crescut mari. Dar într-o zi au zburat! Niciodată însă nu zburaseră mai mult ca astăzi.

Păsările s-au odihnit puţin. Apoi, parcă la un semn, s-au ridicat deodată la cer. Cîteva dintre ele s-au despărţit o clipă de stol. Au atins uşor streaşina casei, apoi s-au pierdut iarăşi în mulţimea celorlalte. Puişorii copilaşului îşi luau rămas-bun de la el şi de la cuibul lor de humă.

Băieţelul privi lung stolul care se pierdea în zare. Începu să plîngă.

Mama îl luă în braţe:

– De ce plîngi, dragul meu?

– Puişorii! şopti el printre lacrimi.

– Nu plînge, puiule! Vor veni înapoi la primăvară!

popor – *aici:* stol mare

humă – pămînt, lut

Ce observăm?

Un fragment conţine **unul** sau **mai multe alineate**.

Alineatul marchează:

- începerea unei noi idei în text;
- vorbirea directă a unei persoane.



Să înţelegem textul!



1. Ce urmărea cu atenție copilul pe prispa casei?
2. Ce dar îi promitea mama fiului pentru purtare bună?
3. Ce s-a întîmplat cu puișorii de rîndunică?
4. Ce-au făcut cîteva rîndunici din stolul care era gata de plecare?
5. De ce au zburat spre cuibul lor de sub streașina casei cele trei rîndunici?
6. De ce a început să plîngă băiețelul?
7. Cum l-a liniștit mama?



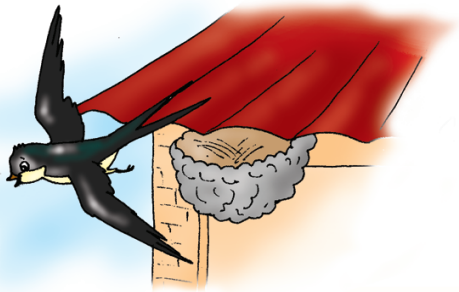



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul. Recitiţi-l pe roluri.

2. Citiţi fragmentul din text în care se arată plecarea păsărilor.

3. Găsiţi, în text, cuvintele cu sens opus pentru: sosire, mereu, mult, obraznic, mici, greu; rîde.

4. Ordonaţi ideile. Citiţi fragmentul corespunzător fiecărei idei.
   - Puişorii copilului îşi iau rămas-bun înainte de plecare.
   - Copilul urmăreşte zborul rîndunicilor.
   - Băiatul începe să plîngă privind la stolul ce se îndepărta.
   - În stol se află şi puii pe care îi promisese mama.

5. Recitiţi textul, apoi completaţi enunţurile.
   - Un stol imens de rîndunici zboară în înaltul cerului, fiindcă ... .
   - Mama îi promitea fiului că-i va da puişorii, pentru că ... .
   - Băieţelul a început să plîngă, deoarece ... .

6 **Transcrieţi fragmentul în care aţi întîlnit următoarea idee:**
Mama îşi liniştеşte fiul care plînge pentru că au plecat rîndunicile.

7 **Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte:** toamnă, stol, despărţire, cuib.

8 **Schimbaţi cuvintele de mai jos, după model:**
- copii – copil;
- zări – ...;
- cămăşi – ...;
- stoluri – ...;
- cuiburi – ...;
- lacrimi – ... .

9 **Despărţiţi în silabe cuvintele:** puişori, stol, băiat, streaşină, păsări, ochi, rîndunici.

10 **Formaţi cuvinte care arată obiecte mai mici, după modelul dat:**
- pui – puişor;
- copil – ...;
- casă – ...;
- cuib – ...;
- pasăre – ...;
- mamă – ... .

11 **Alegeţi cuvintele care formează o familie:**

copiliţă · copil · cuminte · mamă · a copilări · puişor · copilăreşte · neastîmpărat · copilăros · copilărie · copilandru

12 **Scrieţi un bilet unui coleg prin care îl informaţi despre concursul „Prietenii noştri înaripaţi”, care va avea loc în şcoală.**

Să lucrăm în echipă!

13 **Ce sfaturi ar putea da pasărea-călăuză stolului înainte de lunga călătorie?**



Să scriem caligrafic!

Copiii se despart cu durere de animalele îndrăgite.

Unitatea 2



Intonarea propozițiilor

Semnul exclamării (!)

1 Priviţi cu atenţie imaginea. Răspundeţi la următoarele întrebări:

- Ce anotimp este ilustrat?
- Cine participă la dialog?
- Ce spune fata? Dar băiatul?
- Ce exprimă propoziţiile spuse de copii?





Reţineţi!

- Semnul exclamării (**!**) se scrie la sfîrşitul propoziţiei care exprimă: **o mirare, o urare, o bucurie, o rugăminte, un salut, un îndemn.**

2 Citiţi spusele eroilor noştri. Ce exprimă fiecare propoziţie?

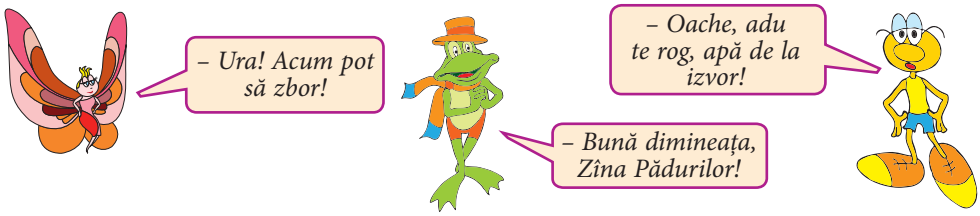

3 Transcrieţi propoziţiile. Ce exprimă fiecare propoziţie?

- – Felicia, te rog să fii atentă la semafor!
- – Ce parfumate sînt crizantemele, mămico!
- – Ocrotiţi pădurea, dragi copii!
- – Sărut mîna, bunicuţo!
- – La mulţi ani, bunicule!
- – A sosit vacanţa, dragi elevi!

4 Alcătuiţi propoziţii care să exprime:

- o bucurie;
- o urare;
- o rugăminte;
- un îndemn.



Continuaţi şirul de îmbinări, descoperind *culorile* toamnei: frunze *ruginii*, struguri *chihlimbarii*, nori ..., brumă ..., pomi ..., dovleci ..., pere ..., mere ... .

Toamna

– fragment –

de Octavian Goga



Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămîiţă
Li se uscă rădăcina.

Peste creştet de dumbravă
Norii suri îşi poartă plumbul.
Cu podoaba zdrenţuită
Tremură pe cîmp porumbul.

Şi cum de la miazănoapte
Vine vîntul fără milă,
De pe vîrful şurii noastre
Smulge-n zbor cîte-o şindrilă.

văl – bucată de ţesătură fină, transparentă, care şi-o pun femeile pe cap

se uscă – *corect:* se usucă

şură – adăpost pentru vite în gospodăria ţărănească

şindrilă – scîndurică îngustă şi subţire, folosită pentru acoperirea caselor la ţară

miazănoapte – nord

lămîiţă – arbust, ale cărui frunze miros a lămîie



Să înţelegem textul!

1. Cu ce a fost împodobită grădina?
2. De ce se usucă firele de lămîiţă?
3. Cum sînt norii care trec peste dumbravă?
4. Cum arată porumbul de pe cîmp?
5. De ce „tremură” porumbul?
6. Ce fel de vînt suflă nemilos?
7. Ce putere are vîntul de la nord?

Ce observăm?

- Poezia este scrisă în **versuri**.
- Versurile din poezie ne trezesc emoţii, sentimente.
- Autorul a atribuit unor lucruri, unor fenomene ale naturii **însuşiri omeneşti**.



Să dezlegăm tainele textului!



Octavian GOGA
(1881–1938)

Poet român care a scris poezii foarte frumoase despre natură și despre sufletul omului de la țară.

1 Găsiţi explicaţia unor versuri din poezie pe norașii din partea dreaptă:

„Peste creștet de dumbravă
Norii suri își poartă plumbul.”

„Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe cîmp porumbul.”

„Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina.”

Stratul de brumă care acoperă plantele pare o pînză deosebită, folosită ca podoabă.

Norii cenușii și grei ca plumbul sînt mînați de vînt.

Porumbul, cu frunzele sfîșiate de vînt, tremură de frigul toamnei.

2 Completaţi fragmentele cu cuvintele dintre paranteze, prin care poetul atribuie însuşiri omeneşti *brumei, norilor, porumbului, vîntului.*

- „Văl de brumă argintie ...”
- „Norii suri ...”
- „... pe cîmp porumbul”
- „... vîntul ...”

(își poartă, vine, tremură, a împodobit, fără milă)

3 Care dintre cuvintele de mai jos exprimă sentimentele poetului?

- melancolie
- bucurie
- întristare
- încîntare
- înfiorare
- duioşie

4 Alcătuiţi propoziţii folosind cuvintele: miazănoapte, văl, grădină, şură, vînt, lămîiţă.

5 Formaţi cuvinte noi, după model:

argint	–	argintiu;		rugină	–		;
brumă	–		;	aramă	–		;
aur	–		;	plumb	–		.

6 Formulaţi cîte o întrebare pentru fiecare strofă din poezie.

7 Priviţi imaginile alăturate. Citiţi versurile care se potrivesc fiecăreia.





8 Găsiţi titlul potrivit pentru fiecare imagine de la exerciţiul 7.

- Vîntul nemilos
- Podoaba de brumă
- Porumbul sfîşiat de vînt

9 Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu cele potrivite:

- O pasăre cîntă pe **creştetul** bradului.
- Bunica m-a sărutat pe **creştet**.
- Alpiniştii au ajuns pe **creştetul** muntelui.

- cap
- culme
- vîrf

Să lucrăm în echipă!

10 Alcătuiţi propoziţii cu următoarele expresii: covor ruginiu, anotimp îmbelşugat, mere roşii ca focul, nori plumburii.



Să scriem caligrafic!

Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămîiță
Li se usucă rădăcina.



Atelier de creație

Povestirea orală după un şir de ilustraţii

O lecţie...

Ce observăm?

- Fiecare imagine exprimă o idee principală, desprinsă după observarea ilustrației.
- Pentru a formula ideile, folosim întrebările: **cine?, unde?, cînd?, cum?, din ce cauză?, ce a făcut?** şi altele.

a



b



c



d



1 Priviţi atent imaginile şi răspundeţi la întrebările de mai jos.

a
- Cînd are loc întîmplarea?
- Cine participă la acţiune?
- Ce fac băieţii?
- Cum sînt îmbrăcaţi ei?

b
- De ce Viorel şi-a lăsat haina?
- Ce-i spun prietenii cînd îl văd doar în tricou?

c
- Cum s-a schimbat timpul?
- De ce prietenii n-au simţit că cerne o ploaie de toamnă?
- Cine a simţit primul că l-a pătruns umezeala şi frigul?

d
- Cine a absentat a doua zi de la şcoală?
- Cu ce scop au venit cei doi prieteni acasă la Viorel?
- Din ce cauză stătea băiatul culcat în pat?
- Ce le-a spus el prietenilor?

2 Alcătuiţi oral un text după ilustraţiile de mai sus.



- **Povestiți despre comportamentul unui mamifer, al unei păsări, al unei insecte, care vă pare a fi foarte interesant.**
- **De ce trebuie să cunoaștem și viața necuvîntătoarelor?**

Cioc! Cioc! Cioc!

– fragment –

după Emil Gârleanu

Într-o toamnă aurie, veveriţa, ca orice gospodină, a pornit să-şi adune provizii pentru iarnă. A căutat prin toată pădurea. Într-o bună zi, ea a dat peste un alun. Avea fructe rotunde, tari, cu miezul gustos.

A cărat alune toată toamna, pînă şi-a umplut scorbura. Se bucura că dăduse norocul peste dînsa.

Într-o dimineaţă, se zgîrie la picior într-o coajă de alună. De unde? Ea nici nu se atinsese de merindele strînse! Cercetează, un sfert din alune au fost mîncate! S-a mîniat veveriţa şi s-a pus la pîndă să prindă hoţul.



Cine era? Ciocănitoarea. A dat de scorbura cu alune. Venea în fiece amiază să-şi ia prînzul.

A sosit şi acum tot aşa de grăbită. Dar de-abia intră în scorbură, că veveriţa se repezi şi o prinse de coadă! Hoaţa lăsă coada, ca şopîrla, în laba veveriţei şi... pe-aici ţi-i drumul!

Să ne amintim!

- Scrierea textului pe alineate ne ajută să delimităm fragmentele.
- Întîmplările se petrec într-o anumită ordine.

Mai tîrziu, cînd i-a venit inima la loc şi a văzut cum arată, s-a întors la veveriţă să se roage de dînsa. N-a mai intrat în scorbură. A bătut cu ciocul: *Cioc! Cioc! Cioc!* Dar veveriţa îşi mutase culcuşul.

De atunci mereu ciocăneşte la fiecare copac, dar nu dă de răspuns...



Să înţelegem textul!

1. Cînd şi unde are loc întîmplarea?
2. Care personaje participă la acţiune?
3. Ce arbust cu rod gustos a găsit veverița?
4. Ce a făcut mica vietate toată toamna?
5. Ce a descoperit veverița într-o dimineață?
6. Cine venea să ia prînzul în scorbura ei?
7. Cum o pedepsește veverița pe hoață?
8. De ce a revenit ciocănitoarea la culcușul veveriței?
9. Motivul pentru care ciocănește această pasăre este adevărat sau imaginat de scriitor? De ce?

Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul.
2. Recitiţi fragmentul care v-a plăcut cel mai mult.
3. Grupaţi perechile de cuvinte cu sens asemănător: **provizii**, merinde, mîniat, prinse, mutase, **rezerve**, mîncare, înhăţă, cercetează, schimbase, supărat, analizează.
4. Găsiţi în text cuvintele cu sens opus pentru: vară, moi, se întrista, ieşi.

5 Observaţi imaginile. Continuaţi ideile principale de sub ilustraţii. Transcrieţi-le în ordinea în care s-au desfăşurat întîmplările.



Într-o zi, ea descoperi ... .



Veveriţa o prinse ... .



Într-o toamnă aurie, veveriţa ... .



Ciocănitoarea venea ... .



Ciocănitoarea reveni să-şi ceară iertare, dar ... .

Ce observăm?

- Personajele sînt **din lumea vieţuitoarelor.**
- Autorul le atribuie **însuşiri omeneşti.**
- **Povestirea orală** a textului se face mult mai uşor, dacă ne bazăm pe planul de idei.

6 Ordonaţi cuvintele în propoziţii.

- primeşte, întotdeauna, Hoţul, îşi, pedeapsa.
- colorat, penajul, are, Ciocănitoarea, viu.

7 Precizaţi trăsăturile de caracter care se potrivesc celor două personaje:

- harnică
- hoaţă
- inteligentă
- insistentă
- grijulie
- sprintenă
- lacomă
- gospodină
- cu bun-simţ

8 Completaţi spaţiile punctate cu „sa” şi „s-a”.

- Veveriţa plănuia să nu se mişte toată iarna din căsuţa ... .
- Mult ... mai întristat harnica gospodină!
- Ciocănitoarea... înfruptat din proviziile veveriţei.
- Privirea ... întrebătoare cerceta interiorul scorburii.



Să scriem caligrafic!

Să nu iei ce nu-ţi aparţine,
căci te vei simţi vinovat toată viaţa.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Balada unui greier mic

– fragment –

de George Topîrceanu

Peste dealuri zgribulite,
Peste ţarini zdrenţuite,
A venit aşa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă şi zăludă,
Botezînd natura udă
C-un mănunchi de ciumafai –
Cînd se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipeşte-n evantai
Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai...
Doar pe coastă, la urcuş,
Din căsuţa lui de humă
A ieşit un greieruş,
Negru, mic, muiat în tuş
Şi pe-aripi pudrat cu brumă.



– Cri-cri-cri!
Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun.
Că puteam şi eu s-adun
O grăunţă cît de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fiindcă nu-mi dă niciodată,
Şi-apoi umple lumea toată
Că m-am dus şi i-am cerut...
Dar de-acuş,
Zise el cu glas sfîrşit
Ridicînd un picioruş,
Dar de-acuş s-a isprăvit...
Cri-cri-cri!
Toamnă gri,
Tare-s mic şi necăjit!



1. Cum arată dealurile şi ţarinile toamna?
2. De ce toamna este „întunecată”?
3. Cum arată greieraşul şi de ce se tînguie acesta?
4. Ce sentimente vă trezesc spusele greieraşului?
5. De ce fabulă vă aminteşte această poezie?

ţarini	– cîmpuri cultivate
ciumafai	– plantă otrăvitoare cu ţepi mari
tină	– noroi
zăludă	– zăpăcită
s-a isprăvit	– s-a terminat

Evaluare

1 Scrieţi după dictare.

Norii suri se adună în cete mişcătoare. Vîntul aspru mînă nemilos frunzele uscate. Cerne o ploaie rece. Ce zi tristă de toamnă! Oare cînd va ieşi soarele?

2 Găsiţi un titlu potrivit textului de la exerciţiul 1.

3 Grupaţi perechile de cuvinte cu sens apropiat: **suri**, tristă, se grămădesc, **cenuşii**, mişcătoare, mohorîtă, călătoare, se adună.

4 Transcrieţi din textul dictării cuvinte-însuşiri pentru:

nori ..., vînt ..., frunze ..., ploaie ... .

5 Construiţi două propoziţii care să cuprindă cuvintele sa şi s-a.

6 Observaţi imaginile. Scrieţi cîte o propoziţie care să exprime:

o informaţie | o întrebare | un îndemn







Unitatea 3

FAMILIA MEA



- Cînd puteți spune că ați luat o notă meritată?
- Ce sentimente ați trăit cînd ați luat o notă bună sau ați fost lăudat pentru munca depusă?

Banul muncit

după Alexandru Mitru



Alexandru MITRU
(1914–1989)

Prozator român care a scris numeroase cărți pentru copii, precum: *Povești cu tîlc*, *Legendele Olimpului*, *Vulturii de foc* etc.

Trăia odată un om tare harnic, pe nume Petcu.

El avea un fecior, care se numea Iliuţă.

Cît era ziua de mare, băiatul nu ştia altceva să facă decît să doarmă, să hoinărească.

Într-o zi, Petcu i-a zis:

– De mîine, fiule, să mergi la lucru şi să nu te întorci pînă ce nu ai să cîştigi un galben.

A plecat Iliuţă. S-a făcut că munceşte un timp. Apoi i-a cerut mamei sale un galben. A venit la taică-său, prefăcîndu-se obosit:

– Iată, tată, banul pe care l-am cîştigat! Am muncit mult!

Părintele a luat galbenul şi l-a aruncat în foc spunînd:

– Acesta nu e ban cîştigat de tine!

Trist, Iliuţă a tăcut şi a privit în jos.

El s-a apucat de muncit prin sate. A lucrat la arat, la semănat, a tăiat lemne, a cărat apă. Cînd s-a întors acasă avea mîinile zdrelite şi faţa arsă de vînt şi de soare.

– Te uită, tată! zice Iliuţă şi îi întinde un galben cu zimţi noi.

Tata îl cîntăreşte în palmă şi îl zvîrle în foc.

– Nu-l arunca, tată! E galben muncit!

Iliuţă se repede cu mîinile în flăcări, se frige, dar scoate galbenul.

Tatăl s-a luminat la faţă.

– Vezi, Iliuţă? Aşa e banul muncit. Te doare inima după el! Acum ştiu că spui adevărul!

a hoinări – a bate drumurile, a umbla fără rost

galben – *aici:* monedă de aur



Să înţelegem textul!

1. Cum era tatăl lui Iliuţă? Dar Iliuţă?
2. De ce s-a supărat tatăl pe fiul său, cînd acesta a adus primul galben?
3. De ce băiatul n-a scos din foc primul galben?
4. Din ce cauză a plecat Iliuţă să muncească prin sate?
5. De ce s-a repezit Iliuţă să scoată din foc al doilea galben?
6. Cum credeţi, proverbul „Munca bună, mult adună” exprimă învăţătura textului? Argumentaţi răspunsul.



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul. Recitiţi-l pe roluri.

2. Găsiţi, în text, cuvintele cu sens opus pentru: leneş, a venit, puţin, vesel, vechi, minciună.

3. Găsiţi, în şirul propus, cuvintele cu sens apropiat: **fecior**, a cîştiga, **fiu**, obosit, a agonisi, a munci, amărît, istovit, trist, a lucra, se repede, timp, se năpusteşte, vreme.

4. Ordonaţi ideile, apoi citiţi fragmentul corespunzător fiecăreia.
   - Iliuţă a adus acasă un galben muncit.
   - Trăia odată un om muncitor care avea un fecior leneş.

- Tatăl l-a trimis pe Iliuţă în lume să muncească.
- Iliuţă i-a adus tatei un galben luat de la mama.
- Tatăl iar a aruncat galbenul în foc, dar Iliuţă l-a scos.
- Petcu a aruncat banul în foc.

5 Completaţi pe caiete spaţiile de mai jos cu idei pe care le-aţi înţeles din text.

- Iliuţă era un băiat leneş, de aceea ... .
- Tata l-a trimis pe Iliuţă să lucreze, ca să ... .
- Părintele a aruncat galbenul în foc, fiindcă ... .
- Iliuţă s-a apucat să muncească, deoarece ... .
- Tatăl lui Iliuţă a procedat înţelept, pentru că ... .

6 **a** Observaţi sensurile cuvintelor evidenţiate.

- Boierul i-a dat argatului pentru muncă un **galben**.
- Doru are un balon **galben** şi unul roşu.

b Alcătuiţi propoziţii în care cuvîntul galben să aibă sensuri diferite.

Să scriem corect!

7 **a** Observaţi scrierea cuvintelor evidenţiate.

- Olguţa pleacă mîine **la** teatru.
- Cezar **l-a** lăudat pe frăţiorul său.

b Alcătuiţi două propoziţii cu la şi l-a.

- Cînd poate fi înlocuit cu spre, se scrie la.
- Înaintea unei acţiuni se scrie l-a.

8 Schimbaţi, după model, forma cuvintelor evidenţiate:

acum (azi)		atunci (altădată)
Petcu îl cheamă.	–	Petcu **l-a chemat**.
Tatăl îl trimite.	–	Tata ... .
Iliuţă îl ascultă.	–	Iliuţă ... .



Să scriem caligrafic!

Doar ceea ce obţinem prin muncă este preţuit cu adevărat.



Textul

1 Găsiţi grupul de propoziţii care alcătuiesc un text:

a Iarna a sosit. Florile se înviorează. Elevii au ieşit în recreaţie. Un pui de rîndunică a venit la geam. Ploaia a început.

b Petrică este un copil harnic. Toamna trecută a pus în pămînt un sîmbure. Primăvara a încolţit. Au ieşit două frunzuliţe, apoi altele. A început să semene cu un pomişor.

2 Observaţi plasarea corectă a textului în pagină. Transcrieţi textul pe caiete.

Prietenii

Mircea şi Anghel s-au împrietenit. Ei îşi fac temele, se plimbă şi se joacă împreună.

Ieri au fost la pădure. La umbra copacilor au găsit multe ciuperci. Ambii şi-au umplut coşuleţele.

Ce bucuroşi s-au întors acasă!



Reţineţi!

- Mai multe comunicări unite între ele prin înţeles alcătuiesc un **text**.
- Titlul prezintă pe scurt conţinutul textului.
- Între titlu şi text se lasă un rînd liber.

3 Ordonaţi propoziţiile următoare în aşa fel, încît să obţineţi un text. Găsiţi un titlu potrivit textului alcătuit.

În livadă e multă veselie. E toamnă. Oamenii au început culesul. Ce gustoase sînt roadele toamnei! Printre ramuri se văd mere roşii ca focul şi pere aurii. Fiecare se străduieşte să umple coşurile.

4 Alcătuiţi oral un text după imagini, folosind şi cuvintele de mai jos:

lapte · covor · pisică · se joacă · lăbuţe · graţioasă · ghem · doarme


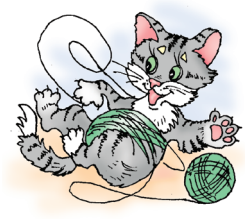





- **Continuați șirul de cuvinte ce se referă la *familie*: verișor, străbunic, unchi...**
- **Cum vă simțiți cînd se adună toate rudele împreună?**

Arborele familiei

de Arcadie Suceveanu

O, pom dulce, strămoşesc,
Ramuri cîte-n tine cresc?
Unu-i tata, unu-i mama,
Unul sînt chiar eu, bag seama.
Patru ramuri numai flori
Sînt de fraţi şi de surori.
Alte şapte-opt, sprinţare,
Sînt de veri şi verişoare.
Pe-alte nouă, tinerele,
Cresc nepoţi şi nepoţele.
Neapărat, mai cresc aici
Rami-bunei şi crengi-bunici,
Şi mătuşi, şi moşi, şi unchi,
Aşezaţi, inele-n trunchi.

Iar strămoşii? O, ei sînt
Rădăcini pe sub pămînt.

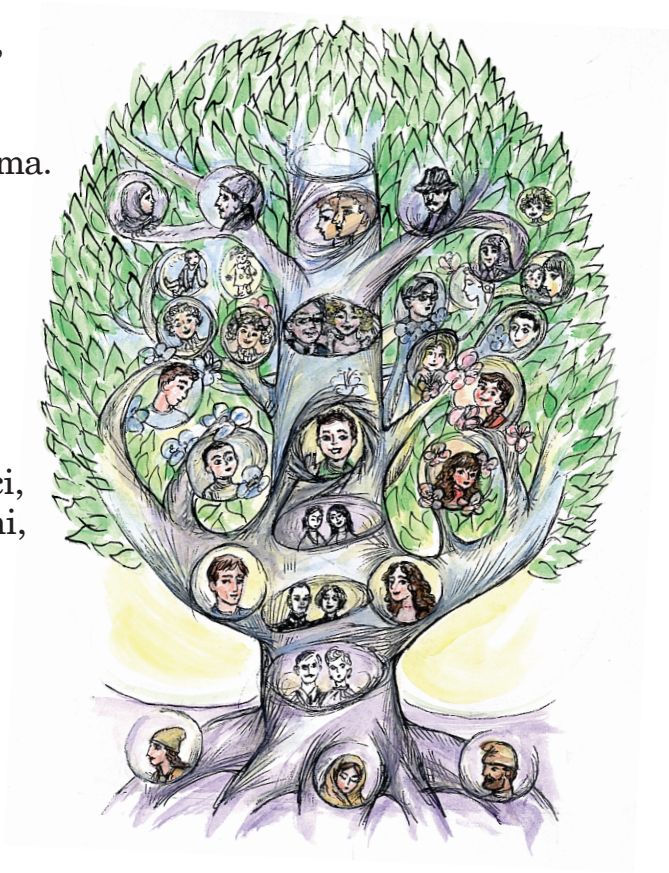

Ce observăm?

- Autorul prezintă o familie mare, sub forma unui arbore foarte ramificat.
- Poetul ilustrează prin arbore familia, de la strămoşi pînă la cel mai tînăr membru.

arbore – copac, pom
sprințare – *aici:* subțirele, vioaie
tinerele – *aici:* fragede, verzi
strămoși – străbunici
rădăcini – *aici:* început, origine

Să înţelegem textul!

1. De ce arborele ce reprezintă familia copilului are atît de multe ramuri şi rămurele?
2. Care sînt primele două ramuri ale arborelui familiei copilului?
3. Care este rămurica ce creşte din ramul-tată şi ramul-mamă?
4. De ce strămoşii sînt văzuţi ca rădăcini ale familiei-arbore?



Arcadie SUCEVEANU
(n. 1952)

Poetul scrie poezii frumoase dedicate micilor cititori. Ele au fost incluse în volumele: *Raţa şi Arhimede, Ştiu(ca) la şcoală* şi altele.

Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv poezia.

2. Găsiţi în text cuvinte cu acelaşi sens pentru: arbore, străvechi, crengi, vioaie, tulpină, sol.

3. Selectaţi din poezie şi scrieţi pe caiete perechi de cuvinte ce rimează.
   Exemplu: sînt – pămînt.
   a. Selectaţi din text cuvintele ce alcătuiesc familia din poezie.
   b. Desenaţi arborele genealogic al familiei voastre.

4. Scăpărici vrea să înţeleagă mai bine poezia. Ajutaţi-l să găsească explicaţiile potrivite de pe floricele:

„...pom dulce, strămoşesc”

„...ramuri..., sprinţare..., tinerele”

„Aşezaţi, inele-n trunchi”

„Rădăcini pe sub pămînt”

- familia porneşte de la strămoşi, chiar dacă nu mai sînt.
- unchii, mătuşile, ... generaţie importantă, ce dă putere familiei;
- cei mai tineri şi mai mici membri ai familiei;
- familia iubită, care începe de la străbuni;

5 Completaţi propoziţiile de mai jos.

- Numele meu de familie este ..., iar prenumele ... .
- Familia mea este alcătuită din ... persoane.
- Pe bunicii mei îi cheamă ... .
- Verii şi verişoarele mele sînt ... .

6 Completaţi familia de cuvinte scrisă pe petale.



7 Despărţiţi în silabe cuvintele: ramuri, bunici, rădăcini, trunchi, pămînt, strămoşesc.

8 **a** Citiţi propoziţiile şi observaţi sensurile cuvintelor evidenţiate.

- Mihăiţă are **nouă** veri şi verişoare.
- Oache şi-a cumpărat o pălărioară **nouă**.
- Şi **nouă** ne place lectura.

Ce observăm?

- Cuvîntul **nouă** are mai multe sensuri.

b Alcătuiţi trei propoziţii în care cuvîntul nouă să aibă sensuri diferite.

9 **a** Citiţi şi observaţi sensul propriu şi cel figurat al cuvîntului evidenţiat.

- Bunicul mi-a dat un măr **dulce**.
- Vorba **dulce** a bunicii l-a liniştit.
- Zîmbetul **dulce** al mamei m-a încurajat.

b Alcătuiţi două propoziţii cu acest cuvînt.



Să scriem caligrafic!

În mijlocul familiei ne simțim
fericiți și mult mai puternici.



Textul în versuri

1 Citiţi fragmentul:

„Ieri vedeam pe luncă flori,
Vedeam fluturi zburători.
Şi vedeam zburînd albine,
Ieri era şi cald, şi bine!

Azi e frig, şi nori, şi vînt,
Frunzele cad la pămînt,
Florile stau supărate,
Veştejesc de brumă toate.”

(George Coşbuc. *Toamna*)

- Ce anotimp e prezentat în prima strofă? Dar în a doua?
- Prin ce recunoaşteţi că rîndurile de mai sus sînt versuri?
- Memoraţi una din cele două strofe. Scrieţi strofa memorată după autodictare.

2 Selectaţi din poezia de mai sus cuvintele ce rimează.
Exemplu: flori – zburători



Reţineţi!

- Fiecare rînd dintr-o poezie formează un **vers**.
- Mai multe versuri formează o **strofă**.
- Fiecare vers se scrie din **alineat**, cu majusculă.
- Potrivirea de sunete la sfîrşitul cuvintelor care încheie versurile se numeşte **rimă**.

3 Ordonaţi versurile, apoi transcrieţi strofele:

a „Firelor de lămîiţă
Văl de brumă argintie
Li se uscă rădăcina.
Mi-a împodobit grădina,”

(Octavian Goga. *Toamna*)

b „De ai, de bună seamă,
Atunci cînd înfloreşti,
Tu, floare, tot ai mamă?
De ea îţi aminteşti.”

(Grigore Vieru. *Tu, iarbă, tot ai mamă?*)

Să lucrăm în echipă!

4 Completaţi versurile de mai jos cu rimele potrivite.

- Toamna a intrat în casă
  Şi-a pus struguri dulci pe ...,
- Tot ea ne-a adus alune,
  Nuci şi mere foarte ... .



DIALOGUL

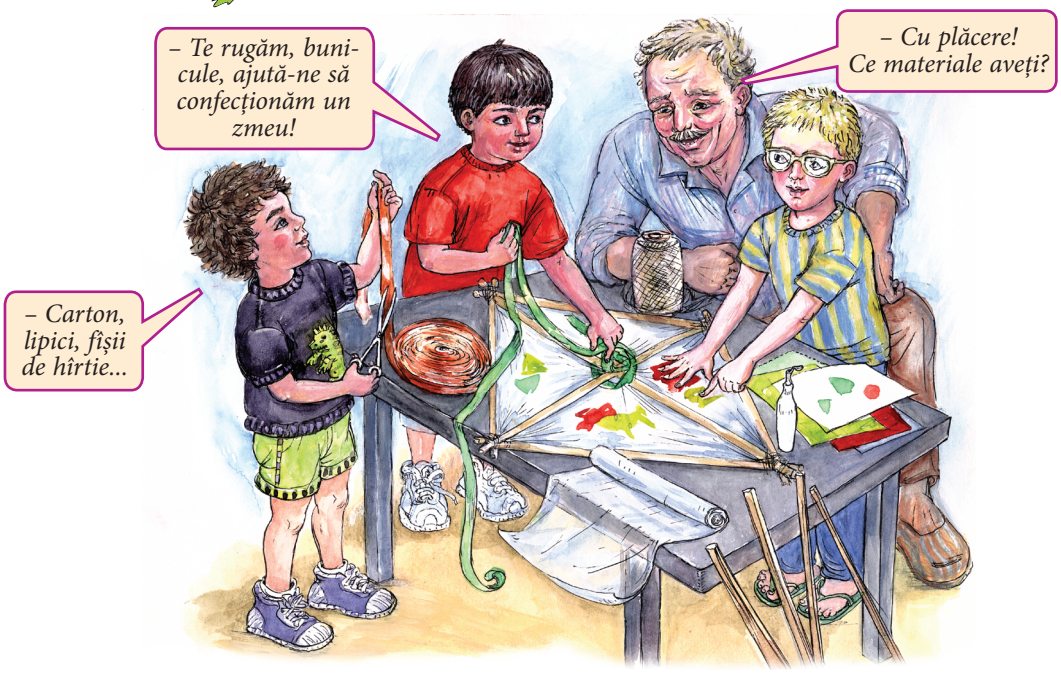

Să ne amintim!

- Dialogul este convorbirea dintre două sau mai multe persoane.
- Persoanele care comunică sînt, pe rînd, vorbitori şi ascultători.

1 **Observaţi imaginea şi răspundeţi la întrebări.**

- Putem spune că are loc un dialog? De ce?
- Cîte persoane participă la dialog? Care sînt acestea?
- Cine începe dialogul?
- Ce mesaj transmit vorbitorii?
- Care propoziţie conţine o rugăminte?

2 **Continuaţi dialogul din imagine.**

3 **Citiţi fragmentul pe roluri şi observaţi semnele de punctuaţie.**

„Capra i-a întrebat:
– Pot să am nădejde în voi?
– Să n-ai nici o grijă, mămucă, zise iedul cel mare.
– Dacă-i aşa, veniţi să vă sărute mama. Dumnezeu să vă apere de cele rele.”

(Ion Creangă. *Capra cu trei iezi*)

4 **Transcrieţi dialogul şi explicaţi oral semnele de punctuaţie învăţate.**

Dănuţa priveşte pe geam.

– Bunicule, de unde vine ploaia? întrebă ea.

– Din nori, puiule. Ploaia aduce multă bucurie oamenilor.



Reţineţi!

- Spusele fiecărui vorbitor se scriu de la începutul rîndului, cu alineat şi cu linie de dialog.
- Înainte de spusele vorbitorului, de obicei, se folosesc două puncte [:].

5 **Reconstituiţi dialogul lucrînd în perechi:.**

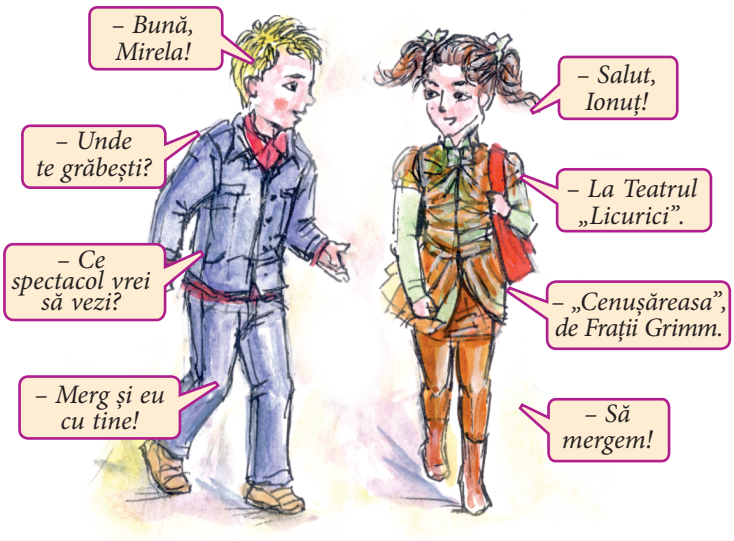

Ce observăm?

Dialogul poate începe cu formule precum:

- *Salut*, ce mai faci?
- *Bună ziua, îmi permiteţi* să vă pun o întrebare?
- Spune-mi, *te rog*, ...
- *Îmi pare bine* să te văd!
- *Nu vă supăraţi*, ...

6 **Transcrieţi dialogul şi puneţi semnele de punctuaţie care lipsesc.**

Bătrînul întrebă ■

■ Spuneţi-mi ■ vă rog ■ unde e Farmacia „Familia mea” ■

Tînărul răspunse ■

■ După prima intersecţie, la dreapta ■

Să lucrăm în echipă!

7 **Creaţi un dialog pentru una dintre situaţiile următoare: la librărie, la bibliotecă, la doctor.**

- **Ce nu vă permiteau părinții să faceți cînd erați mai mici? Dar acum?**
- **Continuați interzicerile, care încep cu „Nu e voie să ...”, spuse de părinții voștri.**

Nu e voie

– fragment –

după Tudor Arghezi

Mîncarea ar fi gustoasă, dacă nu ar fi atîtea reguli la fiecare mişcare de dimineaţă şi pînă seara. Nimic nu e voie.

Nu e voie să mîzgăleşti pereţii casei cu un creion roşu sau albastru. Nu e voie să zgîrii uşile. Nu e voie să cari pămînt cu găleţile şi să faci cozonaci cu apă în mijlocul odăii. Nu e voie să dai cu pietre în lampă sau să tai canapeaua. Nu e voie să rupi cărţile şi să verşi cerneală din călimările lui tătuţu. Nu e voie să te pudrezi şi să te faci roşu pe faţă, după ce te-ai făcut negru la bucătărie cu funingine. Nu e voie măcar să te culci nespălat şi să dormi plin de noroi în puful alb.



Dar Baruţu e revoltat şi de altceva. De vreme ce-l spală seara la culcare, la ce mai foloseşte spălarea de dimineaţă, cînd el e curat? Ştiţi cîte neplăceri se strîng într-un spălat? Apă caldă,

apă rece. Săpun mult. Curăţatul urechilor, suflatul nasului: o dată, de două ori, de trei ori.

Baruţu doreşte o viaţă fără reguli prin curte, pe cîmp, la raţe, la găini, la cîini, la pisici, fără trei-patru schimbări de haine pe zi, fără ochiul măicuţei, urmărindu-l.

Să intre sub pat şi să stea acolo, pînă i-a veni să se urce pe dulap. Să intre pe sub lemne, să se joace cu ciocanul, să calce în noroi pînă la ciorapi şi apoi să intre în praf.

El nu se poate plimba decît însoţit. E frînat în toate voinţele lui: să umble încet cînd merge repede, să meargă repede cînd umblă încet, să stea cînd porneşte, să se mişte cînd s-a oprit.

S-a săturat de toată societatea asta civilizată.

Ce observăm?

- Textul scoate în evidenţă firea unui copil de trei-patru ani, dornic de a cunoaşte cît mai multe.
- Autorul ne vorbeşte prin cuvintele lui Baruţu, cunoscîndu-i gîndurile şi sentimentele.

călimară – vas mic în care se ține cerneala

puf – *aici:* plapumă

însoţit – *aici:* împreună cu cineva mai mare

civilizată – manierată, politicoasă



Să înţelegem textul!

1. De ce nu-i pare gustoasă mîncarea lui Baruțu?
2. Ce nu are voie să facă băieţelul în casă?
3. Cine credeți că îi spune lui Baruțu: „Nu e voie...”?
4. Ce înseamnă pentru dînsul o viaţă fără reguli?
5. De ce Baruțu iese la plimbare numai însoțit?
6. Din ce cauză părinții nu-i permit copilului să facă orice-ar vrea?
7. De ce copilul nu vrea să se supună cerințelor impuse de părinți?
8. De ce „necazurile” lui Baruțu sînt amuzante?
9. Cum trebuie să vă purtați acasă și ce ajutor trebuie să dați părinților și bunicilor?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv textul.

2 Selectaţi din text cuvinte cu sens opus pentru următoarele: dimineaţă, spălat, murdar, plăceri, cald, să iasă, repede, s-a pornit.

3 Găsiţi cuvintele cu sens apropiat: **muşeţel**, revoltat, neplăceri, s-a săturat, voinţe, frînat, dorinţe, s-a plictisit, necazuri, indignat, **romaniţă**, oprit.

4 Alegeţi răspunsurile potrivite.

Baruţu este un copilaş:

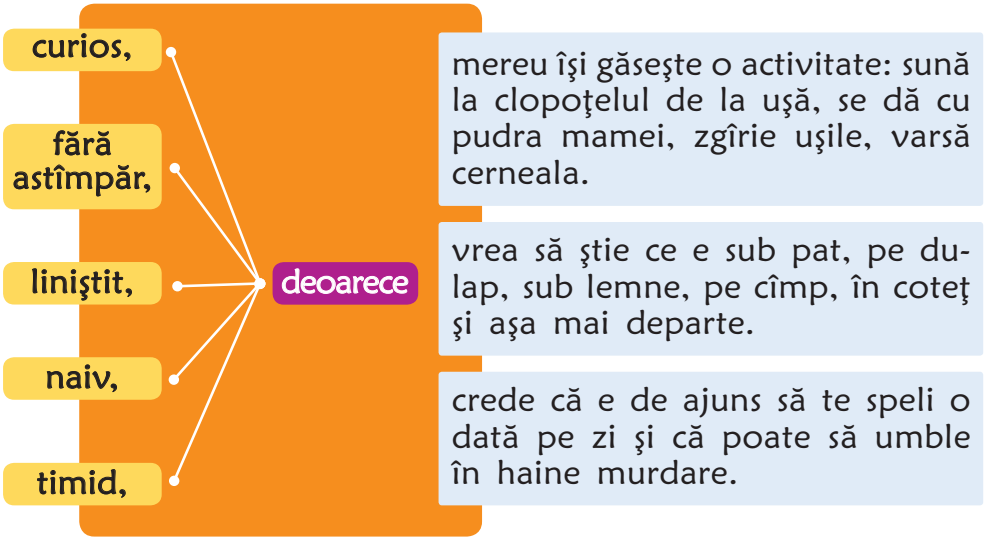

5 Completaţi pe caiete enunţurile de mai jos, cu idei înţelese din text.

- Părinţii nu-i permit lui Baruţu să facă ce vrea el, pentru că ... .
- Baruţu nu vrea să se spele şi dimineaţa, fiindcă ... .
- Băieţelul nu vrea să fie urmărit de mama, ca să ... .
- Baruţu se vîră peste tot, încearcă de toate, deoarece ... .

6 Transcrieţi fragmentul care v-a amuzat cel mai mult.

7 Citiţi şi înlocuiţi cuvîntul *curat* cu un alt cuvînt dintre paranteze, care are sens apropiat.

- Ca să eviţi îmbolnăvirea, trebuie să mănînci cu mîinile **curate**.
- După ploaie, cerul părea mai **curat**.
- Copiii au sufletul **curat** ca îngerii.
- Brotăceii trăiesc numai pe lîngă izvoarele cu apă **curată**.

(*limpede, nevinovat, senin, spălate*)

Ce observăm?

- Cuvîntul **curat** are mai multe sensuri.
- Unele cuvinte pot forma familii, prin adăugarea la începutul sau la sfîrşitul lor a unor părticele.



8 Selectaţi cuvintele care alcătuiesc o familie: curat, săpun, curăţenie, curăţel, apă, a curăţa, noroi, necurăţat, curăţătorie, chiuvetă, spălătorie.

9 Ordonaţi cuvintele proverbului:



Să lucrăm în echipă!

10 Alegeţi şi argumentaţi una din ideile de mai jos:

a Baruţu este un băieţel care are un comportament firesc pentru vîrsta lui.

b Baruţu este obraznic şi neascultător, nu-şi respectă părinţii.



Să scriem caligrafic!

Părinţii impun reguli copiilor, deoarece le vor binele.

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ



Familia mea

după Baruţu şi *T. Arghezi*

Ce observăm?

- Textul este scris de Tudor Arghezi şi de fiul său, dezmierdat „Baruţu”.

Să ne amintim!

- Baruţu este personajul principal în textul *Nu e voie* de Tudor Arghezi.

„Acesta sînt eu. Mă cheamă Toader. [...]

Tata, cînd mă ia seara călare pe genunchi, să ne jucăm, îmi spune însă «băiatul tatei».

Eu îi iubesc pe toţi, dar cel mai mult pe mama şi pe tata.

Noi locuim într-o casă mare. Toţi la un loc alcătuim o familie.

Mama mea e bună şi frumoasă. Ea mă iubeşte la fel ca şi pe sora mea. Nu mă ceartă decît dacă nu sînt cuminte.

Ieri am rupt ziarul tatei ca să fac din el un avion. Mama m-a certat tare de tot. I-am cerut iertare şi am promis că nu mai fac. Ea m-a iertat, dar mi-a spus că de azi

înainte eu voi avea grijă de ziarul tatei. [...] Azi, tata m-a lăudat. Mi-a spus că un băiat atît de grijuliu n-a mai văzut de cînd e el...

Mama mamei mele e *bunica* mea. Am *două bunici*: mama mamei, care stă cu noi, şi mama tatei, care stă la ţară, într-un sat de munte. Bunica de aici are părul alb şi îmi spune poveşti frumoase. Cînd eram mai mic, ea mă adormea cîntîndu-mi.

Pe *bunica* de la ţară nu o văd decît vara, cînd merg la ea. Acolo e frumos şi ea mă lasă să merg singur şi să mă joc prin grădină, pe deal şi prin sat. Vara trecută am fost cu ea în pădure după fragi. Am văzut pentru prima oară veveriţe într-un brad înalt şi ciuperci pe jos. Bunica m-a învăţat să nu pun niciodată mîna pe ciuperci, pentru că foarte multe sînt otrăvitoare. Numai ea le cunoaşte pe cele bune de mîncat.

Tata e cel mai harnic om din lume. Se scoală cu noaptea în cap şi pleacă la lucru fără să-l pot vedea vreodată dimineaţa.

Cînd se întoarce acasă, la prînz, îmi povesteşte tot felul de lucruri nemaiauzite.

Tata ne cumpără bomboane şi ne duce la plimbare sau la cinematograf duminica.

M-a învăţat să bat cuie cu ciocanul, să strîng şuruburile la clanţa uşii şi să lipesc poze în album. Tot el m-a învăţat să-mi curăţ şi să-mi lustruiesc pantofii în fiecare seară. Tata spune că un băiat ordonat trebuie să aibă totdeauna hainele şi pantofii curaţi.

Ileana, *sora* mea, e mai mare ca mine. Ea merge la şcoală. E în clasa a treia. Ştie să spună multe poezii frumoase. Ea m-a învăţat să citesc şi să colorez.

O dată pe săptămînă, împreună cu ea, o ajut pe mama să spele vasele. Noi le ştergem şi le aşezăm la loc în dulap."

1. Care sînt membrii familiei lui Toader (Baruţu)?
2. Ce trăsături de caracter ale mamei, bunicii, tatei, surorii apreciază copilul?
3. De ce mama îl pedepseşte pe Baruţu anume în acest fel?
4. Îl iubeşte sora pe Baruţu? Cum v-aţi dat seama?
5. Ce puteţi spune despre familia băiatului?

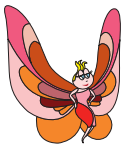

ATELIER DE CREAȚIE

Povestirea orală după un şir de ilustraţii

O zi plină

1 Omidé o priveşte cu admiraţie pe Doiniţa. Ea crede că aceasta este o fetiţă harnică, ascultătoare, bine-crescută. Examinaţi atent imaginile, observaţi dacă Omidé are dreptate.



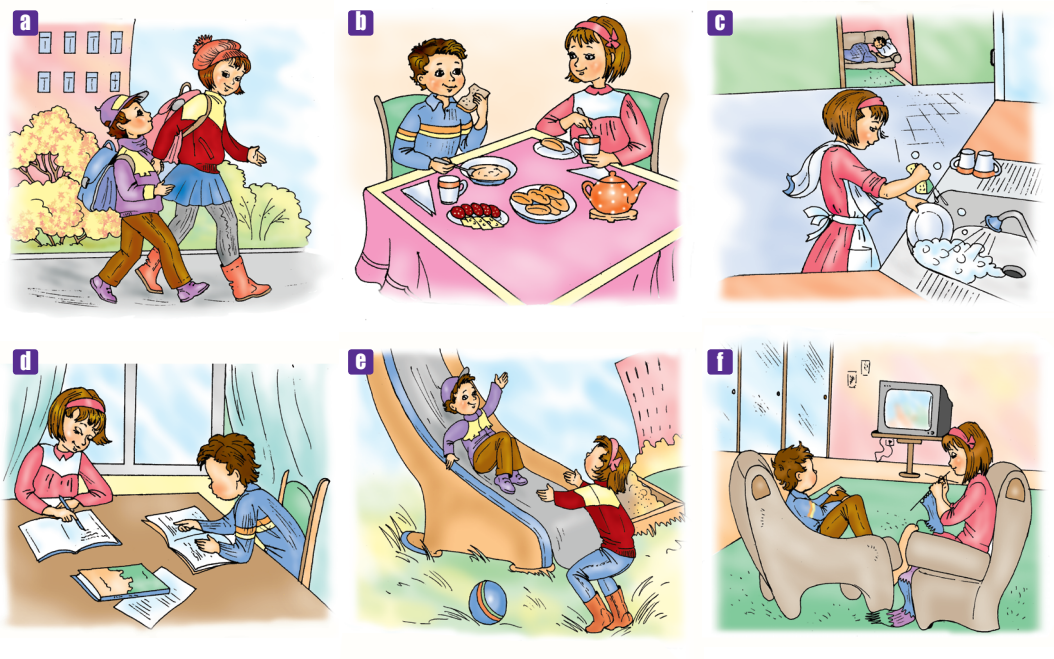

2 Completaţi spaţiile, orientîndu-vă după imaginile de la exerciţiul 1.

a Doiniţa vine de la ..., împreună cu ... .
b Fratele şi sora iau ... .
c Fetiţa spală ... .
d Copiii îşi pregătesc ... .
e Mai tîrziu, ei au ieşit ... .
f După cină, Doiniţei îi place să ... .

3 Alcătuiţi, oral, un text, dezvoltînd ideile din exerciţiul anterior.

Evaluare

1 Ordonaţi replicile şi scrieţi dialogul.

– Îmi fac mai întîi temele, apoi am să exersez la pian.
– Da, e o idee bună, Viorel.
– Ce faci după ore, Cosmin?
– Vrei să jucăm după aceea o partidă de şah?

2 Completaţi enunţurile cu cuvinte care denumesc grade de rudenie potrivite.

- Părinţii tatălui şi ai mamei sînt ... mei.
- Copiii unchiului şi ai mătuşii sînt ... mei.
- Sora mamei mele este ... mea.

3 Transcrieţi propoziţia în care cuvîntul evidenţiat are sens figurat:

- Mama are o privire **senină**.
- Mîine va fi o zi **senină**.

4 Completaţi enunţurile cu semnele de punctuaţie potrivite.

■ Scăpărici■ aprinde luminiţele tale■ S-a făcut noapte■
■ Vezi cît de frumos pot lumina eu■ Oache■

5 Realizaţi, oral, un dialog, ghidîndu-vă după una din imaginile propuse.





Unitatea 4

LUMEA VIEȚĂȚILOR



- Ce animale sălbatice cunoașteți?
- Care vă par cele mai interesante, mai ciudate? De ce?

La grădina zoologică

după Marin Sorescu

...Grădina zoologică e un fel de magazin de jucării, unde tigrii, girafele şi leoparzii sînt vii. Vedeţi, aceste cuşti de fier sau colivii sînt ca nişte părinţi ai lor: au grijă să nu facă prostii.

Iată, aici reprezentanţii mîndrei faune, care ştiu să urle, să ragă, să zbiere şi să scheaune. Oriunde întorci capul, vezi un şarpe sau un leopard, care sare peste un gard.

– Mirela, acela nu se strigă „cuţu-cuţu”, că e struţul! Balaurul ce se prăjeşte pe nisip e crocodilul, iar bazinul de lîngă el e ca Nilul.

Elefantul care vă priveşte ursuz e întrebuinţat în loc de troleibuz. Încaleci pe el dimineaţa şi pleci la şcoală, prin pădurea ecuatorială.

Sahara e o regiune şi mai dificilă. Pe acolo circulă numai această cămilă. Oriunde ar pleca, îşi ia întotdeauna apă cu ea.

Cangurul are blana roşie. Ca să nu-şi piardă puii, îi poartă cu el într-o sacoşă.

Ursul polar poartă, ca un moş, cojoc şi fular. Îi e ciudă că aici nu-i ger şi-ar intra într-un frigider.

Ce să vă mai arăt? Rinocerul? Dromaderul? Grădina zoologică e foarte frumoasă, dar eu zic să mai mergem acasă.

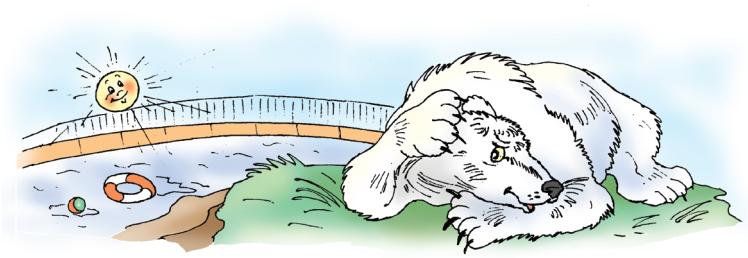

faună – totalitatea animalelor

Nil – rîu din Africa, unde trăiesc crocodilii

Sahara – numele celui mai mare deșert (pustiu) din Africa

sacoșă – *aici:* „pungă” în care își poartă cangurul puii; marsupiu

dromader – cămilă cu o singură cocoașă

Ce observăm?

- Autorul priveşte cu mult umor la înfăţişarea şi comportamentul animalelor de la grădina zoologică.
- Unele cuvinte din text rimează (leopard – gard, ger – frigider), de aceea textul se aseamănă cu poezia.

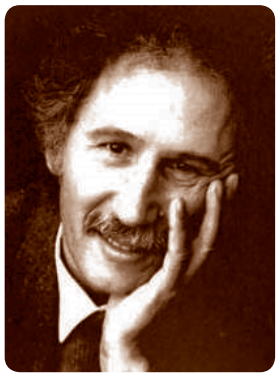

Marin SORESCU
(1936–1996)

Scriitor român care a lăsat copiilor operele: *Unde fugim de acasă*, *Lulu și Gulu-Gulu*, *Cocostîrcul Gît-Sucit* și altele.



Să înţelegem textul!

1. Cu ce este asemănată grădina zoologică în text? Voi cu ce o puteţi asemăna?
2. Care este deosebirea dintre jucăriile de la magazin şi animalele de la grădina zoologică?
3. Ce sunete scot animalele de la grădina zoologică?
4. De ce oare Mirela îl strigă pe struţ ca pe un căţel?
5. De ce crocodilul pare a fi un balaur?
6. Unde îi transportă elefantul pe copiii care trăiesc în satele din pădurile ecuatoriale?
7. De ce Sahara e o regiune dificilă?
8. Unde îşi ţine cangurul puii?
9. De ce ursul polar este comparat cu un moş?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Transcrieţi numai denumirile animalelor despre care se vorbeşte în text:
rinocer, tigru, leopard, girafă, elefant, căprioară, lup, urs, struţ, crocodil, cămilă, hipopotam, şarpe, cangur, dromader.

2 Continuaţi propoziţiile folosind informaţiile din text.
- Grădina zoologică e comparată de scriitor cu un ... .
- Ursului polar îi place să trăiască în locuri ... .
- Crocodilul e asemănat cu ... .
- Cangurul îşi poartă puii într-o ... .

3 Găsiţi explicaţiile potrivite de pe urmele lăsate de urs:

„elefant *ursuz*”

„o regiune *dificilă*”

„întrebuinţat în loc de *troleibuz*”

- cu condiţii grele de trai: călduri insuportabile, fără apă, cu vegetaţie puţină;
- folosit ca mijloc de transport;
- tăcut, trist.

4 Găsiţi în text cuvinte ce rimează. Recitiţi textul, accentuînd rimele.

5 Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele *vii, poartă, roşie* şi *sare* ar avea alte sensuri decît cele din text.

6 Despărţiţi în silabe cuvintele: zoologică, jucării, leoparzi, părinţi, colivii, oriunde, crocodilul, colivie.

7 Alcătuiţi enunţuri cu ajutorul cuvintelor: struţ, grădină zoologică, rinocer, urs-polar, colivie, ursuz, dificil.

8 Priviţi fotografiile făcute de Scăpărici, fiind în vizită la grădina zoologică. Alegeţi titlul potrivit pentru fiecare. Descrieţi un animal la alegere.



- Balerina lacului
- Pescar fără permis
- Corabia deşertului
- Alpinist de profesie
- Regele animalelor











Să lucrăm în echipă!

9 Aduceţi argumente pro sau contra vieţuirii animalelor la grădina zoologică.



Să scriem caligrafic!

Animalele sălbatice sînt una din multele minuni ale lumii.



CUVÎNTUL

1 **Citiţi dialogul. Răspundeţi la întrebări.**

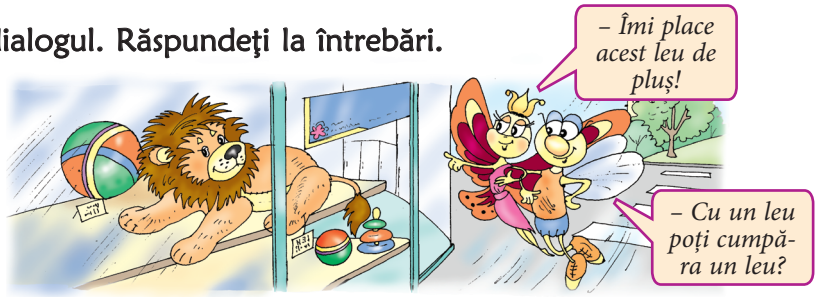

- Din ce sînt alcătuite propoziţiile rostite de Scăpărici şi de Omidé?
- Cîte cuvinte are fiecare propoziţie?
- Care cuvinte au aceeaşi formă, dar sensuri diferite?



Reţineţi!

- Propoziţiile sînt alcătuite din cuvinte.
- Cuvîntul are înţeles şi este o parte a vorbirii noastre.
- Cuvîntul este alcătuit din unul sau mai multe sunete.
- Sînt cuvinte alcătuite din aceleaşi sunete, dar care au sensuri diferite.

2 **Transcrieţi doar cuvintele:** oraş, codru, cer, abr, urcă, tonf, frumos, ie, ith.

3 **Formaţi cuvinte noi, adăugînd silabele:** *ho-, că- hai-, stră-, co-, a-.*

- mare – **a**mare;
- bun – ...;
- tare – ...;
- lac – ...;
- duc – ...;
- rare – ... .

4 **Transcrieţi versurile. Observaţi sensurile cuvintelor evidenţiate.**

„Cel mai mic **boboc** de gîscă,
Vezi, s-a speriat de-o muscă!
Doar cu greu găsi scăpare
Lîngă un **boboc** de floare.”
(T. George. *Dicţionar de omonime*)





5 **Alcătuiţi propoziţii în care cuvîntul *liliac* să aibă sensuri diferite.**



- **Care sînt animalele voastre dragi?**
- **Cum vă jucaţi cu ele?**
- **Ce simţiţi cînd vă despărţiţi de ele din anumite motive?**

Năluca

după Cezar Petrescu

Cînd tata a adus-o din codru, era un pui mic şi fricos de căprioară. Avea ochii mari şi umezi. Era gata mereu să fugă.

Cu vremea se îmblînzi. Venea singură cînd îi întindeam o bucăţică de zahăr.

Fiindcă fugea atît de sprinten, tata a botezat-o „Năluca”. Toată ziua n-aveam altă grijă decît de Năluca. Aşa creştea în mijlocul nostru. Tatei chiar îi părea rău că Năluca a uitat prea repede de libertatea pădurii. Uneori însă se oprea mirosind tristă adierile venite dinspre codru. Nu mai răspundea la chemările noastre.



Într-o seară, Năluca a dispărut. În zadar am căutat-o peste tot... Plecase pentru totdeauna. Livada a rămas tăcută. Nu mai răsuna de fuga noastră, cînd ne jucam de-a ascunselea.

În toamnă am mers cu tata la pădure. Ziua cernuse o ploaie măruntă. Picăturile atîrnau pe frunze ca nişte cercei de cleştar.

Deodată, în faţa noastră a apărut o căprioară. Am tresărit.

– E Năluca! a şoptit tata.

Am întins mîna parcă vrînd să-i dau zahăr. Căprioara mă privi nehotărîtă o clipă. Se porni apoi spre mine. Poate îşi amintea... Vroiam să-i mîngîi din nou capul mic, botul umed, gîtul catifelat.



Cezar PETRESCU
(1892–1961)

Prozator român care a scris pentru maturi, dar a oferit și micilor cititori cîteva cărți excelente: *Fram, ursul polar; Omul de zăpadă; Neghiniță*.

Deodată, Năluca se răsuci scurt pe picioarele subțiri şi zvîcni în goană spre adîncul codrului. Poteca pădurii mi s-a părut atît de tristă! Înserarea parcă s-a posomorît.

cleștar – cristal
catifelat – mătăsos, moale
a zvîcni – *aici:* a se repezi pe neașteptate



Să înţelegem textul!

1. Cum arăta puiul de căprioară adus din codru?
2. Ce nume i-a dat tata? De ce?
3. Cum se purta băiatul cu Năluca?
4. De ce devenea tristă căprioara cînd mirosea aerul venit dinspre pădure?
5. Ce s-a întîmplat în una din seri?
6. În ce împrejurări s-au întîlnit din nou tatăl, băiatul și căprioara?
7. Ce a simțit copilul în momentul revederii?
8. De ce Năluca s-a întors în codru și nu a rămas cu oamenii?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul.

2. Ordonaţi ideile principale.
   - Într-o seară, Năluca a dispărut.
   - Tatăl şi băiatul o reîntîlnesc pe Năluca în pădure.
   - Pădurarul a adus un pui de căprioară.
   - Năluca a fugit în adîncul codrului.
   - Puiul, numit Năluca, a fost îmblînzit.

3. Povestiţi fiecare fragment, apoi textul în întregime.

4 Transcrieţi fragmentul în care e descris puiul de căprioară.

5 Grupaţi perechile de cuvinte cu sens asemănător: **tăcere**, amurg, înserare, adiere, tristă, sprinten, suflare, iute, amărîtă, **liniște**.

6 Formaţi perechi de cuvinte cu sens opus: **fricos**, a se îmblînzi, greoi, umed, **curajos**, a se sălbătici, sprinten, a dispărut, uscat, a apărut.

7 Scrieţi pe două coloane cuvintele ce exprimă stările şi sentimentele trăite de băiat:

a împreună cu Năluca; b fără Năluca;

vesel, fericit, îngrijorat, plin de viaţă, trist, nedumerit.

8 Selectaţi cuvintele care fac parte din aceeaşi familie: pădure, căprioară, pădurice, dumbravă, pădurar, păduros, pădureţ, împădurit, despădurit, codru, a împăduri, a despăduri.

Să scriem corect!

9 a Observaţi scrierea cuvintelor evidenţiate din propoziţiile date:

- Căprioara locuia cu puii **săi** în codrul verde.
- Împăratul a poruncit feciorilor **să-i** aducă apă vie.

b Scrieţi propoziţii în care să folosiţi săi şi să-i.

- Cuvîntul săi se scrie împreună cînd poate fi înlocuit cu ei sau lui.
- Înaintea unei acţiuni se scrie să-i.

10 Descrieţi-o pe Năluca prin cuvinte, apoi desenaţi-o.

Să lucrăm în echipă!

11 Imaginaţi-vă viaţa căprioarei după ce s-a reîntors în codru. Continuaţi povestirea.



Să scriem caligrafic!

Animalele îmblînzite se întorc, mai tîrziu, în sînul naturii.

Unitatea 4

CUVÎNTUL ŞI SENSURILE LUI

1 Citiţi propoziţiile de sub imagini. Observaţi sensurile cuvintelor evidenţiate.



Ene a legat mărţişorul de un **corn** al căpriţei.



Vînătorul suna cu putere din **corn**.



Ana are o pară şi un **corn** cu gem.

2 Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu cele dintre paranteze.

Casa unchiului Nae e mare. Are patru camere **mari**. Prin geamurile **mari** pătrund razele blînde ale soarelui. În faţa casei cresc doi plopi **mari**.

(*largi, uriaşi, spaţioase*)

Să ne amintim!

- Unele cuvinte au aceeaşi formă, dar sensuri diferite.

3 Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu altele, care au sens opus.

- El e un băiat **scund**.
- Apa mării era **rece**.
- Cerul este **senin**.
- Sora lui e **mare**.
- Omul era **sărac**.
- Ana este **veselă**.

4 Completaţi fiecare proverb cu un cuvînt ce are sens opus celui evidenţiat.

- Învaţă la **tinereţe** ca să ştii la … .
- Fă-ţi prieteni **noi**, dar nu uita de cei … .
- Adună **vara** ca să ai … .
- **Adevărul** şi … sînt duşmani neîndupleca-ţi.
- Omul fără prieteni e ca **stînga** fără … .

Ce observăm?

- Cuvintele cu sens apropiat ne ajută să evităm repetările supărătoare.
- Cuvintele cu sens opus fac exprimarea mai convingătoare.
- Schimbarea unei litere într-un cuvînt îi modifică sensul.

Să învăţăm jucîndu-ne!

5 Formaţi cuvinte noi, înlocuind prima literă cu alta: sare, fată, masă, pun.

Model: **c**ar – **p**ar, **s**ar, **i**ar, **d**ar, **r**ar.

6 Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu cele dintre paranteze, cu sens asemănător.

Vîntul **clatină** uşor frunzele **îngălbenite**. Ele cad într-o ploaie **lină**. Noaptea **se aşterne încet** peste sat. O **linişte adîncă** a cuprins împrejurimile.

(*profundă, leagănă, se lasă, aurii, liniştită, tăcere, treptat*)

7 Scăpărici vrea să-şi îmbogăţească exprimarea. Ajutaţi-l să găsească cuvintele cu sens asemănător pentru cele de pe petale.

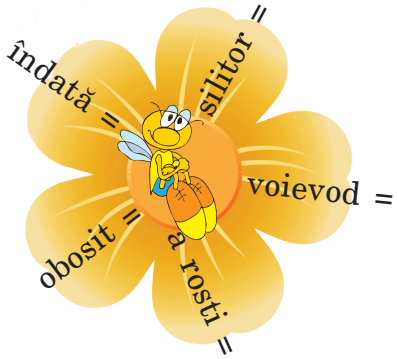

8 Găsiţi împreună cu Oache cuvintele cu sens opus.

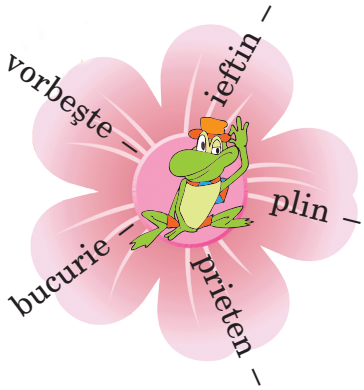

9 Descoperiţi cuvintele cu sens asemănător:

victorie	**deştept**	just
cadou	corect	surpriză
ingenios	biruinţă	**isteţ**
adevărat	dar	izbîndă

10 Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele *mătură, ceară, car* să denumească, mai întîi, un obiect, apoi să exprime o acţiune.

11 Formaţi cuvinte cu sens opus, adăugînd înaintea lor una dintre silabele **ne-, in-, des-, dez-:** disciplinat, mulţumit, a lega, a face, a îmbrăca, lămurit, corect, învelit.

12 Transcrieţi versurile de mai jos:

„Stînd pe mal să prind un somn,
M-a cuprins un pui de somn!
Cînd somnul era mai lin
S-a prins de cîrlig un lin!”

(T. George. *Dicţionar de omonime*)

a Subliniaţi cuvintele cu aceeaşi formă, explicînd sensul lor.

b Formaţi propoziţii noi cu aceste cuvinte.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ



Într-o zi pe cînd lucram

de Ana Blandiana

Într-o zi pe cînd lucram
În grădină, pe sub geam,

Îngrijind un trandafir,
Văd că intră-un musafir:

Era mic c-abia-l vedeai,
Dar cu mustăţi ditamai;

Începea printre uluci,
Dar avea blăniţa-n dungi;

Era numai cît o floare,
Dar avea patru picioare;

Ochii-albaştri îi clipeau
Şi ştia să zică „miau”.

Ba să vezi şi să te bucuri –
Sărea-n aer după fluturi

Şi ştia chiar să se joace
Cu cîteva ghemotoace.

Oare, ce-aţi fi făcut voi
Cu-acest musafir de soi?

Eu, oaspetele important,
L-am tratat cu lapte cald,

Ca să-l conving să rămînă,
I-am dat şi-un pic de smîntînă,

Şi pentru că era mic,
L-am botezat Arpagic.

ditamai – *aici:* foarte lungi
uluci – *aici:* scîndurile de la gard
de soi – deosebit, ales
arpagic – ceapă măruntă care se răsădeşte



1. Ce musafir a apărut în grădină?
2. Cum arăta oaspetele neobişnuit?
3. Cum se juca pisicuţul?
4. Cu ce a fost ospătat musafirul?
5. De ce pisicul a fost răsfăţat cu atîtea bunătăţi?
6. Ce nume a primit motănaşul? De ce?
7. Cum aţi răspunde voi la întrebarea din strofa a noua?



Alcătuiți oral enunțuri, găsind asemănări între animale (cîine și lup, cal și zebră etc.), după modelul de mai jos:
„Pisica seamănă cu leopardul, deoarece are și ea blană moale, păr scurt, corp alungit, elastic, aleargă iute, se cațără în copaci, are gheare ascuțite etc.”

După asemănarea lor

după Emil Gârleanu

Demult, demult, făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele Pământului. Pe ultimele hotărî să le creeze după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască şi inima, şi mintea celor cărora le dăduse suflet mai înainte.



Se gîndea acum Atotputernicul cum să mai dea aerului o vieţuitoare. Iată că văzu sub o frunză o broască. Pe o floare zări o albină şi un fluture. În mijlocul unei mreje dintre două crengi descoperi un păianjen. Dumnezeu le chemă la el şi zise:

– Vreau să vă plăsmuiesc azi încă o surată. Doresc să aud povaţa voastră. Tu, broasco, ce sfat îmi dai?

– Priveşte-mi ochii şi fă-i noii vieţuitoare nişte ochi ca ai mei.

– Bun! Dar tu, fluture?

– Priveşte la trupul meu!

Ce observăm?

- Întîmplările se petrec la începuturile lumii.
- În text se explică apariţia în Natură a unei vietăţi.
- Textul este o **legendă**.

Să ne amintim!

- În unele texte, necuvîntătoarele au însuşiri omeneşti.

– Dar tu, albină?

– Priveşte la aripile mele!

– Dar tu, păianjene?

– Vezi ce picioare am?!

– Dar tu? întrebă Tatăl Ceresc pe o şopîrlă.



– Uită-te cît de sprintenă sînt!

– Foarte bine! răspunse Dumnezeu şi zîmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină şi picioare de păianjen.

Domnul blagoslovi în aer, apoi întinse palma. În mîna Lui răsări deodată noua vieţuitoare.

Şi aşa zbură pentru întîia oară pe pămînt gingaşa şi zvăpăiata libelulă.

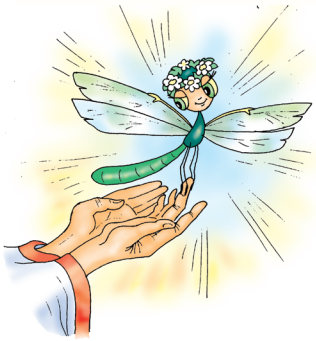

lighioane – *aici:* animale, insecte

Atotputernicul – Dumnezeu

mreajă – *aici:* pînză de păianjen

surată – *aici:* prietenă bună

să plăsmuiesc – să creez, să fac

libelulă – insectă care trăieşte, de obicei, pe lîngă ape



Să înţelegem textul!

1. Cum a hotărît Dumnezeu să le creeze pe ultimele vieţuitoare?
2. Cu cine s-a gîndit Atotputernicul să se sfătuiască pentru a face o nouă zburătoare?
3. Ce povaţă i-a dat broasca? Dar fluturele?
4. Cum a vrut albina să arate aripile viitoarei zburătoare?
5. Prin ce a vrut păianjenul să semene cu noua vieţuitoare?
6. Ce l-a sfătuit pe Dumnezeu şopîrla?
7. Ce fel de vietate a creat Tatăl Ceresc, îmbinînd părţi atît de diferite din înfăţişarea mai multor vieţuitoare?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv textul. Recitiţi-l pe roluri.

2 Completaţi pe caiete propoziţiile, folosind cuvintele dintre paranteze.
Libelula are ochi ..., trupuşorul ..., aripile ..., ... şi ..., picioarele ... . Această insectă planează ... .
(*subţiri, spectaculos, mari, lungi, înguste, străvezii, catifelat*)

3 Grupaţi perechile de cuvinte cu sens apropiat: **demult**, aer, hotărî, zări, povaţă, fiinţe, sfat, **odată**, vieţuitoare, observă, decise, văzduh.

4 Descoperiţi comparaţiile potrivite:

uşor ca un ...	licurici;
subţiri ca ...	fluturaş;
sprintenă cum e ...	pînza de păianjen;
sclipitor aidoma unui ...	şopîrla.

5 Găsiţi explicaţiile potrivite.

Dumnezeu a cerut sfatul mai multor vietăţi, deoarece	omul este curios să afle tainele Naturii.
În legendă se explică apariţia libelulei, pentru că	dorea să creeze o vieţuitoare neobişnuită, nemaipomenit de frumoasă.

6 Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu cele dintre paranteze.
- Libelula are aripi înguste, **dar** e o adevărată expertă în arta zborului.
- Fiecare copil se naşte cu un **dar** de la Dumnezeu.
- Sanda a primit un **dar** de la Moş Nicolae.

(*talent, cadou, însă*)



Să scriem caligrafic!

Vietăţile din natură seamănă între ele, chiar dacă sînt foarte diferite.

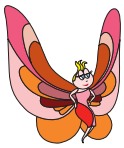

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere orală după un şir de imagini

1 Priviţi cu atenţie banda desenată. Observaţi cum pictorul „povesteşte” prin desene o întîmplare.

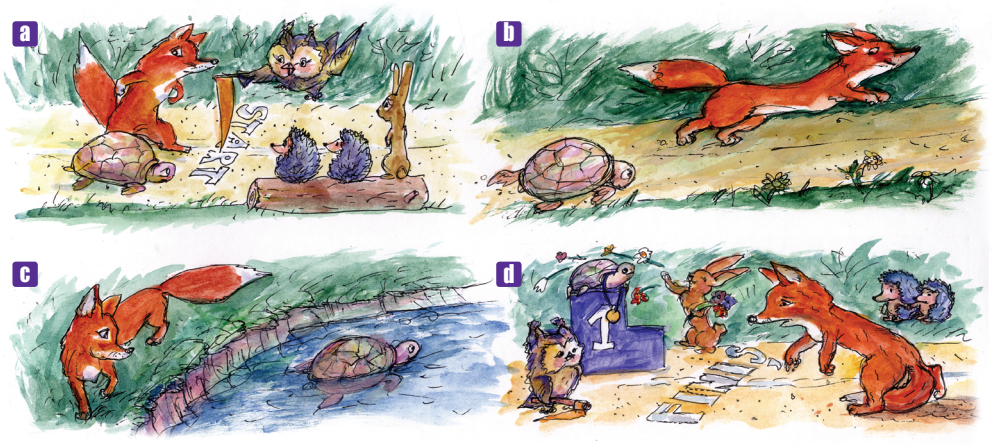

2 Răspundeţi la întrebări, urmărind fiecare imagine în parte.

a
- Ce anotimp este?
- Cine se află în poiană?
- Ce organizează animalele?
- Cine o provoacă pe Ţestoasă la întrecere?

b
- Cum aleargă Roşcata?
- Ce-i spune oare ea Ţestoasei?

c
- Ce obstacol apare în calea lor?
- De ce Roşcata nu poate să-l treacă?
- Ce face, între timp, Ţestoasa?

d
- Cine a ieşit învingătoare în această competiţie?
- Ce soluţie credeţi că a găsit, în sfîrşit, vulpea?
- Ce sentimente trăieşte Ţestoasa? Dar vulpea?

3 Povestiţi întîmplarea redată în imagini, respectînd ordinea în care s-au desfăşurat faptele. Intitulaţi textul.

Evaluare

1 Dictare.

Odată, o vulpe vicleană a zărit sus nişte struguri frumoşi şi copţi. A sărit, a tot sărit, dar nu a ajuns la ei. Roşcata zise:
– De ce să fiu mîhnită? Strugurii sînt acri.

2 Combinînd literele date, alcătuiţi cel puţin trei cuvinte:

• r e m a e g

3 Scrieţi cuvinte cu sens asemănător pentru:

• a zărit – ..... • vicleană – ..... • mîhnită – .....

4 Scrieţi cuvinte cu sens opus:

• frumoşi – ..... • sus – ..... • acri – .....

5 Alcătuiţi o propoziţie în care cuvîntul *dar* ar avea alt sens decît cel din text.

6 Alcătuiţi propoziţii din cîte două, trei, patru cuvinte în baza imaginilor de mai jos.



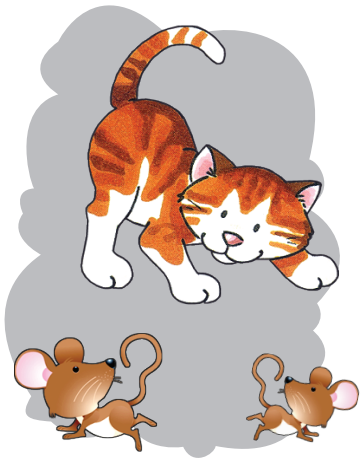



Unitatea 5

IARNA



- **La ce alte cuvinte vă gîndiți cînd spuneți cuvîntul *iarnă*?**
- **Alcătuiți oral enunțuri despre copaci, case, cîmpuri, drumuri, așa cum arată ele în timpul iernii.**

Iarna

de Nicolae Labiş

Totu-i alb în jur cît vezi,
Noi podoabe pomii-ncarcă
Şi visează sub zăpezi
Satele-adormite parcă.

Doamna iarnă-n goană trece
În caleşti de vijelii;
Se turtesc pe geamul rece
Nasuri cîrne şi hazlii.

Prin odăi miroase-a pîine,
A fum cald şi amărui.
Zgreapţănă la uşă-un cîine
Să-şi primească partea lui.

Tata iese să mai pună
Apă şi nutreţ la vacă;
Vine nins c-un fel de brumă
Şi-n mustăţi cu promoroacă.

Ce observăm?

- În timpul lecturii în faţa ochilor apar clar mai multe **imagini**: întinderea albă, pomii încărcaţi cu zăpadă, încremenirea satelor, hogeacurile caselor fumegînd.
- Se poate uşor desena ceea ce descrie poetul în poezie.



cîrn (despre nas) – mic, scurt și cu vîrful ridicat puțin în sus

zgreapțănă – se cațără, agățîndu-se cu ghearele

nutreț – hrană pentru animale, furaj

promoroacă – strat subțire de gheață



Nicolae LABIȘ
(1935–1956)

Poet român care a compus poezii și povești încă din copilărie. Poezia *Moartea căprioarei* l-a făcut celebru.



Să înţelegem textul!

1. Ce culoare domină în tabloul din poezie?
2. Ce podoabe poartă pe ramuri pomii?
3. Cum arată satele sub puterea iernii?
4. Cine privește din casă vijelia de afară?
5. Cum este în casă? Dar afară?
6. Ce treburi are tata pe lîngă casă?
7. Cu cine seamănă el, venit din gerul de afară?
8. De ce natura și casele par ca din povești?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv poezia.

2. Selectaţi cuvintele ce exprimă sentimentele pe care le transmite poetul: frică, regret, admiraţie, dezamăgire, surprindere, liniște sufletească, încîntare.

3. Numiţi fiinţele care *însufleţesc* peisajul de iarnă:

Ce observăm?

- Din tabloul încîntător al iernii ne dăm seama de sentimentele şi stările sufleteşti ale poetului.
- Peisajul nu este amorţit, ci plin de viaţă.

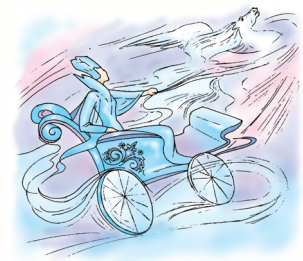







4 Citiţi versurile care exprimă: **a** culoarea peisajului; **b** mirosul din casă.

5 Ordonaţi, apoi transcrieţi *tablourile* poeziei.

- Copiii admiră tabloul alb de afară.
- Tata are grijă de animalele din gospodărie.
- Natura doarme sub zăpadă.
- În casă miroase a pîine, e cald şi bine.

6 Formaţi perechi de cuvinte cu sens opus: **vine**, rece, alb, adormite, încarcă, noi, descarcă, vechi, negru, cald, trezite, iese, intră, **pleacă**.

7 Completaţi propoziţiile şi veţi obţine *imagini* din poezie.

• Satele adormite … .	suflă cu vînturi geroase.
• Iarna … .	sînt parcă scufundate în zăpadă, fără viaţă, încremenite.
• La geamul rece … .	presărat cu zăpadă.
• Tata vine … .	se văd feţe de copii privind afară.

8 **a** Alegeţi cuvintele care fac parte din aceeaşi familie: sat, sătean, suflet, săteancă, consătean, sătuc, stele, sătesc, sanie.

b Alcătuiţi cu două dintre cuvintele selectate cîte un enunţ.

9 **a** Citiţi şi observaţi sensurile cuvîntului evidenţiat:

Noi ne bucurăm de primii fulgi.
Pădurea a îmbrăcat veşminte **noi**.

b Alcătuiţi un enunţ în care cuvîntul noi ar avea alt sens decît cel din poezie.

10 Faceţi un desen în care să ilustraţi mesajul poeziei.

11 Memoraţi poezia *Iarna* de Nicolae Labiş. Scrieţi, din memorie, strofa care v-a plăcut cel mai mult.



Să scriem caligrafic!

Iarna e anotimpul gerului și
al zăpezii, dar viața continuă.

Cuvinte ce denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii

1 Priviți imaginile și spuneți ce reprezintă fiecare.







- Prin cuvintele *bărbat, oiță* dăm nume unor **ființe**.
- Prin cuvintele *veioză, casă* dăm nume unor **lucruri**.
- Prin cuvintele *promoroacă, viscol* dăm nume unor **fenomene ale naturii**.



Rețineți!

Cuvintele ce denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii pot fi recunoscute prin proba numărării.

2 **Schimbați cuvintele:** casă, oglindă, bursuc, oraș, sanie, vecin, trăsnet, **după modelul:** o casă – două case.

3 **Găsiți în poezia *Iarna* de Nicolae Labiș cîte trei cuvinte care denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii.**

4 **Grupați cuvintele pe trei coloane:** veveriță, stilou, ceață, prieten, penar, ninsoare, albină, ger, fular, cerb, narcisă, lapoviță.

ființe	lucruri	fenomene ale naturii

5 **Transcrieți textul și observați scrierea cuvintelor evidențiate.**

Mălini este o comună din munții **Carpați**. Aici s-a născut **Nicolae Labiș**. Elevii din **Chișinău** au vizitat înainte de **Crăciun** muzeul din acest sătuc.



Rețineți!

Numele de persoane, de localități, de munți, de ape se scriu cu literă mare.



- Cînd împodobiți Pomul de Crăciun?
- Cu ce fel de jucării îl împodobiți?
- Ce sentimente și stări sufletești trăiți în acele momente?

Vreau să trăiesc printre stele

după Victor Eftimiu

Un pui de brad se simţea înăbuşit la umbra bătrînilor brazi. Îşi dorea să călătorească liber în ţara luceferilor şi să poarte pe ramuri puzderie de steluţe…

Într-o zi, Brăduleţ porni spre creasta muntelui. A părăsit rînd pe rînd iepuraşii, veveriţele şi alţi prieteni care îi ţineau de urît. A ajuns pe o stîncă. Era singur-singurel acolo.

A venit iarna cu viscole şi geruri cumplite. Îl orbea pulberea crivăţului care purta nămeţii din munte în munte, răsturna copacii bătrîni şi putrezi. Brăduţului îi părea acum rău că-şi părăsise fraţii din pădure.



– Oare voi cădea şi eu pradă pieirii, singur, departe de fraţii mei? se gîndi el speriat.

– De ce suspini, băiete? îl întrebă un moş care tocmai venea în zbor din slava cerului. Era Moş Crăciun.

– Sînt singur. Nimeni nu mai trăieşte aici, sus.

– Dar cu copiii n-ai vrea să te joci?

– M-aş juca, dar ei sînt departe!

Moşul îl urcă pe Brăduleţ pe umeri şi coborî cu el în sat. Îl dărui unor oameni care aveau copii silitori şi ascultători. Copiii îl împodobiră cu jucării şi cu nenumărate steluţe. Visul lui se împlinise. Apoi au început toţi să cînte şi să joace în jurul brăduţului. În adăpostul cald, el s-a înfrăţit cu puii de om. Acum se bucurau împreună de sărbătoarea sfîntă a Crăciunului.

luceafăr – nume popular al planetei Venus și al altor stele strălucitoare

nămeți – grămezi mari de zăpadă; troiene



Să înţelegem textul!

1. De ce se săturase puiul de brad să trăiască printre brazii bătrîni?
2. Ce își dorea foarte mult copăcelul?
3. Unde s-a urcat Brăduleț?
4. Cum se simțea el acolo, în toiul iernii?
5. De ce era atît de speriat puiul de brad?
6. Cine a auzit suspinele lui?
7. Cui îl dărui Moș Crăciun pe Brăduleț?
8. Ce-au făcut copiii cu darul lui Moș Crăciun?
9. De ce era fericit acum puiul de brad?

Să ne amintim!

- În textele artistice, unele obiecte sînt personaje, pentru că au însuşiri omeneşti.

Ce observăm?

- Brăduleţ este un personaj. El acţionează, gîndeşte, are emoţii, vorbeşte ca un om.



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul. Recitiţi dialogul pe roluri.

2. Citiţi enunţurile din care aflăm:
   a. Ce îşi dorea brăduţul?
   b. Ce l-a întrebat Moş Crăciun?
   c. Unde este dus puiul de brad?



3. Alcătuiţi cîte un enunţ pentru fiecare imagine, după modelul dat:
   Moş Crăciun află de durerea lui Brăduleţ.









4. Puneţi în ordine ideile formulate la exerciţiul 3.

5. Transcrieţi pe două coloane cuvintele ce exprimă stările sufleteşti ale lui Brăduleţ: trist, încîntat, fericit, singuratic, împlinit, dezamăgit, încrezător, speriat.

   a. Brăduleţ pe vîrf de munte b. Brăduleţ în mijlocul copiilor

6 Formulaţi întrebări pentru următorul răspuns:
- Moş Crăciun venea în zbor din slava cerului.

7 Alcătuiţi enunţuri cu următoarele cuvinte: nămeţi, brad, munte, Moş Crăciun, sărbătoare, steluţe.

8 Povestiţi textul, respectînd ordinea ideilor formulate mai sus.

9 Imaginaţi-vă un alt final al povestirii.

10 Transcrieţi dialogul dintre Scăpărici şi Oache, punînd semnele de punctuaţie care lipsesc.

Scăpărici cu ce ai împodobit Pomul de Crăciun
Cu jucării ghirlande şi beteală Oache

Dicţionar cultural

Bradul este un semn al veşniciei, al frumuseţii, al voiniciei.
Apare în expresii: „frumos ca bradul”, „înalt ca bradul”.

11 **a** Citiţi şi observaţi sensurile cuvîntului evidenţiat.
- Am pus o **stea** în vîrful Pomului de Crăciun.
- Laura speră că va ajunge o **stea** de cinema.
- Soarele este cea mai aproape stea de planeta Pămînt.

b Alcătuiţi enunţuri în care cuvîntul stea să aibă sensuri diferite.

Să învăţăm jucîndu-ne!

12 Formaţi echipe în care un elev ar interpreta rolul brăduţului, iar ceilalţi ar fi copiii din text. Ce discuţie ar avea loc?



Să scriem caligrafic!

Dacă vrei să fii fericit, învaţă să dăruieşti bucurie oamenilor.



Cuvinte ce arată însuşiri

1 Priviţi imaginile. Numiţi obiectele şi găsiţi însuşiri pentru ele.

Exemplu: munte înzăpezit






2 Denumiţi fiinţele şi lucrurile cărora li se potrivesc următoarele însuşiri:

- ordonat, silitor, ascultător – …;
- iertătoare, miloasă, îngăduitoare – …;
- înalt, înzăpezit, stîncos – …;
- bun, darnic, bătrîn – … .



Reţineţi!

Putem atribui însuşiri fiinţelor, lucrurilor şi fenomenelor naturii.

3 Transcrieţi cuvintele-însuşiri din fragmentul de mai jos.

Ambiţiosul Brăduleţ dorea să trăiască printre stele. S-a urcat pe creasta înaltă a muntelui. A venit iarna geroasă. Crivăţul nemilos lovea cu putere. Din văzduhul albastru a venit bunul Moş Crăciun. El l-a dăruit pe Brăduleţ unor copii ascultători. Ei dansau în jurul brăduţului împodobit.

4 Completaţi proverbele cu cuvintele-însuşiri potrivite dintre paranteze.

- Minciuna are picioare … .
- Rădăcinile învăţăturii sînt …, dar roadele ei sînt … .
- Prietenul … la fapte … te îndeamnă.

(*dulci, adevărat, scurte, amare, bune*)

5 Completaţi comparaţiile de mai jos cu cuvinte-însuşiri potrivite:

flăcău … ca bradul; stea … ca diamantul;
obraji … ca bujorul; moş … ca pîinea caldă.

6 Alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi următoarele cuvinte ce arată însuşiri: argintie, roz, duioasă, dulce, geroasă.

7 Selectaţi din poezia *Iarna* de Nicolae Labiş cuvintele care arată însuşiri.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ



Legenda bradului

Atunci cînd a venit prima toamnă pe lume, toate păsările s-au grăbit să plece spre ţări mai calde. A rămas doar o păsărică mică, zgribulită de frig. Avea, sărăcuţa, o aripă ruptă şi nu putea să zboare prea mult. S-a dus să ceară ajutor unui stejar, văzîndu-l mai falnic:

– Te rog frumos, lasă-mă să trăiesc printre ramurile tale, căci vine iarna şi voi muri fără adăpost!

– Nu pot, i-a răspuns semeţ stejarul, nu vreau să-mi mănînci ghindele. Caută-ţi de drum!

S-a dus biata păsărică şi la un fag, dar nici acesta nu s-a îndurat să o găzduiască:

– Îmi pare rău, i-a zis fagul îngrijorat de vîntul ce se înteţea. Am deja destule griji şi iarna o să fie grea. Nu pot să te ajut!

Şi tot aşa întreba de la un copac la altul... Biata păsărică nu mai ştia încotro s-o ia. Trecînd pe lîngă un brad, auzi deodată:

– Dragă păsărică, nu te mai frămînta! Dacă vrei, rămîi la mine. Împreună vom trece şi peste iarna ce vine!

Bucuroasă, pasărea îşi făcu degrabă un culcuş pe una dintre ramurile bradului. Chiar din noaptea aceea, vîntul rece începu să sufle. Palide, una cîte una, frunzele pomilor cădeau la pămînt. Doar frunzele bradului rămîneau verzi. Toţi erau uluiţi de o aşa minune. Atunci vîntul a hotărît să meargă la Creator să afle dezlegarea:

– Doamne, lasă-mă să scutur şi frunzele bradului, aşa cum am făcut cu toţi copacii!

– Nu, i-a spus bunul Dumnezeu. Bradului să nu-i faci nimic, căci a fost bun cu biata păsărică. De el să nu te atingi!

Şi de atunci, toţi copacii îşi pierd haina lor de frunze, doar bradul îşi păstrează totdeauna cetina verde: fie vară, fie iarnă.

falnic – care atrage atenţia prin mărime; măreţ, mîndru, semeţ

să găzduiască – să adăpostească

1. De ce nu a zburat mica păsărică împreună cu suratele ei în ţările calde?
2. Ce l-a rugat păsărica, în pragul iernii, pe falnicul stejar?
3. Ce i-a răspuns acesta?
4. Cine a mai refuzat s-o găzduiască pe păsărică?
5. Care arbore a chemat-o pe mica vietate, oferindu-i adăpost?
6. Ce s-a întîmplat cu toţi copacii cînd a bătut primul vînt rece?
7. Unde a mers vîntul să afle dezlegarea minunii?
8. Ce i-a răspuns Dumnezeu vîntului?
9. Ce asemănări găsiţi între acest text şi legenda *După asemănarea lor* de Emil Gârleanu?
10. Cum înţelegeţi gîndul: „Dumnezeu răspunde la fapte mari cu daruri mari”?



- **Continuați șirul cuvintelor ce se referă la sărbătoarea de Crăciun: *colindă, pruncul Iisus, Betleem* ...**
- **Intonați cîte un fragment dintr-o colindă auzită de la bunici, părinți.**

În seara de Crăciun

de George Coşbuc

Afară ninge liniştit
În casă arde focul,
Iar noi, pe lîngă mama stînd,
De mult uitarăm jocul.

E noapte, patul e făcut,
Dar cine să se culce
Cînd mama spune de Iisus
Cu glasul rar şi dulce:

Cum s-a născut Hristos în frig
În ieslea cea săracă,
Cum boul peste el sufla
Căldură ca să-i facă.

Cum au venit la ieslea Lui
Păstorii de la stînă
Şi îngerii cîntînd din cer,
Cu flori de măr în mînă.

Să ne amintim!

- La lectura unor poezii, putem să ne imaginăm uşor cele descrise.

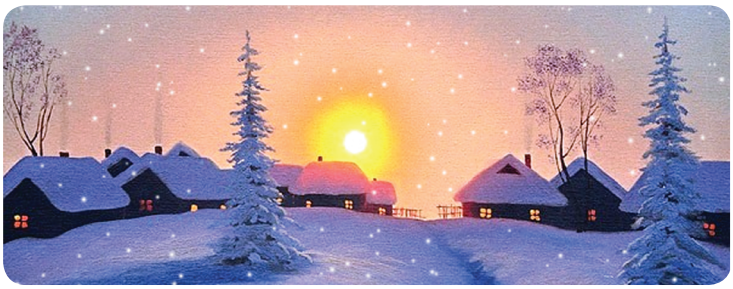

Ce observăm?

- Ilustraţia are legătură cu poezia.



iesle – jgheab din care se dă de mîncare vitelor în grajd



Să înţelegem textul!

1. Cum e atmosfera din casă?
2. De ce copiii au uitat de joc şi nu vor să meargă la culcare?
3. Despre ce întîmplări minunate le povesteşte mama copiilor?
4. Ce semn dumnezeiesc s-a arătat la Naşterea Domnului?
5. Ce v-a impresionat cel mai mult în poezie?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv poezia.

2. Găsiţi în poezie cuvinte cu sens opus celor ce urmează: înăuntru, zi, să se scoale, tace, des, bogată, răceală, au plecat.

3. Transcrieţi strofa în care este înfăţişată naşterea lui Iisus.

4. Alcătuiţi propoziţii cu îmbinările de cuvinte: glas dulce, crăciunel dulce.

5. Selectaţi cuvintele ce alcătuiesc o familie: colindător, lin, colindat, cîntă, colindeţ, a colinda, colind.

6. Scrieţi o propoziţie despre ceea ce vă doriţi de Crăciun.

7. Găsiţi cuvinte-însuşiri pentru cele de mai jos:

foc	jucăuş;	joc	;
noapte	;	mamă	;
sărbătoare	;	flori	.

8. Transcrieţi dialogul, punînd semnele de punctuaţie care lipsesc:

— Moş Crăciun — de unde vii —
— Vin de departe — Scăpărici — din ţinuturile zăpezilor —
— Cu ce ai ajuns pînă aici — Moşule —
— Cu sania trasă de bunii mei reni —

9. Memoraţi poezia. Scrieţi prima strofă după autodictare.

Dicţionar cultural

Crăciunul este una dintre cele mai mari sărbători creştine.
De Crăciun sărbătorim Naşterea Mîntuitorului Iisus Hristos.

E bine să ştim!

E corect să folosim urările:
„Crăciun fericit!”,
„Sărbători fericite!”,
„La mulţi ani!”.



Să scriem caligrafic!

Sărbătoarea Naşterii lui Iisus Hristos
ne umple sufletele de lumină.

Unitatea 5

CUVINTE CE EXPRIMĂ ACȚIUNI

1 Priviţi imaginile. Spuneţi ce face fiecare persoană.

Ce observăm?

- Cuvintele **colindă**, **coace**, **desenează** exprimă acţiunile făcute de persoanele din imagini.



2 Alcătuiţi propoziţii folosind cuvintele: scrie, aduce, ţese.

3 Completaţi enunţurile utilizînd cuvintele alăturate.

De Crăciun, copiii … în cete.
Moşul cu plete dalbe … daruri copiilor cuminţi.
Nepoţii … bradul cu beteală strălucitoare.
Bunica … crăciunei gustoşi.
Raluca le … bunicilor o scrisoare.

a copt
împarte
expediază
decorează
colindă

4 Găsiţi cuvinte-acţiuni care au sens opus:

- a împodobi – ...;
- a cîştiga – ...;
- s-a născut – ...;
- coboară – ...;
- intră – ...;
- se odihnesc – ... .

5 **a** Selectaţi din poezia *În seara de Crăciun* cuvintele ce exprimă acţiuni.

b Alegeţi unul dintre ele şi alcătuiţi propoziţii punînd în faţă cuvîntul *ieri*, *acum*, *mîine*.

6 Citiţi cu atenţie şi indicaţi în care enunţ cuvîntul evidenţiat exprimă o acţiune.

- Eu **port** cu multă plăcere noul costum.
- În oraşul Constanţa e cel mai mare **port** din România.
- Marcela era îmbrăcată în **port** naţional.



Părțile compunerii

Poveste cu Moş Crăciun

E Ajunul Crăciunului.

Ninsoarea cade în perdele grele. Irinuţa încă nu doarme.

Ştie că în noaptea aceasta trebuie să vină Moş Crăciun pe o rază de lună, cu traista plină de daruri. Fetiţa îl aşteaptă cu înfrigurare.

Deodată, în pod se auzi un zgomot ciudat. Irinuţa s-a ridicat repede din pătuţ, privind spre şemineu. Îi spusese tata că Moşul lasă darurile prin coşul sobelor. Văzu o funioară cu un pachet strălucitor la capăt. Fetiţa înmărmuri, dar găsi puterea să se apropie de şemineu. Luă darul şi-l dezveli încetişor. Nu-şi credea ochilor: o păpuşă cu păr auriu îi zîmbea prieteneşte. Era darul ce i-l ceruse Moşului.

Fericită, strînse păpuşica la piept. Se urcă în pătuc şi adormi fericită.

Ce observăm?

- Părţile compunerii:

I **introducerea** (locul, timpul şi personajul)



II **cuprinsul** (faptele în ordinea în care s-au desfăşurat)

III **încheierea** (sfîrşitul acţiunii)

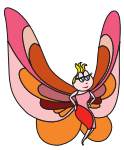

Omidé a încurcat părţile compunerii. Ajutaţi-o să le ordoneze, rescriind textul ce urmează.

Mieunică

Toată iarna Petruţ a avut grijă de Mieunică. Acum ei sînt prieteni de nedespărţit.

Deodată, băiatul a auzit un mieunat jalnic. S-a apropiat imediat de locul cu pricina. Ce să vadă? Lîngă gard stătea ghemuit un motănaş alb. L-a ridicat cu mare grijă de la pămînt. Avea pe gene promoroacă şi tremura.

Era un ger cumplit. Petruţ se întorcea grăbit de la şcoală.

- Ce atmosferă este în casă în ajunul sărbătorilor de iarnă, cînd miroase a pîine coaptă, a bucate gustoase?
- Vă place să mergeți cu colindatul, cu uratul, cu semănatul? De ce?



În ajun de Anul Nou

după Fănuş Neagu

Mama cînta în timp ce frămînta aluatul. În casă mirosea a vanilie şi a scorţişoară. Afară ningea îndesat. Bănică privea pe fereastră, atras de jocul fulgilor. Ei se roteau şi cădeau pe sania lui, rezemată de salcîmul gros. I se păruse că ninsoarea capătă culoarea albastră şi asta nu putea să fie adevărat. S-a întors şi a întîlnit ochii mamei, care-l priveau blînd. Mama l-a mîngîiat pe frunte. Mîna mirosea frumos a vanilie.

– Culcă-te, i-a spus ea, mîine-i ajunul Anului Nou şi vrei să mergi cu uratul, cu George şi Radu.

Bănică se strecură sub plapumă şi adormi cu gîndul la colacul pe care îl făcuse mama pentru el. Spuse ceva prin somn şi zîmbi. Visa... Se făcea că el are mulţi colaci şi doi saci de nuci poleite. Sub fereastră cîntau o căprioară şi patru iepuri. Bănică deschise uşa şi îi chemă în casă. Căprioara intră întîi. Iepurii se suiră pe scaune. Bănică le împărţi un colac rumen şi nuci aurite...

– Bănică, hai! E dimineaţă!

Bănică recunoscu glasul mamei.

– Scoală-te! Au venit George şi Radu să plecaţi cu uratul.

Sub geam, în zăpadă, Radu şi George făceau repetiţie:

„Mîine anul se-nnoieşte…”

Să ne amintim!

- În texte, spusele personajelor sînt indicate cu **linie de dialog** (–).

scorțișoară – *aici:* aromă care se pune în cozonac

îndesat – *aici:* puternic, abundent, des

poleite – acoperite cu un strat subțire de vopsea aurie, argintie





Să înţelegem textul!

1. Ce face mama?
2. Cum miroase în casă?
3. Ce face Bănică?
4. Cum îl priveşte mama pe băieţel?
5. Ce-i spune mama feciorului?
6. La ce se gîndeşte Bănică înainte de a adormi?
7. Ce vis ciudat a avut Bănică?
8. De ce mama l-a trezit dimineaţa pe Bănică?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul.

2. Continuaţi enunţurile cu idei înţelese din text.
   - În casă mirosea plăcut, îmbietor, pentru că … .
   - Mama l-a mîngîiat pe Bănică, deoarece … .
   - Băieţelul zîmbea prin somn, fiindcă … .
   - Copiii urmau să plece cu uratul, pentru că … .

3 Completaţi enunţurile cu *s-a*, *sa*, *l-a*, *la*.

- Bănică o iubeşte mult pe mama ... .
- Băiatul ... culcat cu gîndul ... colăcelul copt de mama.
- Ea ... sărutat cu duioşie pe obrăjorii rumeni.

4 Precizaţi sensurile cuvîntului evidenţiat.

Mama cîntă şi **frămîntă** aluatul.
De emoţie, fetiţa îşi **frămîntă** poala rochiei.
Elevul îşi **frămîntă** mintea cum să rezolve o problemă.

5 Împărţiţi textul în fragmente, după ideile următoare:

- Bănică admiră ninsoarea.
- Mama îl îndeamnă să se culce.
- Băiatul visează nişte întîmplări ciudate.
- Prietenii îl aşteaptă să plece cu uratul.

6 Povestiţi textul după planul de idei de mai sus.

Să ne amintim!

- Povestirea textului se face mult mai uşor, dacă ne orientăm după planul de idei.

Să scriem corect!

7
- scoală-te – te scoală;
- culcă-te – ...;
- grăbeşte-te – ...;
- îmbracă-te – ... .

8 Alegeţi din text 5-7 cuvinte ce denumesc lucruri sau fiinţe şi scrieţi-le despărţite în silabe.

9 Enumeraţi toate obiectele de culoare albă, naturală, pe care le cunoaşteţi.
Exemplu: făină, ...

10 Răspundeţi în scris la primele trei întrebări ale textului.

Să lucrăm în echipă!

11 Imaginaţi-vă ce ar fi visat Bănică în continuare, dacă nu l-ar fi trezit mama.



Să scriem caligrafic!

Copiii trăiesc alături de părinți bucuria sărbătorilor de iarnă.

Evaluare

1 Citiţi cu atenţie textul.

Ana şi Gicu sînt la munte. Ninsoarea cade în perdele grele. Un fulg argintiu s-a aşezat în palma fetei. Ana îi vorbi încîntată:

– Eşti ca o steluţă strălucitoare, fulgule! De ce v-aţi aşternut într-un covor alb pe pămînt?

Ca prin farmec, fetiţa a auzit un glas:

– Noi ocrotim de ger firele fragede de grîu.

2 Răspundeţi în scris la întrebări.

- Unde se află Gicu şi Ana?
- Cu cine discută fetiţa?

3 Transcrieţi din text spusele fetei.

4 Alegeţi şi scrieţi din text cîte două cuvinte care:

a denumesc fiinţe, lucruri, fenomene ale naturii;
b arată însuşiri;
c exprimă acţiuni.

5 Priviţi imaginea de mai jos şi alcătuiţi în scris 3 propoziţii.



Unitatea 6

ÎN LUMEA POVEȘTILOR








- Vă plac poveștile? De ce? Ce povești cunoașteți?
- Ce e posibil în poveste, iar în viața reală – nu?

Degeţica

– fragment –

după Hans Christian Andersen

A fost odată o femeie care dorea tare mult să aibă un copilaş. Atunci s-a dus la o babă vrăjitoare şi i-a spus necazul ei. Vrăjitoarea i-a dat un bob de orz, pe care femeia l-a pus într-un ghiveci. Îndată a răsărit o lalea mare şi frumoasă.

În mijlocul florii stătea o fetiţă mică, gingaşă şi drăgălaşă. Fetiţa nu era mai mare decît un deget.

I-au spus Degeţica. Avea ghetuţe verzi, păr mătăsos şi ochişori ca nişte petale cernute din cer.

– Fetiţa mea! strigă femeia ameţită de fericire.

I-au făcut leagăn dintr-o coajă de nucă, saltea din flori albastre de toporaşi, iar plapuma era o petală de trandafir.

Într-o noapte, pe cînd fetiţa dormea frumuşel în pătucul ei, în casă a intrat o broască urîtă, mare şi jilavă.

– Ah, ce soţie frumuşică am găsit pentru feciorul meu! zise ea.

Broasca a înşfăcat pătucul şi a sărit în grădină.

Degeţica se trezi pe o frunză de nufăr, în mijlocul unei bălţi. Porni a plînge amarnic.



Plînsetul ei a fost auzit de peştişorii cei buni. Ei au tăiat cu dinţişorii firul care ţinea frunza de nufăr şi au împins-o pe rîu în jos. Broaştele cele urîte nu mai puteau s-o ajungă.

Acum veselă, fetiţa privea în jurul ei. Era aşa de frumos pe unde o purta frunza plutitoare!

ghiveci – *aici*: vas în care plantăm flori de cameră

mătăsos – moale, lucios

Ce observăm?

- În text sînt prezentate mai multe personaje fantastice: **Degeţica, broasca, peştişorii**.
- În basme şi poveşti, frumosul se luptă cu urîtul, iar binele – cu răul.

Să înţelegem textul!

1. Ce îşi dorea femeia foarte mult? De ce?
2. Cum a ajutat-o vrăjitoarea pe nefericita femeie?
3. De ce i-au dat fetiţei numele Degeţica?
4. Cum arăta ea? Dar pătucul ei?
5. Ce s-a întîmplat într-o noapte?
6. De ce plîngea Degeţica?
7. Cum au salvat-o peştişorii pe fetiţă?
8. De ce nu era posibilă însoţirea fetiţei cu broscoiul?

Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv textul. Delimitaţi fragmentele folosind planul de idei de mai jos:

- Degeţica era o fetiţă mică, drăgălaşă şi gingaşă.
- Într-o noapte, o broască a furat-o pe fetiţă ca s-o mărite cu fiul ei.
- Cînd a văzut unde se află, Degeţica s-a speriat şi a început să plîngă.
- Salvată de peştişori, Degeţica şi-a început călătoria pe rîu.



Hans Christian ANDERSEN
(1805–1875)

Scriitor din Danemarca, unul dintre cei mai mari creatori de basme şi poveşti din lume. Basmele lui – *Crăiasa Zăpezii, Degeţica, Răţuşca cea urîtă* – sînt îndrăgite de copiii din toată lumea.

2 Continuaţi enunţurile.

- Femeia era nefericită, pentru că ... .
- Fetiţei i-au pus numele Degeţica, fiindcă ... .
- Broasca urîtă dorea ..., deoarece ... .

3 Completaţi propoziţiile cu cuvinte-însuşiri selectate din text.

- Fetiţa era ..., ... şi ... .
- Broasca era ..., ... şi ... .

4 Alcătuiţi comparaţii.

Degeţica era frumoasă asemenea ...; gingaşă ca ...; mică precum ... .

5 Priviţi imaginile alăturate. Descoperiţi sensurile cuvîntului *ghiveci* şi alcătuiţi propoziţii.



6 Formulaţi cel puţin două întrebări pentru următoarea propoziţie.

- A doua zi, Degeţica s-a trezit pe o frunză de nufăr.

7 Selectaţi cuvintele care pot forma o familie: deget, degerat, degetar, Degeţica, dezlegat, degetuţ, degeţel.

Să scriem corect!

8 **a** Citiţi propoziţiile şi observaţi cum se scriu cuvintele evidenţiate.

- Broasca **ia** pătucul Degeţicăi.
- Vrăjitoarea **i-a** dat femeii un bob de orz.

b Alcătuiţi propoziţii cu ia şi i-a.

- Cuvîntul ia poate fi înlocuit cu apucă, prinde, ţine.
- Înaintea unei acţiuni se scrie i-a.

Să lucrăm în echipă!

9 Povestiţi prin ce aventuri credeţi că a mai trecut Degeţica.



Să scriem caligrafic!

Cînd eşti mic şi neputincios, apare cineva care te ajută la greu.



Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe

1 **a** Construiţi propoziţii în baza imaginilor de mai jos. Despărţiţi în silabe cuvintele din propoziţiile formate.



b Spuneţi cîte silabe are fiecare cuvînt.



Reţineţi!

- Silaba este sunetul sau grupul de sunete rostit printr-o singură deschidere a gurii.
- Pe rîndul următor se trec numai silabe întregi.
- La trecerea cuvîntului dintr-un rînd în altul nu se lasă singură şi nu se trece singură silaba alcătuită dintr-o literă.

2 Combinaţi silabele de mai jos şi formaţi diferite cuvinte: se, cioa, tre, că, te, cea, par, vin, plim, re, de, ba, ca, pi, ră.

3 Transcrieţi din textul *Degeţica* după H.Ch. Andersen cîte cinci cuvinte care conţin o silabă, două silabe, trei silabe.

Să învăţăm jucîndu-ne!

4 Formaţi, după model, cîte două cuvinte noi, înlocuind prima silabă cu alta: soare, mamă, vorbă, raţă.
Model: vară – **ca**ră, **ra**ră.

5 Arătaţi cum pot fi despărţite la capătul rîndului cuvintele: eveniment, familie, acordeon, toporaşi, prietenie.
Exemplu: com-petiţie, compe-tiţie, competi-ţie.

6 Descoperiţi şi scrieţi cele două cuvinte „ascunse” în interiorul fiecăruia dintre cele ce urmează: calcar, tortură, lovitură, aparţine, mirare.

- Cum înțelegeți proverbul: „După faptă și răsplată”?
- Spuneți ce fapte urîte vă displac cel mai mult.



Judecata vulpii

după Petre Ispirescu

Într-o zi, un om a scăpat de la moarte un şarpe peste care se rostogolise o stîncă.

După ce s-a văzut liber, şarpele zise:

– Acum am să te mănînc! Sînt lihnit de foame.

– Asta ţi-e dreptatea, şarpe? Hai să mergem la judecată!

Şarpele îl mai slăbi puţin pe om din strînsoare, iar acesta porni grăbit la judecată.

În calea lor apăru o vulpe.

– Vulpeo, zise omul, iată ce bine i-am făcut eu acestui şarpe şi iată ce rău vrea să-mi facă el mie. Judecă tu!

– Ca să judec trebuie să merg la faţa locului şi să văd întocmai cum s-a întîmplat.

Ajunşi la faţa locului, omul începu să povestească amănunţit.

După ce se gîndi puţin, vulpea zise:

– Omule, eu una nu cred că a încăput şarpele în văgăuna aceea.

– Ba am încăput, zise şarpele şi se descovrigă de pe om, vîrîndu-se cît mai bine în văgăună, ca să încapă.

Omul, care pricepuse şiretenia vulpii, dădu piatra la loc şi acoperi văgăuna cu şarpele. Acesta strigă dinăuntru:

– Acum vezi, vulpeo?

– Văd!

– Judecă!

– Judec după dreptate: să rămîi mai departe în văgăună, aşa cum ai fost cînd omul a vrut să-ţi facă bine, iar tu l-ai răsplătit cu rău.

judecată – soluţie dată într-un conflict

văgăună – *aici:* adîncitură în pămînt, groapă mică

se descovrigă – se dezrăsuci, se desfăcu

lihnit de foame – foarte flămînd

Să ne amintim!

- În basme, unele personaje sînt pozitive, altele – negative.

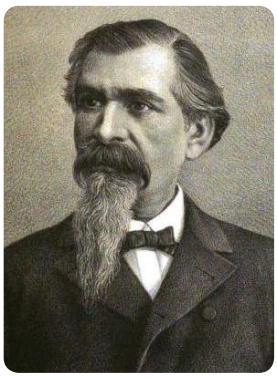

Petre ISPIRESCU
(1830–1887)

Scriitor român mult îndrăgit de copii. Cele mai cunoscute basme scrise de el sînt: *Prîslea-cel-Voinic şi merele de aur, Aleodor împărat, Greuceanu, Ţapul şi şarpele* şi altele.

Să înţelegem textul!

1. Ce faptă bună a făcut omul?
2. Cum a vrut şarpele să-l răsplătească?
3. Unde s-au dus cei doi?
4. Ce le-a cerut acestora vulpea?
5. Cum l-a provocat vulpea pe şarpe să se vîre din nou în văgăună?
6. De ce şarpele nu a priceput planul vulpii?
7. Ce făcu omul?
8. De ce a judecat vulpea astfel fapta şarpelui?
9. Care sînt personajele pozitive? Dar personajul negativ?
10. Ce fragment din poveste ilustrează imaginea?



Să dezlegăm tainele textului!

Ce observăm?

- În text se întîlnesc atît personaje **reale**, cît şi **fantastice**.

1 Ordonaţi pe caiete ideile textului, apoi citiţi fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Nerecunoscător, şarpele vrea să-şi mănînce salvatorul.
- Un om salvează un şarpe.
- Şarpele este pedepsit după dreptate.
- Omul o roagă pe vulpe să judece fapta.
- Vulpea revine cu cei doi la locul faptei şi-l provoacă pe şarpe să intre înapoi în văgăună.

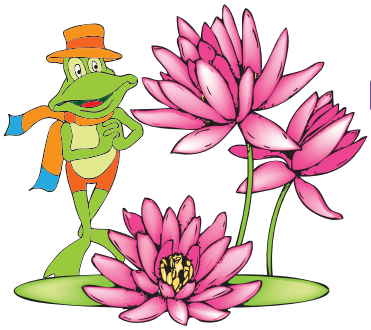

este bun la suflet, mărinimos

este rău şi lacom

şarpele nu a fost recunoscător: la bine a vrut să răspundă cu rău

este slab de minte

2 Continuaţi pe caiete ideile, alegînd argumentele scrise de Oache pe frunzele de nufăr.

- Omul îl salvează pe şarpe, deoarece … .
- Şarpele vrea să-l mănînce pe salvatorul său, pentru că … .
- Şarpele nu a priceput planul înţelept al vulpii, fiindcă … .
- Vulpea a judecat drept cazul, pentru că … .

3 Selectaţi din cuvintele de mai jos pe cele ce arată:

a **însuşirile omului**:

- descurcăreţ
- fricos
- rău
- mărinimos
- bun
- sincer

b **însuşirile vulpii**:

- şireată
- isteaţă
- răutăcioasă
- lacomă
- înţeleaptă
- pricepută

4 Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte şi expresii: stîncă, judecată, şarpe, vulpe, lihnit de foame, la faţa locului.

5 Citiţi textul pe roluri, apoi povestiţi-l după planul de idei.



Să scriem caligrafic!

Cine sapă groapă altuia cade singur în ea.



Sunetul şi litera. Vocalele şi consoanele

1 Citiţi propoziţiile de mai jos şi răspundeţi la întrebări.

- Fetiţa călătorea încîntată pe o frunză plutitoare.
- Degeţica se simţea neajutorată.



- Cîte cuvinte are fiecare propoziţie de mai sus?
- Cîte silabe are fiecare cuvînt din prima propoziţie?
- Cîte sunete are cuvîntul *frunză*? Dar litere?

2 Rostiţi fiecare sunet din cuvîntul *frunză*. Cum se pronunţă (uşor sau mai greu) sunetele „f”, „r”, „n” şi „z” ? Dar sunetele „ă” şi „u”?



Reţineţi!

- Sunetele se aud şi se rostesc.
- Literele se văd, se scriu şi se citesc.
- Sunetele *a, ă, î (â), e, i, o, u* se pronunţă uşor. Ele se numesc **vocale**.
- Sunetele care se pronunţă mai greu, cu ajutorul vocalelor, se numesc **consoane**.

3 **a** Transcrieţi propoziţia despărţind fiecare cuvînt în silabe.

- În basme, binele întotdeauna învinge răul.

b Subliniaţi vocalele cu o linie, iar consoanele cu două linii.

4 Scrieţi cinci cuvinte care să înceapă cu o vocală şi alte cinci care să înceapă cu o consoană. Alcătuiţi propoziţii cu două dintre ele.

5 Schimbaţi prima consoană din cuvinte, obţinînd altele noi: var, lac, vară, port, vale, ramă.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Răţuşca cea urîtă

– fragment –

după Hans Christian Andersen

În sfîrşit, oul cel mare a crăpat. „Piu, piu!” a spus puiul şi a ieşit din găoace: era mare şi urît. „Da ce mare-i! Nu seamănă cu ceilalţi. Să fie un pui de curcă?” se gîndi raţa-mamă.

A doua zi, raţa s-a dus cu toată familia la apă. Răţuştele înotau de minune.



– Uite ce bine dă din picioare şi puiul cel mare! E copilul meu! Dacă te uiţi bine la el, e chiar drăguţ!

Apoi i-a dus în curtea cea mare a raţelor.

– Frumoşi copii ai! a zis o raţă cu panglică la picior. Numai unul e tare urît: greoi şi cenuşiu!

– E drept că nu-i frumos, dar e plăcut la fire şi înoată mai bine decît ceilalţi!

Pe biata răţuşcă au început s-o ciupească toate raţele şi s-o ia peste picior. Săraca de ea, nu mai ştia unde să se ducă şi ce să facă! Era mîhnită din pricină că era aşa de urîtă.

Într-o zi, răţuşca n-a mai putut răbda şi a fugit. Aşa a ajuns la balta cea mare, unde a trăit toată vara.

A sosit toamna. Frunzele pădurii s-au îngălbenit.

Într-o seară, cînd tocmai asfinţea soarele, s-a lăsat pe lac un cîrd de păsări mari şi frumoase. Erau lebedele. Hotărî să zboare la ele. Simţi deodată că are putere în aripi. Le întinse larg şi-şi luă zborul către lebede. Cînd a ajuns, şi-a plecat capul în faţa păsărilor albe ca zăpada, ruşinată de urîţenia ei.

Cînd colo, ce să vadă în oglinda apei? Chiar pe ea însăşi. Nu mai era pasărea cenuşie şi urîtă. Era şi ea lebădă!

1. Cum era puiul care a ieşit ultimul din ou?
2. Ce a păţit răţuşca cea urîtă în curtea orătăniilor?
3. Cine a venit la baltă într-o seară de toamnă?
4. Ce a văzut pasărea în oglinda apei?



Imaginați-vă că în timpul pescuitului ați prins un peștișor de aur. Apoi l-ați eliberat și acum el vrea să vă răsplătească. Ce i-ați cere peștișorului de aur?

Ţăranul şi duhul apelor

după Lev Tolstoi

Odată, un ţăran îşi scăpă toporul în rîu. De necaz, se aşeză pe mal şi plînse amarnic.



Duhul apelor îl auzi, i se făcu milă de ţăran şi îi aduse din rîu un topor de aur. Îl întrebă:

– Al tău este toporul acesta?

Ţăranul răspunse:

– Nu este al meu.

Duhul apelor aduse un alt topor, de argint.

– Nici acesta nu este al meu.

Atunci duhul apelor aduse un topor obişnuit.

Ţăranul se bucură:

– Acesta-i toporul meu!

Duhul apelor îi dărui toate cele trei topoare, ca răsplată pentru cinstea de care dăduse dovadă.

Acasă, ţăranul arătă prietenilor topoarele primite în dar şi le povesti toată întîmplarea.

Unul din ei se gîndi să facă la fel: se duse pe malul rîului şi îşi aruncă într-adins toporul în apă. Se aşeză pe mal şi începu să se căineze.

Duhul apelor veni cu toporul de aur şi îl întrebă:

– Al tău este toporul acesta?

Ţăranul strigă bucuros:

Ce observăm?

- Duhul apelor este un personaj fantastic.

– Al meu este, al meu!

Duhul apelor nu-i dădu nici toporul de aur şi nici toporul care-i aparţinea, drept pedeapsă că a minţit.

duhul apelor – zeitate care protejează apele

să se căineze – să se tînguie; să se plîngă

Să înţelegem textul!

1. Ce i s-a întîmplat odată unui ţăran?
2. De ce a început să plîngă ţăranul?
3. Cine l-a auzit tînguindu-se?
4. Ce fel de topor i-a adus ţăranului duhul apelor prima oară? Dar a doua oară? A treia oară?
5. De ce ţăranul a refuzat să ia primele două topoare, acceptîndu-l doar pe al treilea?
6. Cum l-a răsplătit duhul apelor pe ţăran?
7. De ce i-a făcut duhul apelor un dar atît de bogat?
8. Ce a făcut un alt ţăran?
9. Ce topor i-a adus acestuia duhul apelor?
10. De ce duhul apelor nu-i dădu nici un topor celui de-al doilea ţăran?
11. Care sînt personajele pozitive? Dar cel negativ?

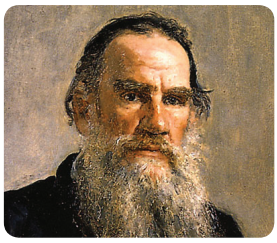

Lev TOLSTOI
(1828–1910)

Este un mare scriitor rus căruia i-au plăcut mult poveştile, repovestindu-le pentru copii şi maturi.

Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul. Recitiţi-l pe roluri.

2. Scrieţi ideile principale de mai jos în ordinea în care apar în text.
   - Duhul apelor nu-i dădu ţăranului nici un topor.
   - Duhul apelor îi aduce ţăranului un topor de aur.

- Un alt ţăran îşi aruncă toporul în apă, aşteptînd darul bogat de la duhul apelor.
- Un ţăran îşi scăpă toporul într-un rîu.
- Ţăranul primeşte în dar toate trei topoare.

3 **Găsiţi în text cuvinte cu sens opus pentru următoarele:** bucurie, se ridică, rîse, a dus, răspunse, neobişnuit, duşmani, trist.

4 **Alegeţi de pe steluţele lui Scăpărici răspunsul potrivit pentru ideile de mai jos.**

- Scăpîndu-şi toporul în apă, ţăranul a început să plîngă, fiindcă … .
- Ţăranul a luat bucuros doar toporul său, obişnuit, pentru că … .
- Duhul apelor l-a pedepsit pe al doilea ţăran, deoarece … .

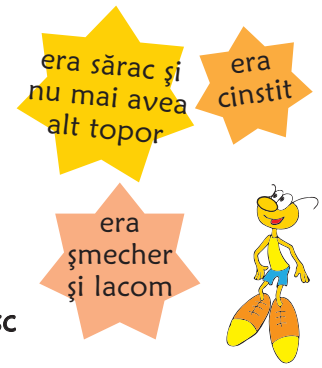

5 **Precizaţi trăsăturile de caracter care se potrivesc celor doi ţărani.**

- cinstit
- lacom
- viclean
- sincer
- harnic
- mincinos

6 **a** **Citiţi şi observaţi sensul cuvîntului evidenţiat.**

- Ţăranul sărac avea o inimă de **aur**.
- Celălalt ţăran s-a lăcomit la toporul de **aur**.

b **Alcătuiţi propoziţii în care cuvîntul aur să aibă sensuri diferite.**

Să lucrăm în echipă!

7 **Imaginaţi-vă că l-aţi întîlnit pe al doilea ţăran pe malul rîului. Ce sfaturi i-aţi da?**



Să scriem caliграfic!

Spunînd adevărul, câștigăm respectul și admirația celor din jur.



ALFABETUL

1 Citiţi şi memoraţi alfabetul limbii române:



a A (a)	g G (ghe)	n N (ne)	ţ Ţ (ţe)
ă Ă (ă)	h H (haş)	o O (o)	u U (u)
â Â (î din a)	i I (i)	p P (pe)	v V (ve)
b B (be)	î Î (î din i)	q Q (kü)	w W (dublu ve)
c C (ce)	j J (je)	r R (re)	x X (ics)
d D (de)	k K (ca)	s S (se)	y Y (i grec)
e E (e)	l L (le)	ş Ş (şe)	z Z (ze)
f F (fe)	m M (me)	t T (te)	







Reţineţi!

- Totalitatea literelor aranjate într-o anumită ordine formează **alfabetul**. Alfabetul limbii române are 31 de litere.
- Cînd cuvintele încep cu aceeaşi literă, aranjarea lor în ordine alfabetică se face după a doua, a treia literă etc.

2 Scrieţi alfabetul, după model:

a A, ă Ă, â Â, b B, c C, d D...

3 Scrieţi în ordine alfabetică cuvintele: mărgea, caiet, poveste, floare, acadea, veste, enigmă, baghetă, nobil, dar, gheretă, kilogram, lance, soră, horă, zar, xilofon, şcolar, tată, ţară.

4 Scrieţi în ordine alfabetică:

a denumirile zilelor săptămînii;

b denumirile lunilor anului;

c numele personajelor de mai jos:

Degeţica, Tarzan, Scăpărici, Oache, Albă-ca-Zăpada, Omidé, Leopold, Mickey Mouse, Jerry, Tom, Aricică.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Filmul copilăriei

de Arcadie Suceveanu

Uite, din televizor
Filmul curge pe covor!
Pe podea şi pe pereţi –
Doar eroi din cei isteţi.

În perdeaua cu flori verzi
Paşte *Capra cu trei iezi*.
Pe sofa şi pe tavan
Nu cumva e chiar *Tarzan*?

Uite-i colo, uite-i ici
Şi pe *cei Şapte pitici*,
Care (ca să ai dovada)
Sînt cu *Albă-ca-Zăpada*.

Iată-l, c-un pistol la şold,
Pe *motanul Leopold*.
Dincolo, printre pitici,
Oache-i şi *cu Scăpărici*.

Sar în geam, venind în serii,
Tom şi *Jerry*, *Tom* şi *Jerry*.
Degeţica, mai sfioasă,
Iat-o, s-a ascuns sub masă.

Vine, după un repaos,
Şi isteţul *Mickey Mouse*...
Vai ce film! Mi-i casa praf,
Parcă-i cinematograf...

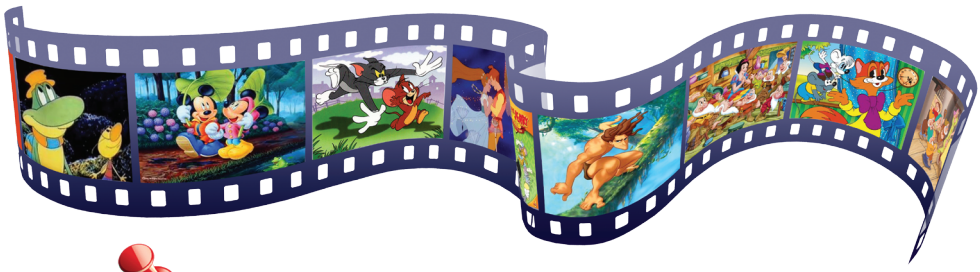

sofa – divan îngust, canapea

mi-i casa praf – *aici*: locuinţa mi-i transformată într-o forfotă de personaje

1. Ce se întîmplă cu filmul din televizor, în care s-au adunat mai multe personaje îndrăgite din filmele cu desene animate?
2. Imaginea căror eroi din povestea lui Ion Creangă s-a oprit în perdea?
3. Ce eroi din filmele cu desene animate se zbenguie prin camera copilului?
4. De ce toate aceste filme cu desene animate alcătuiesc un film al copilăriei?
5. Cu ce alţi eroi aţi completa filmul copilăriei voastre?

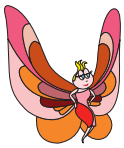

Atelier de creație

Compunere după imagini, cu început dat

1 **Priviţi cu atenţie imaginile. Citiţi spusele personajelor. Povestiţi oral întîmplarea.**

Să ne amintim!

- Titlul compunerii se alege după ce este alcătuit planul de idei.
- O compunere este alcătuită din trei părţi: **introducere**, **cuprins** şi **încheiere**.
- O compunere poate fi alcătuită şi după o serie de imagini.
- Fiecare imagine cuprinde o idee principală.



2 **Alcătuiţi un plan simplu de idei.**

3 **Alegeţi un titlu potrivit, ţinînd cont de ideile planului.**

4 **Pornind de la introducerea de mai jos, scrieţi o scurtă compunere.**

E o dimineaţă frumoasă de primăvară. Rica-Iepurica îşi adună iepuraşii în poieniţă. Ea le spune că pleacă după mîncare şi îi roagă să fie cuminţi.

Iepuraşul cel mai mare …

Evaluare

1 Dictare.

A fost odată o împărătească frumoasă, dar foarte rea. Într-o zi, oglinda ei fermecată i-a spus:

– Albă-ca-Zăpada, fiica ta vitregă, este cea mai frumoasă!

Împărăteasa îi porunci unui vînător să ducă fata în pădure.

2 Răspundeţi la întrebări.

- Cum era împărăteasa?
- Ce i-a spus oglinda fermecată?

3 Despărţiţi în silabe cuvintele şi subliniaţi cu o linie consoanele:
fiică, vînător, atunci, frumoasă.

4 Completaţi cuvintele cu vocalele sau consoanele care lipsesc:

… a … ă; c … p … c; p … d … r … .

5 Scrieţi în ordine alfabetică denumirile fiinţelor din imagini.



Unitatea 7

ÎNDEMNURI





- **Ce vă îndeamnă părinții să faceți în fiecare zi? Dar învățătorii? Dar prietenii?**
- **Ce fapte de care vă amintiți cu plăcere ați făcut?**



Îndemn

de Demostene Botez

Cînd te duci seara la culcare,
Şi-ţi pui o mînă sub obraz,
Să te întrebi cu-ngrijorare:
„Ce-am făcut eu oare azi?”

O zi trecută fără fapte
Care să-ţi fi rămas în minte,
În viaţa ta, e ca o noapte
Sau ca un basm fără cuvinte.

Cît timp tu n-ai făcut nimic,
Pămîntul s-a-nvîrtit o dată,
Şi doar nu-i atît de mic,
Şi-a dus în spate lumea toată.

Să-ţi fie aceste vorbe-ndemn
Al vieţii tale care vine,
Să laşi pe unde treci însemn
Că ai făcut şi tu un bine.

Ce observăm?

- Poezia conţine îndemnuri înţelepte adresate copiilor.

Să ne amintim!

- O poezie este alcătuită din versuri.
- Cîteva versuri formează **o strofă**.

îndemn – chemare, sfat

însemn – semn; *aici:* urmă bună



Să înţelegem textul!

1. Ce întrebare vă îndeamnă autorul să vă puneţi la sfîrşitul fiecărei zile?
2. Cu ce poate fi comparată o zi în care nu aţi făcut vreo faptă bună?
3. De ce autorul doreşte să urmaţi îndemnurile sale?
4. Ce fel de urme sînteţi îndemnaţi să lăsaţi pe viitor?
5. Ce fapte bune doriţi să mai faceţi?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv poezia.

2. Găsiţi perechile de cuvinte cu sens opus: **seara**, s-a învîrtit, rău, vine, bine, nimic, **dimineaţa**, a stat, noapte, mult, zi, pleacă.

3. Alcătuiţi cîte o propoziţie în care cuvintele *minte* şi *pui* să aibă alte sensuri decît cele din text.

4. Completaţi enunţul cu expresii frumoase (comparaţii) din poezie.
   - O zi trecută fără fapte e ca ... sau ca ... .

5. Continuaţi propoziţiile.
   - O zi cu fapte bune e ca ... .
   - Pămîntul e rotund ca ... .
   - Acest copil e harnic precum ... .

6. Ordonaţi cuvintele scrise pe cele trei stele, pentru a afla îndemnurile lui Scăpărici.





Să scriem caligrafic!

În fiecare zi să facem fapte bune!

Unitatea 7



GRUPURILE DE SUNETE *EA, IA, IE, OA*

1 Despărțiți în silabe cuvintele ce corespund imaginilor de mai jos.








2 Transcrieți din textul ce urmează cuvintele care conțin grupurile de sunete *ea, ia, ie, oa* în aceeași silabă.

„Bătrînul îi cumpără lui Pinocchio un abecedar. Dorea ca băiatul lui să meargă la școală.

Iar Pinocchio nici nu voia să audă.

– Nu plec la școală!

Greierul cel înțelept, care locuia în casa lor, îl sfătui:

– Un copil bun își ascultă întotdeauna părinții!”

(Carlo Collodi. *Pinocchio*)



Rețineți!

- Grupurile de sunete **ea, ia, ie, oa** se aud și se rostesc în aceeași silabă. *De exemplu:* **ia**r-bă, s**oa**-re, **ie**-pu-re.

3 Completați cuvintele cu: *ea, ia, ie, oa*.

m…re, p…tră, d…l, s…re, desen…ză, gutu…, p…ță, …meni, …rnă, l…găn, …ftin, mi…re.

4 Despărțiți în silabe cuvintele: european, întemeiez, statuie, ieșire, soare, sclipitoare, pedalează, pedeapsă, iadă, iartă.

5 Schimbați cuvintele după model:

- poiană – po**ie**ni;
- piatră – …;
- băiat – …;
- piață – …;
- viață – …;
- iarnă – … .

6 Transcrieți din poezia *Îndemn* de Demostene Botez cuvintele care conțin grupurile de sunete *ea, ia, ie, oa*. Alcătuiți cu trei dintre ele propoziții.



Alcătuiți 4-5 enunțuri despre transformarea unei semințe, folosind cuvintele și îmbinările: o semincioară, a răsărit, o plantă obișnuită, floare minunată.



O minune...

O larvă se tîra pe pămînt supărată pe destinul şi înfăţişarea ei. Privea cu invidie la păsările ce zburau în înaltul cerului.

– Eu sînt fiinţa cea mai urîtă, suspină ea. Pe mine nimeni nu mă iubeşte.

Într-o zi văzu cu uimire că începe să-şi ţese în jurul ei o gogoaşă. Larva e mirată – nu a mai făcut niciodată pînă acum o gogoaşă. Înţelege că s-a închis înăuntru ca într-un mormînt şi se pregăteşte să moară.

– Vai, nu vreau să rămîn aici! strigă ea îngrozită.

A trăit în întunericul gogoaşei cîteva zile triste, pregătindu-se să moară.

Într-o dimineaţă însă a simţit că pe corpul ei apare ceva. S-a privit atent... Erau două aripioare! Cu o putere nebănuită, larva se mişcă spre capătul gogoaşei. Lovi curajoasă cu căpşorul în perete şi ieşi afară.



Ce observăm?

- Personajul din text se transformă.
- Se schimbă **înfăţişarea** larvei, dar şi **stările** ei sufleteşti.
- Prin exemplul larvei, autorul ne comunică, de fapt, despre oameni.

Nu-i venea să-şi creadă ochilor: zbura! Era un fluture frumos, fără pereche, şi zbura ca păsările în lumina soarelui de primăvară.

(Din *Înţelepciunea Sfinţilor Părinţi*)

larvă – vietate care iese din oul insectelor; omidă

destin – soartă

invidie – sentiment de părere de rău provocat de succesul altora

gogoașă – înveliș din fire foarte subțiri în interiorul căruia larva crește și se transformă în fluture; cocon



Să înţelegem textul!

1. Ce mod de viaţă ducea larva?
2. De ce era ea nemulţumită?
3. Ce s-a întîmplat într-o bună zi?
4. Cum se simţea larva înăuntrul gogoașei?
5. Cum a reuşit ea să iasă din gogoașă?
6. Ce a descoperit mica ființă cînd s-a văzut la lumina zilei?
7. Ce v-a impresionat cel mai mult în acest text?
8. Prin ce se aseamănă larva cu rățușca cea urîtă din povestea lui Hans Christian Andersen?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Ordonaţi ideile textului, apoi citiţi fragmentul ce corespunde fiecărei idei.

- Vietatea îşi adună puterile şi ieşi din gogoaşă.
- O larvă era supărată pe destinul şi înfăţişarea ei.
- Acum era un fluture minunat şi zbura ca şi păsările.
- Într-o zi, larva începu să-şi facă o gogoaşă.

2 Povestiţi conţinutul textului pe fragmente, apoi în întregime.

3 Citiţi fragmentul în care larva se transformă în fluture. Ce sentimente trăieşte ea?

4 Scrieţi în ordinea în care sînt redate în text stările sufleteşti prin care trecea larva.

- bucurie
- supărare
- groază
- tristeţe
- fericire
- durere
- uimire
- încredere în sine

5 Scrieţi cuvinte cu sens opus:

- atent – ...;
- a se tîrî – ...;
- apare – ...;
- urîtă – ...;
- înăuntru – ...;
- niciodată – ... .

6 Transcrieţi fragmentul în care larva invidiază modul de viaţă al păsărilor.

7 Completaţi enunţurile de mai jos cu ideile potrivite, scrise pe fiecare gogoaşă de mătase.

- Larva este invidioasă pe păsări, pentru că... .
- Larva e îngrozită în întunericul gogoaşei, deoarece... .
- Orice transformare o sperie pe mica vietate, deoarece... .
- Chiar dacă nu e pasăre, fluturele e fericit, fiindcă... .



8 Continuaţi şirul exemplelor de mai jos, descriind transformările minunate ce se petrec zi de zi în jurul vostru.

- O ghindă mică încolţeşte, apoi creşte încet-încet şi ajunge un stejar mare, viguros.
- Dintr-o semincioară de mac încolţită creşte o plantă înaltă. Ea face o încîntătoare floare roşie, din care se formează, mai apoi, mii de seminţe noi.



Să scriem caligrafic!

Natura ne oferă mereu exemple de transformare a urîtului în frumos.

Unitatea 7



GRUPURILE DE LITERE
CE, CI, CHE, CHI

1 Scrieţi cuvintele ce corespund imaginilor date. Despărţiţi-le în silabe.



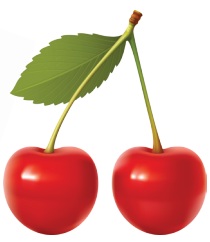



2 Schimbaţi cuvintele, după model: pereche – perechi; ureche, mac, copac, ridiche, melc, şoarece, răscruce, cuc, nuc, veche.

3 Alegeţi din textul *O minune...* cuvintele ce conţin grupurile de litere *ce, ci, che, chi* şi alcătuiţi cu patru dintre ele propoziţii noi.

4 Completaţi cuvintele cu grupurile de litere *ce, ci, che, chi*:
mun...tor, pa...t, ...iţă, Ena..., ari..., o...lari, se...ră, ...bri-turi, ...tesc, coa... .

Să învăţăm jucîndu-ne!

5 Potriviţi silabele pentru a forma cît mai multe cuvinte.

nar | ta | lari | pă | o | ci | ne | che | cea | chi | ma | ră

6 Transformaţi cuvintele propuse, după model: zic – zici – zice; tac, conduc, trec, aduc, coc, duc.

7 Priviţi imaginea alăturată şi alcătuiţi propoziţii despre Pinocchio, folosind următoarele cuvinte: abecedar, cheiţă, ochi, fericit, chipeş, picioare.





Povestiți despre o poznă pe care ați făcut-o fără gînduri rele și care v-a lăsat o amărăciune în suflet.

Amărăciuni

după Tudor Arghezi

Cu cele mai bune gînduri, Baruţu a găsit un ciocan şi un cui. A dorit să bată cuiul în oglinda dulapului, dar n-a intrat… Ba, mai mult, s-a crăpat toată oglinda ca de trăsnet, în zigzag.

O ispravă atît de mare nu se poate acoperi cu nimic. Baruţu a luat, pe ascuns, de la bucătărie, un dop şi o sfoară, ca să dreagă oglinda. Însă nu a izbutit, el fiind un băiat prea mic. El nu are nici rindea, nici ferăstrău, are numai scuipat, şi cu scuipatul n-a făcut mare ispravă. A uns oglinda şi nu s-a lipit. A uns-o cu limba. Cînd se uită în oglindă i se pare că e tăiat în două şi că are o pereche de nasuri şi patru buze.

Baruţu s-a hotărît să fugă într-altă odaie, ca să nu ştie nimeni că el ar fi trecut prin încăperea cu oglinda. Acolo s-a pus să coase la maşină. A încurcat atît de serios aţa pe dinăuntru, că talpa maşinii nu a mai vrut să calce şi roata a înţepenit…

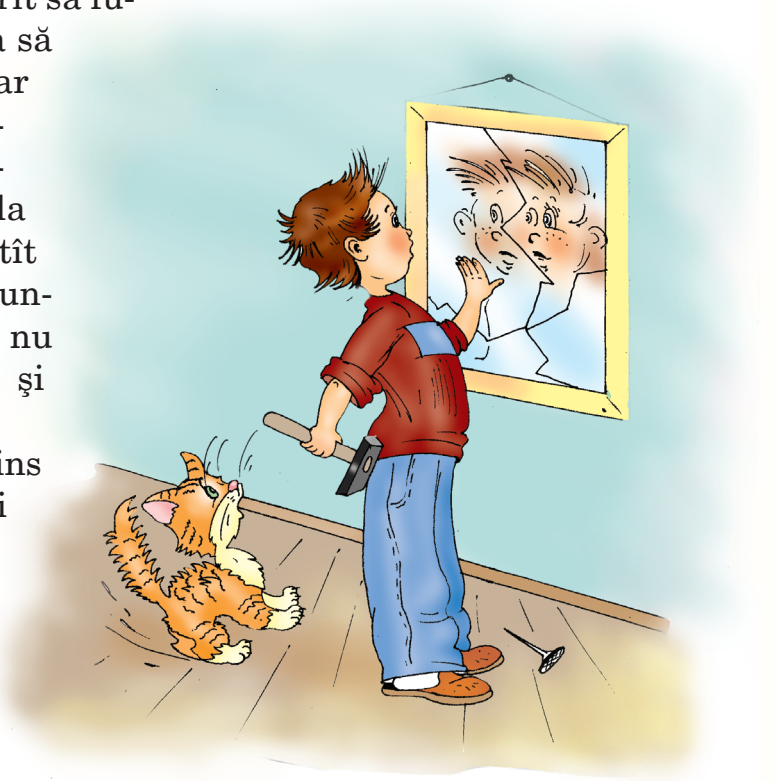

Baruţu a fost prins tocmai în biroul lui tătuţu, unde rupsese peniţele şi creioanele, şi acum destupa sticla de cerneală ca să încerce cum curge pe covor.

Ce observăm?

- Textul este despre poznele unui copil.
- Autorul parcă pătrunde în gîndurile şi sufletul personajului său.
- Pe acest personaj, Baruţu, l-aţi mai întîlnit în textul „*Nu e voie*” după Tudor Arghezi.

Să nu-i mai aducem aminte ce a urmat. Să-l lăsăm în colţul unde l-a pus măicuţa, cu nasul la perete.

zigzag – linie frîntă

ispravă – *aici:* poznă, năzdrăvănie

a izbuti – a ajunge la rezultatul dorit, a reuşi

rindea – unealtă folosită pentru netezirea lemnului; gealău

ferăstrău – unealtă de lucru pentru tăierea lemnului



Să înţelegem textul!

1. Care a fost prima ispravă făcută de Baruţu?
2. De ce băieţelul a vrut să bată un cui în oglindă?
3. Cum a încercat el să îndrepte boroboaţa?
4. De ce n-a reuşit Baruţu să repare stricăciunea?
5. De ce băieţelul a fugit în altă cameră?
6. Ce altă poznă a făcut el acolo?
7. Cum a fost pedepsit Baruţu de către mama?
8. Cîţi ani credeţi că are băieţelul?
9. De ce Baruţu face atîtea pozne?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Împărţiţi textul în fragmente şi completaţi ideile de sub imagini:



Baruţu ... .



... a încercat ... .



... maşina de cusut.



... a fost prins şi ... .

2 Povestiţi textul pe fragmente, apoi în întregime.

3 Găsiţi în text cuvintele ce denumesc unelte şi alcătuiţi cu ele propoziţii.

4 Completaţi enunţurile cu ideile potrivite scrise de Scăpărici pe balonaşe.

- Băieţelul încearcă să-şi ascundă fapta, deoarece ... .
- Baruţu este pedepsit de mama, pentru că ... .
- Băieţelul nu ştia că oglinda se va sparge, fiindcă ... .



5 Formaţi cuvinte noi, după modelul: oglindă – oglinjoară;

- cui – ...;
- ciocan – ...;
- dulap – ...;
- băiat – ...;
- sfoară – ...;
- nas – ... .

6 Despărţiţi în silabe cuvintele: gînduri, oglindă, intrat, ferăstrău, ispravă, limbă, înţepenit, ascuns, tălpi.

7 Grupaţi perechile de cuvinte cu sens apropiat: **ispravă**, pe ascuns, a drege, **faptă**, a izbutit, pe furiş, a repara, a reuşit, amărăciune, supărare, a înţepenit, colţ, a încremenit, ungher.

8 Alcătuiţi propoziţii cu următoarele cuvinte: ispravă, pe furiş, a izbuti, a încremeni, zigzag.

Să lucrăm în echipă!

9 Discutaţi dacă Baruţu trebuia sau nu să fie pedepsit pentru isprăvile lui.



Să scriem caligrafic!

Deși te amărăște, pedeapsa înțeleaptă te îndreaptă pe calea cea bună.

Unitatea 7



GRUPURILE DE LITERE
GE, GI, GHE, GHI

1 Despărţiţi în silabe cuvintele ce corespund imaginilor date:



2 Completaţi cuvintele de mai jos cu grupurile de litere *ge, gi, ghe, ghi*:
…ne, Vir…nia, mar…ne, …ţar, în…te, zoolo…că, un…e, …me, An…lina.

3 Citiţi textul. Transcrieţi doar cuvintele care conţin grupurile de litere *ge, gi, ghe, ghi*.

Ieri am fost la grădina zoologică. Gelu, Gina, Gherghina şi Virgil au mers cu noi. Unchiul Gherasim a scos banii din geantă şi a cumpărat bilete.

– Zebra parcă are haine cu dungi, a constatat Gherghina.

– Ce gît şi picioare lungi are girafa! s-a mirat Gina.

Animalele exotice ne-au impresionat cel mai mult.

Să învăţăm jucîndu-ne!

4 Potriviţi silabele pentru a forma cuvinte.

ghir	ne	gin	lan	ge	dă	ţă	ghea	ral	gi	tă	e	re

5 Priviţi imaginea şi răspundeţi în scris la întrebările de mai jos.

- Ce figuri geometrice a construit Anghelina?
- Ce a desenat Gicu în loc de cerc?
- Ce temă au învăţat copiii la lecţia de matematică?

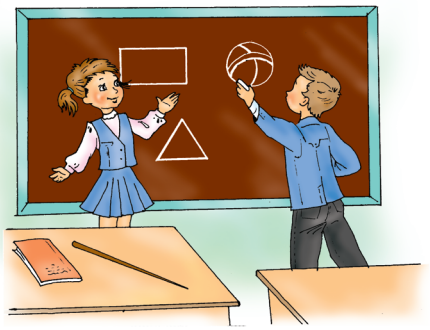

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere după o bandă desenată şi după un plan de idei

1 Citiţi spusele personajelor din banda desenată *Singură acasă*. Povestiţi întîmplarea prezentată.



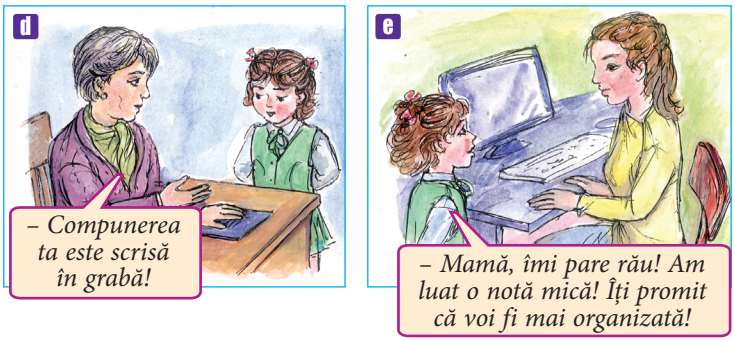

Să ne amintim!

- O compunere, orală sau scrisă, porneşte de la un plan simplu sau un plan dezvoltat de idei.

2 Citiţi planul de idei de mai jos. Povestiţi întîmplarea folosind, de data aceasta, fiecare idee din plan.

a Elena s-a întors de la şcoală şi se joacă la calculator, mîncînd în acelaşi timp.
b Obosită, ea încearcă să-şi facă temele în grabă.
c Mama descoperă că fetiţa a pierdut timpul jucîndu-se la calculator.
d A doua zi, învăţătoarea o dojeneşte pe Elena pentru tema făcută neglijent.
e Fetiţa îi promite mamei că nu va mai pierde timpul.



- **Cum înțelegeți proverbul: „Lauda de sine nu miroase-a bine”?**
- **În ce situații ați folosit acest proverb?**

Musca la arat

de Alexandru Donici



De la arat un plug
Venea încet spre casă
Și, la un bou pe jug,
O muscă se-aşezasă.
Ei, spre-ntîmpinare,
O altă muscă-n zbor
Îi face întrebare:
– De unde, dragă soră?
– Şi mai întrebi de unde!
Ei musca îi răspunde
C-un aer supărat.
Au nu pricepi ce facem?
Nu vezi că noi ne-ntoarcem
Din cîmp, de la arat?

Spre laudă deşartă
Mulţi zic: noi am lucrat,
Cînd ei lucrează-n faptă
Ca musca la arat!



jug – bucată de lemn ce se pune pe gîtul boilor care trag plugul, carul

se-așezasă – *corect:* se așezase

îi face întrebare – îi pune o întrebare

deșartă – fără temei, falsă, goală



Să înțelegem textul!

1. De unde se întorceau boii înjugați la plug?
2. De ce mergeau ei atît de greu?
3. Cine s-a așezat pe jug?
4. Cine zbura în întîmpinarea muștei?
5. Ce-o întreabă musca a doua pe surata ei așezată pe jug?
6. Ce îi răspunde aceasta cu înfumurare?
7. Pe cine ascunde poetul în spatele insectelor și al animalelor din poezie?
8. Ce învățătură transmite poezia?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Ordonaţi momentele întîmplării.
- Întrebarea suratei
- Aşezarea unei muşte pe jug
- Răspunsul lăudăros al muştei
- Învăţătura poeziei
- Întoarcerea boilor de la arat

2 Povestiţi conţinutul fabulei după momentele întîmplării, pînă la învăţătură.

3 Găsiţi cuvinte cu sens opus pentru: încet, se aşază, răspunde, supărat, laudă, am lucrat.

4 Grupaţi pe două coloane trăsăturile de caracter ale muştei de pe jug şi ale boului: lăudăroasă, obosit, leneşă, mincinoasă, tăcut, prefăcută, puternic, harnic, răbdător, falsă.

5 Transcrieţi strofa în care găsim învăţătura fabulei.

6 Alegeţi proverbele care se potrivesc pentru această fabulă.
- Lăudărosului îi este gura plină cu minciuni.
- Prietenul adevărat la nevoie se cunoaşte.
- Dacă lumea nu-l laudă, se laudă singur.
- Lauda de sine nu miroase-a bine.

Să lucrăm în echipă!

1 Ce i-aţi spune muştei lăudăroase, dacă v-aţi întîlni cu ea?

Ce observăm?

- În poezie se povesteşte o întîmplare.
- Personajele sînt animale şi insecte, dar, de fapt, e vorba despre oameni.
- Ultima strofă a poeziei conţine o învăţătură (o morală).
- O astfel de poezie se numeşte **fabulă**.



Alexandru DONICI
(1806–1865)

Este fabulist român. În fabulele sale critică defectele oamenilor, precum: lăudăroşenia, minciuna, prostia, lenevia, lăcomia şi altele.



Să scriem caligrafic!

E rău să te lauzi cu munca altora.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Coridorul ispitei

după Voltaire

Trăia demult un rege vestit prin bunătatea sa. Şi regele acela era lăudat, dar înşelat şi furat de vistiernicul său.

Într-una din zile, el chemă pe înţeleptul înţelepţilor şi-i zise:

– Dumneata care ştii atîtea lucruri, nu cunoşti un mijloc prin care să găsesc un vistiernic care să nu mă fure?

– De bună seamă, răspunse înţeleptul. Vei reuşi acest lucru, punîndu-i să joace pe toţi cei care se vor înfăţişa pentru slujba de vistiernic. Cel ce va juca mai uşor acela va fi omul cel mai cinstit.

– Glumeşti, zise regele. Ce legătură este între dans şi cinste?! Dar, fie! Fă cum ştii!

S-au înfiinţat, în ziua fixată, un număr de şaizeci şi patru de bărbaţi. S-au adus şi băuturi. Totul era pregătit pentru bal.

Ca să se ajungă la salonul de bal, trebuiau să treacă printr-un coridor întunecos. Regele, care aflase planul înţeleptului, îşi întinsese în coridor bogăţiile sale.

După ce au ajuns toţi în salon, Măria Sa dădu semnalul de dans. Dar cum să danseze, cînd toţi erau grei de ceea ce ascunseseră prin sîn, prin buzunare, peste tot.

– Ce hoţi! gîndi regele.

Unul singur dintre ei, sprinten, ţinea fruntea sus, braţele libere, corpul drept, dansînd frumos.

– Iată şi un om cinstit, zise regele.

Şi aşa a devenit vistiernic cel mai uşor jucător, iar galeria ce ducea spre sala dansului a fost numită „coridorul ispitei”.

1. De ce era înşelat şi furat regele?
2. Cu cine s-a sfătuit Măria Sa în privinţa alegerii unui nou vistiernic?
3. Ce sfat i-a dat înţeleptul?
4. De ce nu puteau dansa pretendenţii la funcţia de vistiernic?
5. Cine a fost ales vistiernic? De ce?
6. De ce coridorul ce ducea spre sala de dans a fost numit „coridorul ispitei”?

Evaluare

1 Scrieţi după dictare.

Gicu şi Anghel erau în faţa unei gherete. Anghel a scos din ghiozdan cincizeci de lei.
– Ce vrei să cumperi, amice? l-a întrebat Gicu.
– Un ghiveci cu muşcate. Mătuşa Gherghina împlineşte azi patruzeci de ani. Îi voi face o surpriză!

2 Răspundeţi în scris la întrebări.

- Care sînt personajele din textul dat?
- Ce a cumpărat Anghel de la gheretă?
- Pentru cine era acest cadou?

3 Despărţiţi în silabe cinci cuvinte din textul dictării care conţin grupurile de litere *ge*, *gi*, *ghe*, *ghi*.

4 Scrieţi cuvintele corespunzătoare imaginilor:



5 Alcătuiţi o propoziţie cu cuvîntul *gherghină*.

Unitatea 8

ÎN LUPTĂ CU IARNA





- De ce primăvara devreme oamenii pun în pomi căsuțe pentru păsări?
- Ce foloase ne aduc păsările primăvara?

Piţigoii

după Eugen Jianu

Straşnic ger se mai întîmplă să fie cîteodată în ultimele zile ale lui Făurar. Întotdeauna, în prag de primăvară, iarna vrea să ne arate că mai e încă stăpînă. Îngheaţă apele şi îmbracă pămîntul din nou cu straie de nea.



Într-o asemenea zi, bunicul se apucă să înşire pe nişte sîrme subţiri felioare de slăninuţă. Apoi le agăţă ici-colo, prin pomii amorţiţi.

– Ce faci, bunicule, cu slăninuţa aceea?

– O dau cu împrumut, nepoate.

– Cui, bunicule?

– Ai să vezi îndată!

N-a trecut mult şi copacii s-au umplut de păsărele: unele mici cît nuca, cu scufiţe albastre, altele mai mărişoare, surii. Erau piţigoii. Au început să ciugulească înfometaţi slăninuţa.

Zilele de ger şi frig s-au terminat. Ghioceii, viorelele şi toporaşii au început să-şi arate căciuliţele. Piţigoii bunicului au rămas tot prin livadă, cercetînd scoarţa copacilor. Din loc în loc se opreau şi, lovind scurt, ciuguleau ceva.

– Vezi, a spus bunicul încîntat, îşi plătesc datoria!

– Cum aşa, bunicule?

– Priveşte cum umblă şi ciugulesc ouăle mici de omizi! Dacă stai şi socoteşti, într-o zi, un piţigoi adună cam tot atîtea ouă de omizi cît cîntăreşte el. Spune-mi, nu-şi plătesc ei oare datoria, şi chiar cu dobîndă?

strașnic – *aici:* foarte puternic, extraordinar, nemaipomenit

Făurar – numele popular al lunii februarie

căciulițele – *aici:* floricelele

dobîndă – cîștig mare



Să înţelegem textul!

1. Cum e timpul, deseori, la sfîrşitul lunii februarie?
2. Ce lucru curios făcea bunicul?
3. Cum arătau păsărelele care au umplut pomii?
4. De ce au venit acestea în livadă?
5. Unde trăiau piţigoii cînd a venit primăvara?
6. Cu ce se hrăneau ei acum?
7. De ce bunicul a spus că păsările îşi plătesc datoria din plin?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv textul. Recitiţi-l pe roluri.

2 Selectaţi din text cuvintele şi îmbinările de cuvinte care se referă la cele două anotimpuri:

a iarnă;
Exemplu: ger, …

b primăvară.
Exemplu: toporaşi, …

3 Găsiţi în text cuvinte-însuşiri pentru:

- ger …;
- sîrme …;
- pomi…;
- păsărele …;
- scufiţe …;
- ouă … .

4 Găsiţi perechile de cuvinte cu sens asemănător: **cîteodată**, zăpadă, pomi, nea, achită, straşnic, **uneori**, îngrozitor, examinau, cercetau, plătesc, înfometaţi, copaci, flămînzi.

5 Ordonaţi ideile textului, apoi citiţi fragmentul ce corespunde fiecărei idei.

- Într-o zi geroasă, bunicul a atîrnat în pomi feliuţe de slănină.
- Primăvara, piţigoii au rămas să trăiască în livada bunicului şi toată ziua ciuguleau ouăle de omizi.
- La sfîrşitul iernii, gerul este încă foarte puternic.
- Piţigoii veniţi în zbor au început să mănînce slăninuţa.

6 Povestiţi textul după planul de idei obţinut.

Să scriem corect!

7 a Citiţi propoziţiile şi observaţi scrierea cuvintelor evidenţiate.

- – Unde pleci, **nea** Vasile?
- S-a sfîrşit anotimpul fulgilor de **nea**.
- Bunicul **ne-a** explicat cum îşi plătesc piţigoii datoria.

b Alcătuiţi două propoziţii cu nea şi ne-a.

- Cuvîntul nea se scrie împreună cînd poate fi înlocuit cu nene sau zăpadă.
- Înaintea unei acţiuni se scrie ne-a.

Să lucrăm în echipă!

8 a Imaginaţi-vă un dialog cu un piţigoi venit la geam.

b E bine să luptăm cu vătămătorii, stropind livezile cu produse chimice? Argumentaţi.





Să scriem caligrafic!

Prietenii înaripaţi ne răsplătesc din plin, dacă avem grijă de ei.



Scrierea literei *m* înainte de *b* şi *p*

1 Citiţi textul de mai jos şi observaţi scrierea cuvintelor evidenţiate.

Dealurile **împădurite** sînt încă **îmbrăcate** în cojoace de zăpadă. La sfîrşitul iernii, soarele palid **împarte** lumina primilor ghiocei. Căldura lui slabă **îmblînzeşte** frigul iernii.

2 Transcrieţi din textul de mai sus cuvintele evidenţiate.



Reţineţi!

- Înaintea consoanelor **b** şi **p** se pronunţă şi se scrie **m**.

3 Analizaţi imaginile şi scrieţi cuvintele sugerate de acestea:









4 Transcrieţi din textul *Piţigoii* după Eugen Jianu cuvintele care conţin grupurile de litere *mb, mp*. Alcătuiţi cu acestea propoziţii.

5 Completaţi cu *m* sau *n* cuvintele: co…bină, co...portament, co…cediu, a…balaj, du…bravă, ti…bru, co…trol, ca…delabru.

6 Formaţi cuvinte noi, după modelul: **boboc** – **îmbobocit**;

- pădure – ...;
- broboadă – ...;
- prieten – ...;
- blană – ...;
- belşug – ...;
- pachet – ... .

Să lucrăm în echipă!

7 Alcătuiţi un scurt text folosind următoarele cuvinte-cheie: s-au împrietenit, plimbare, sîmbătă, împreună, au împînzit, brînduşe, îmbujoraţi.

Ce știți despre „zilele Babei Dochia”?

Răscruce

de Vasile Romanciuc





Soarele, pe zi ce trece,
De lumină-i tot mai plin,
Omul de zăpadă-n curte –
Tot mai singur, mai străin.

Încă-i iarnă, însă iarna
Are alte griji acum,
Stă cu gîndurile toate
Şi cu ochii – doar la drum.

Iarna-şi face-acum valiza –
Pune gerurile-n ea,
Viscolele supărate
Şi rezervele de nea.

Pune sloiuri mari de gheaţă
De pe Nistru, de pe Prut…
În valiză doar cojocul
Dochiei n-a încăput.

Ies copiii s-o petreacă
Pînă-n margine de sat,
Toţi sînt veseli, numai omul
De zăpadă-i întristat.

Ce observăm?

- Poetul îi atribuie *iernii* însuşiri omeneşti, adică o personifică.

răscruce – răspîntie;
aici: moment de trecere

Să înţelegem textul!

1. Cum luminează soarele la răscrucea dintre cele două anotimpuri?
2. Cum se simte omul de zăpadă din curtea casei? De ce?
3. Ce face iarna cînd simte puterea tot mai mare a soarelui?
4. De ce copiii sînt veseli, iar omul de zăpadă e întristat?
5. Ce strofă din poezie v-ar plăcea s-o ilustraţi printr-un desen?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv poezia.

2 Găsiţi în poezie cuvinte cu sens opus pentru cele ce urmează: întuneric, vară, bucuroase, intră, bătrînii, s-o întîlnească.

3 Alcătuiţi enunţuri cu cele două cuvinte care au sens opus, descoperite în ultima strofă.

4 Cum înţelegeţi expresiile:
- „Iarna-şi face valiza”;
- „Soarele … de lumină-i tot mai plin”;
- „În valiză doar cojocul/ Dochiei n-a încăput”?

5 Completaţi enunţurile, ţinînd cont de imaginile din poezie.
Exemplu: În zilele Babei Dochia, viscoleşte, *acoperindu-se totul cu zăpadă*.
- Soarele … .
- Omul de zăpadă … .
- Iarna … .
- Nistrul şi Prutul … .
- Copiii … .

6 Găsiţi cuvinte înrudite pentru *cojoc*. Alcătuiţi oral propoziţii cu acestea.

7 Memoraţi poezia.



Să scriem caligrafic!

Iarna întotdeauna e învinsă de anotimpul renvierii naturii.



Vasile ROMANCIUC
(n. 1947)

Poetul a scris foarte multe cărţi frumoase pentru copii: *Dacă ai un prieten, Toate întîmplările se prefac în cuvinte, De ce plînge clovnul?, O furnică-n bibliotecă, Copilul cu aripi de carte* şi altele.

Dicţionar cultural

Baba Dochia este un personaj de legendă. Ei îi place mult iarna. Primăvara, ea este supărată că anotimpul alb pleacă. În primele nouă zile ale lunii martie, ea îşi arată mînia viscolind („scuturîndu-şi cojoacele”).

Unitatea 8



SCRIEREA CUVINTELOR CE CONȚIN LITERA *x*

1 Citiți textul și observați scrierea cuvintelor evidențiate.

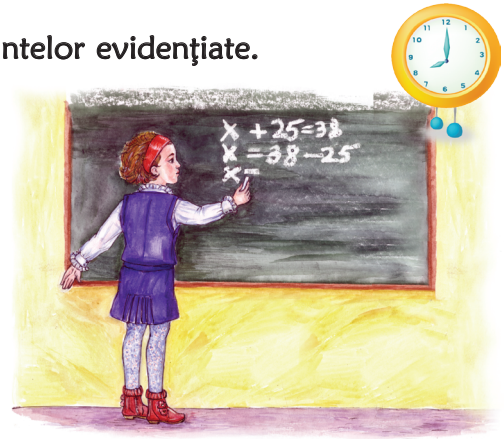

Este ora opt **fix**. A început lecția de matematică. **Alexandra explică** la tablă cum află valoarea numărului **x**.

Apoi elevii rezolvă **exerciții** și probleme. Fiecare școlar a obținut rezultate **exacte**.

– Bravo, elevi! a **exclamat** domnul învățător.

2 Transcrieți din textul de mai sus cuvintele ce conțin litera *x*.



Rețineți!

- Litera **x** notează două sunete: **cs** (text, saxofon), **gz** (execută, exotic).
- Unele cuvinte se scriu cu **cs**, nu cu **x**: *Vasile Ale**cs**andri, rú**cs**ac, mi**cs**andră, ti**cs**it* și altele.

3 Completați cu litera *x* cuvintele ce urmează:

a) ta…ă, e…poziție, te…t, mi…er, …ero… .

b) e…amen, e…istă, e…ersare, e…emplu.

Ce sunete se aud în primul caz? Dar în al doilea?

4 Grupați cuvintele după cum se citește litera *x* (*cs* sau *gz*): extraterestru, exerciții, excepțional, exil, Xenia, exactitate, explozie, examina, maximă, exemplar.

5 Alcătuiți propoziții în baza imaginilor de mai jos:







Atelier de creație

Compunere după imagini

1 Priviți atent imaginile. Citiți dialogurile dintre personaje și povestiți întîmplările.

a



b



c



2 Citiți planul de mai jos, completîndu-l cu alte idei. Propuneți un titlu potrivit pentru planul obținut.

Introducere
- Baba Dochia își scutură ultimele cojoace.
- Copiii hotărăsc să facă un om de zăpadă.

Cuprins
- Ilie și Anuța fac trei bulgări mari de omăt.
- Copiii sînt încîntați de isprava lor.
- Cei doi frați se fotografiază lîngă omul de zăpadă.
- A doua zi, soarele lumina puternic.
- Omul de zăpadă s-a topit.

Încheiere
- Cînd revin de la școală, copiii descoperă că omul de zăpadă a dispărut.
- Ilie și Anuța se bucură de ghioceii apăruți în locul lui.

Să ne amintim!

- Planul de idei poate fi alcătuit pe baza desenelor și a dialogurilor.
- Cînd povestim, dialogul trebuie transformat în vorbire indirectă.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Zilele Babei Dochia

după Mihail Sadoveanu

Trăia odată, pe un munte înalt, o babă pe care o chema Dochia. Pe lîngă dînsa creştea frumoasă şi mlădie o copiliţă, găsită pe cînd era prunc într-o colibă părăsită.

Pe la începutul unei primăveri, apăsată de singurătate, fata o întrebă pe babă:

– Cine trăieşte departe, în vale, măicuţă?

– Oamenii, răspunse ea.

– Măicuţă, lasă-mă să merg la ei!

– Du-te, copilă, dar întoarce-te degrabă.

Fata coborî în văile calde şi pline cu flori de toporaşi şi viorele. Oamenii, păsările cîntătoare se bucurau de soarele primăverii. Un flăcău, răpit de frumuseţea fetei, a rugat-o să rămînă printre ei. Şi ea a rămas.

A doua zi, Baba Dochia s-a pornit supărată din gheţarul muntelui să-şi caute fata. Era îmbrăcată în toate douăsprezece cojoace. Cînd cobora, simţea boarea primăverii şi tot îşi lăsa cîte un cojoc. Fulgi albi şi mari ieşeau din cojoacele babei, acoperind florile şi pomii înfloriţi. Cînd a rămas cu ultimul cojoc, a zărit-o pe fată alături de băiat. Cuprinsă de jale, a început să scuture furioasă ultimul cojoc peste ei. Dar căldura inimilor lor topea zăpada. Înfrîntă, baba s-a întors în singurătatea ei.

Se zice că trăieşte şi azi. În primele zile ale primăverii, vine supărată pe oameni şi-şi scutură cojoacele încărcate de zăpada munţilor.

1. Unde a găsit Baba Dochia puiul de om?
2. Cum era fetiţa?
3. De ce fata se simţea foarte singură acolo, în munţi?
4. De ce a rămas fata împreună cu oamenii?
5. Ce se întîmpla cînd Baba Dochia îşi lăsa cojoacele?
6. De ce se topea zăpada cînd se atingea de cei doi tineri?

Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte: *țurțur (de gheață), a îngheța, a se topi, soarele, a picura, străvezii.*

Ţurţurii

de Nina Cassian



Dintr-un picur, doi şi trei,
Streaşina a prins polei.
Ţurţuri lunguieţi de gheaţă
Strălucesc în dimineaţă.

Oana stă privind afară
Soarele de primăvară.
Barba gheţii străvezie
Scînteiază-n raza vie…

Cînd deodată, jale-adîncă!
Ţurţurii încep să plîngă.
Stropi de apă, limpezi, iată,
Cad din barba îngheţată.

– Oana, nu te întrista!
Noaptea, apa va-ngheţa.
Şi din picurii zglobii,
Mîine, ţurţuri noi vor fi!

barba gheții – *aici:* mai mulți țurțuri uniți

zglobii – vioi, plini de viață

Ce observăm?

- În timpul lecturii trăim sentimente de încîntare, bucurie, tristeţe, speranţă.

Să înţelegem textul!

1. Cum sînt ţurţurii atîrnaţi de streaşină?
2. Cine privește prin geam soarele de primăvară și țurțurii de sub streașină?
3. Cu ce se aseamănă ţurţurii?
4. De ce fetița s-a întristat?
5. Ce se va întîmpla noaptea cu picurii de apă?
6. De ce Oanei îi place să privească afară?

Să ne amintim!

- Titlul sugerează **tema** textului, adică despre ce este textul.



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv poezia.

2 Citiţi versurile care vă trezesc:
- **a** uimire şi încîntare faţă de frumuseţea ţurţurilor;
- **b** tristeţe şi jale cauzate de topirea „bărbii de gheaţă”;
- **c** speranţă că ţurţurii se vor reface noaptea.

3 Alegeţi din textul poeziei cuvinte-însuşiri pentru:
ţurţuri …, jale …, stropi …, barbă …, rază …, picuri … .

4 Scrieţi din primele două strofe ale poeziei cuvintele care rimează.

5 **a** Stabiliţi în care din enunţurile de mai jos cuvîntul evidenţiat are sens figurat.
- Ţurţurul **plînge** cu lacrimi străvezii.
- Delia **plînge**, fiindcă s-a topit omul de zăpadă.

b Alcătuiţi două propoziţii în care cuvîntul *plînge* să aibă sens propriu şi sens figurat.

6 Găsiţi cuvintele care alcătuiesc o familie: dezgheaţă, gheaţă, ger, îngheţată, ghirlandă, gheţuş, gheţar, a îngheţa, dezgheţat. Cu trei din ele alcătuiţi propoziţii.

Să scriem corect!

1 **a** Ordonaţi cuvintele şi observaţi scrierea celor evidenţiate:
- cad, stropi, **Dintr-un**, ţurţur, reci.
- a, scorbură, ieşit, O, **dintr-o**, veveriţă.

b Alcătuiţi alte două propoziţii cu dintr-un şi dintr-o.



Să scriem caligrafic!

În orice anotimp, natura ne oferă frumuseți nebănuite.



Cum vă exprimați recunoștința față de cei care vă ajută, vă fac un bine?

Zăpada şi ghiocelul

(legendă populară)



Cînd Dumnezeu a făcut toate cîte sînt pe pămînt – iarbă, buruieni şi flori – le-a împodobit cu tot felul de culori frumoase. Cînd a făcut zăpada, i-a zis:

– Să-ţi cauţi tu singură culoarea care îţi place, fiindcă tu umbli peste tot.

Atunci zăpada se duse la iarbă şi-i spuse:

– Dă-mi şi mie, te rog, culoarea ta verde şi aşa de frumoasă!

Iarba n-a vrut însă. A rugat apoi pe trandafir să-i dea culoarea lui roşie, minunată. Dar nici trandafirul n-a vrut. A cerut culoarea albastră de la viorea, culoarea galbenă de la floarea-soarelui. Nici una n-a auzit rugămintea zăpezii.

Tristă, zăpada ajunse în dreptul ghiocelului. Lui îşi plînse durerea, zicînd:

– Nimeni nu vrea să-mi dea culoarea sa!

Ghiocelul, milos, s-a înduioşat de soarta zăpezii şi i-a zis:

– Dacă-ţi place culoarea mea albă, o împart bucuros cu tine.

Zăpada a primit cu mulţumire darul ghiocelului. Drept recunoştinţă, ea îl lasă de atunci pe ghiocel să-şi scoată primul căpşorul afară, de cum începe să se arate primăvara.



Să înţelegem textul!

1. Ce a creat Dumnezeu la începuturile lumii?
2. Ce i-a propus Cel de Sus zăpezii?
3. De la cine a cerut zăpada culoare?
4. Cum au procedat plantele?
5. Cui i s-a plîns zăpada?
6. De ce ghiocelul i-a dăruit culoarea sa zăpezii?
7. Cum l-a răsplătit zăpada pe ghiocel?

Ce observăm?

- În legendă se explică de ce zăpada are culoarea albă, aşa precum în *Legenda Bradului* se explică de ce bradul este veşnic verde.



Să dezlegăm tainele textului!

1 Găsiţi perechile de cuvinte cu sens apropiat: **generos**, a împodobi, **milos**, frumoasă, doreşte, a înfrumuseţa, vrea, încîntătoare.

2 Completaţi ideile cu cuvintele-însuşiri scrise între paranteze.

- Iarba şi florile nu i-au dat zăpezii culoarea lor, pentru că erau ..., ...
- Ghiocelul i-a dăruit zăpezii culoarea sa, deoarece era... .
- Zăpada l-a lăsat pe ghiocel să înflorească primul, fiindcă era... .

(*recunoscătoare, generos, zgîrcite, egoiste*)

3 Formulaţi mai multe întrebări pentru enunţul:

- Zăpada a primit cu mulţumire darul ghiocelului.

4 Scrieţi comparaţii şi alcătuiţi propoziţii cu ele:

- verde ca ...;
- alb asemenea ...;
- roşu precum ...;
- albastru ca ...;
- galben precum ...;
- negru asemenea ... .

5 Ordonaţi în scris ideile textului, apoi citiţi expresiv fragmentul corespunzător fiecărei idei.

- Drept recunoştinţă, zăpada îl lasă de atunci pe ghiocel să înflorească primul.
- Ghiocelul i-a dăruit zăpezii culoarea sa albă.
- Dumnezeu a dat culoare tuturor lucrurilor create, în afară de zăpadă.
- Zăpada a cerut culoare de la iarbă şi de la unele flori, dar acestea au refuzat-o.



Să scriem caligrafic!

Fă bine şi vei fi răsplătit înzecit.

Evaluare

1 Dictare.

Alex şi Maxim au plecat într-o excursie. Pînă la gară s-au dus cu un taximetru. Pentru distanţa parcursă au plătit exact treizeci de lei.

La ora nouă fix erau în autocar.

– Bravo, băieţi! Sînteţi un exemplu de punctualitate! i-a lăudat doamna învăţătoare.

2 Formulaţi două întrebări pentru textul de mai sus.

3 Scrieţi pe două coloane diferite cuvintele în care litera **x** marchează sunetele **gz** sau **cs**:



4 Completaţi cu **m** sau **n** cuvintele:

sî…bure, î…bujorat, u…gher, î…floreşte, cu…păr, î…cep, strî…b, u…plu.

5 Ordonaţi într-o propoziţie cuvintele de mai jos.

iepuraş | dintr-un | a | tufiş | un | sărit

Unitatea 9

PRIMĂVARA





Care sînt primele plante, gîze, păsări ce vestesc venirea primăverii? Cum se comportă ele?

Buburuza

după Eugen Jianu

A venit primăvara. S-au întors păsările călătoare. Crîngul e plin de larma lor veselă. Albinele îşi deretică stupul. Mieii zburdă pe pajişti.

Buburuza cea mică a ieşit şi ea din crăpăturile scoarţei copacului.

– Ce bine că s-a dus iarna!

Bucuroasă, a făcut ochii mari şi s-a uitat roată în jur. Toate o încîntă: şi soarele strălucitor, şi florile colorate, şi păsările care cîntau pe întrecute.



Deodată, buburuza se întristă:

– Ce mică şi neînsemnată sînt! Toate în jurul meu au un rost. Eu ce fac? La ce sînt bună?

Şi desfăcîndu-şi aripile, zbură amărîtă. Nici ea nu ştie cum s-a pomenit pe mîna unui copil.

– Bunicule, uite ce buburuză mică şi drăguţă!

Băiatul a mîngîiat cu drag stropul cel roşu din palmă. Apoi a suflat încetişor asupra-i.

– Hai, buburuzo, zboară şi te încălzeşte la soare! Eşti prima gîză ce ne vesteşti primăvara!

Buburuza a tresărit de bucurie. Acum ştia că are şi ea un rost pe lumea asta.



Să înţelegem textul!

1. Care sînt semnele trezirii la viaţă a naturii?
2. Unde a iernat buburuza?
3. De ce era bucuroasă şi încîntată mica vietate?
4. De ce s-a întristat buburuza?
5. Unde a ajuns ea în zbor?
6. Ce i-a spus cu gingăşie băiatul?
7. De ce buburuza a tresărit de bucurie la spusele copilului?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv textul.

2 Găsiţi în text cuvinte-însuşiri pentru:

- păsări;
- buburuză...;
- flori ...;
- larmă ...;
- soare ...;
- strop... .

3 Scrieţi ce fac următoarele vieţuitoare primăvara, aşa cum le prezintă autorul:

Albinele ... .
Buburuza ... .
Mieii ... .
Păsările ... .

4 Ordonaţi ideile principale ale textului şi scrieţi planul de idei pe caiete.

- Buburuza e tristă, pentru că se simte neînsemnată.
- O buburuză se trezeşte din somnul de iarnă.
- Primăvara natura se trezeşte la viaţă.
- Buburuza află că e prima gîză ce vesteşte primăvara.

5 Povestiţi textul după planul de idei de mai sus.

6 Descrieţi, oral, o buburuză folosind expresiile: mică vietate, ochi mari, puncte negre, bob roşu, fiinţă drăguţă şi altele.



Să scriem caligrafic!

Fiecare vietate are un rost în lume.

Unitatea 9



CUVÎNTUL – PARTE DE PROPOZIȚIE

Să ne amintim!

- Fiecare cuvînt este o parte a vorbirii noastre.

Ce observăm?

- Cuvîntul care intră în alcătuirea unei propoziții devine parte de propoziție.

1 Citiți propozițiile și spuneți din cîte cuvinte sînt alcătuite.

- Liliacul înflorește.
- Sorina este elevă sîrguincioasă.

2 Ordonați cuvintele în propoziții.

- o, elevii, expoziție, pregătesc.
- trecea, prin, pădurii, inima, drumul.

3 Priviți imaginile și alcătuiți propoziții în baza lor.









Rețineți!

- Propoziția este un șir de cuvinte legate prin înțeles.
- Părțile de propoziție se află cu ajutorul întrebărilor: **cine?, ce a făcut?, care?, unde?, cînd?** și altele.

4 Citiți propoziția și răspundeți la întrebări.

Cocoșul isteț s-a întors acasă.

- **Cine** s-a întors acasă? (cocoșul)
- **Ce a făcut** cocoșul isteț? (.....)
- **Care** cocoș s-a întors acasă? (.....)
- **Unde** s-a întors cocoșul? (.....)

5 Transcrieți ultimele două propoziții din primul alineat al textului *Buburuza* de Eugen Jianu, după modelul:

A venit	primăvara	veselă.
(ce a făcut?)	**(ce?)**	**(care?)**

6 Completați enunțurile cu părțile de propoziție care răspund la întrebările dintre paranteze.

- (**Cine?**) a plecat **(cînd?)** la bunici.
- Elevii **(ce fac?)** **(ce?)** interesantă.
- Scăpărici merge **(unde?)** **(cu cine?)**.
- Oache are **(ce?)** **(ce fel de?)**.



- **Cum aţi constatat că a venit primăvara?**
- **Ce cuvinte vă vin în minte cînd spuneţi *primăvara*?**

Primăvara

după George Coşbuc



Soseşte primăvara. Soarele răsare tot mai devreme şi apune tot mai tîrziu. Acum plouă, acum e vreme frumoasă, ba cîteodată şi ninge.

Încep să înfrunzească pădurile. Livezile au dat în floare. Pajiştea este înverzită. Pe cîmpul verde se joacă mieii.

Mierla fluieră în crîng. Noaptea cîntă privighetoarea. Cucul îşi strigă numele prin pădure. Pretutindeni vezi păsări zburînd cu paie în cioc, pentru a-şi face un cuib moale şi călduros. Au sosit şi rîndunelele. Ele le alungă din cuiburile lor pe obraznicele vrăbii ce s-au adăpostit acolo peste iarnă.

Zboară gîndăcei de tot neamul. Fluturi sînt destui acum: şi albi, şi galbeni. Furnicile harnice au toată ziua de lucru. Albinele umplu cu zumzetul lor grădinile şi cîmpiile. Toată natura parcă e în sărbătoare!

Vin şi Floriile, şi Paştele cu ouă roşii şi cu veselie!

Cîtă bucurie şi frumuseţe dă Dumnezeu pe pămînt primăvara!

crîng – pădure tînără

pretutindeni – peste tot, în orice loc, oriunde

Ce observăm?

- Autorul descrie în text semnele primăverii.
- Scriitorul îşi exprimă sentimentele de bucurie, încîntare faţă de frumuseţea naturii în anotimpul revenirii la viaţă.



George COŞBUC
(1866–1918)

Este marele poet al sufletului românesc. În poeziile sale exprimă dragostea şi admiraţia profundă faţă de patrie şi frumuseţile ei.

Unitatea 9



Să înţelegem textul!

1. Cum e timpul în primele zile ale primăverii?
2. Ce semne ale primăverii apar în păduri, livezi, pe pajişti şi cîmpii?
3. Cum îşi anunţă păsările revenirea? Dar gîzele?
4. Care sînt cele două mari sărbători creştine din anotimpul reînvierii?
5. De ce primăvara sufletele tuturor se umplu de lumină şi bucurie?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Găsiţi în text exemple care ne ajută *să vedem* şi *să auzim* ce se întîmplă în natură primăvara:
   a) înverzesc pădurile, ..., ..., ...; b) fluieră mierla, ..., ..., ...

2. Găsiţi perechile de cuvinte cu sens apropiat: **crîng**, pajişte, pretutindeni, imaş, uneori, oriunde, **pădurice**, cîteodată.

3. Găsiţi perechile de cuvinte cu sens opus din primul alineat.

4. Ordonaţi *tablourile* textului citind fiecare fragment:
   - A sosit anotimpul reînvierii naturii.
   - Primăvara şi gîzele revin la viaţă.
   - Marile sărbători creştine aduc bucurie oamenilor.
   - Primăvara îşi arată primele semne.
   - Păsările călătoare s-au întors la cuiburile lor.

5. Alcătuiţi o propoziţie în care cuvîntul *mai* să aibă un alt înţeles decît cel din text.

6. Formaţi propoziţii cu următoarele cuvinte: pretutindeni, pajişte, crîng, zumzet, înfrunzesc, sărbătoare.



Să scriem caligrafic!

Primăvara, în natură și în sufletele oamenilor e o adevărată sărbătoare.



Cuvinte ce răspund la întrebarea *ce face?*

1 **a** Alcătuiţi propoziţii după următoarele imagini:



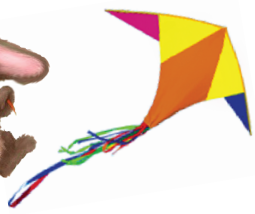


Ce observăm?

- Orice propoziţie are un cuvînt care răspunde la întrebarea **ce face?**.

b Răspundeţi la întrebările de mai jos, apoi faceţi schema propoziţiilor, după model:

- **Ce face** greieraşul?
- **Ce face** iepuraşul? (...)
- **Ce face** zmeul? (...)
- **Ce face** cocoşul? (...)

Greieraşul —**ce face?**→ sare.

2 Subliniaţi cu o linie cuvintele ce răspund la întrebările ce face? ce va face?.

- Mama admiră jocul copiilor.
- Ionuţ va pleca în excursie.

3 Completaţi pe caiete textul cu cuvintele dintre paranteze:

Odată, un om leneş ..... (**ce a făcut?**) în lume. Într-o pădure, el ..... (**ce a făcut?**) un lup slab. Acesta l- ..... (**ce a făcut?**):

– Om bun, ce ..... (**ce faci?**) prin aceste locuri?

– O ..... (**ce fac?**) pe Zîna-Ursitoare.

(*a întîlnit, a întrebat, a plecat, caut, umbli*)

4 Dezlegaţi ghicitorile şi scrieţi-le pe caiete. Subliniaţi cu o linie cuvintele ce răspund la întrebarea ce face?.

- O pernuţă afînată
  Stă la tablă agăţată.
  (r, l, t, e, b, e, u, e)
- Cocostîrc înalt de fier
  Lucrează pe şantier.
  (a, r, a, c, m, a, a, u)

De ce țineți cont cînd alegeți un nume pentru animalul drag, pentru jucăria preferată (păpușă, ursuleț ...)?

Păpădia

– fragment –

după Ion Agârbiceanu

Anicuţa privea dusă la minunea din faţa ei. Un zumzet uşor se ridica în liniştea mare din covorul cu steluţe de aur. Copila nu ştia: florile galbene cîntă sau micile albine? Erau aşa de multe! Fiecare floare avea cîte o albină.

Fetiţa se ridică şi ieşi din grădină.

– Ce-ai făcut atîta vreme acolo, copilă? a întrebat-o bunica.

– M-am uitat la flori şi la albine.

– Da, mi-a spus şi fratele tău că a înflorit păpădia.

Copila simţi o dezamăgire amară.

– Şi dumneata le zici aşa?

– Da cum, dacă acesta li-i numele, răspunse bunica.

– Credeam că Nicu n-a ştiut...



Bătrîna o privi nedumerită.

– Alt nume nu au, copilă, cum să le zic?

– Să le pui altul, mai frumos, zise fetiţa.

– Păpădie nu-i frumos?

Anicuţa clătină din cap.

– Florile-s frumoase, dar numele nu, zise ea supărată.

– Hm! Poate că ai dreptate, dar aşa le-au botezat oamenii şi eu nu pot să le pun alt nume.

Copila tăcu şi intră în casă. În gînd ea le puse alt nume: luminiţe.

(privea) dusă – *aici:* visătoare, ruptă de realitate

a boteza – *aici:* a da nume



Să înţelegem textul!

1. Ce privește, plină de uimire, Anicuța?
2. Ce sentimente trezește în sufletul copilei imaginea covorului de păpădii?
3. Cu ce sînt asemănate păpădiile?
4. Ce află fetița de la bunica?
5. De ce Anicuței nu-i place numele *păpădie*?
6. Ce nume le-a pus fetița, în gînd, păpădiilor?
7. Ce nume ați da voi păpădiilor?

Ce observăm?

- Personajul principal este o fetiţă de vreo patru-cinci ani.
- Autorul ne prezintă un personaj – copil cu un suflet foarte sensibil, cu o fire artistică.



Să dezlegăm tainele textului!

1 Găsiţi în text cuvinte cu sens apropiat pentru cele de mai jos:

- aurii – ...;
- fetiţă– ...;
- minunate ...;
- timp – ...;
- mirată – ...;
- amărîtă – ... .

2 Împărţiţi textul *Păpădia* în fragmente logice, ţinînd cont de ideile de mai jos.

a. Anicuţa admiră floricelele galbene de pe pajişte.
b. Fetiţa este dezamăgită, pentru că şi bunica le spune minunatelor flori *păpădii*.
c. Bătrîna îi explică nepoatei că aşa li se spune acestor flori.
d. Copila le dă în gînd numele de *luminiţe*.

3 Alcătuiţi enunţuri cu ajutorul expresiilor: covor cu steluţe de aur, zumzet uşor, linişte mare, flori galbene, dezamăgire amară.

4 Transcrieţi cuvintele care formează o familie: lumină, lume, luminiţă, luminiş, lame, a lumina, luminat, neluminat, luminos, lampă, limpede.



Să scriem caligrafic!

Fiecare copil descoperă frumusețea și tainele naturii în felul său.

Unitatea 9



Cuvinte ce răspund la întrebările *cine? ce?*

1 a Alcătuiţi propoziţii după imaginile de mai jos.







Ce observăm?

- Punînd întrebările **cine?** (*înoată, cîntă*), **ce?** (*au înflorit*), aflăm **despre cine/ce** se vorbeşte în propoziţie.

b Răspundeţi oral la întrebări. Faceţi pe caiete, după model, schemele propoziţiilor obţinute.

- **Cine** înoată? (...)
- **Ce** au înflorit? (...)
- **Cine** cîntă? (...)

Delfinul ← **cine?** — înoată.

2 Transcrieţi propoziţiile şi subliniaţi cu două linii cuvintele care arată despre cine/despre ce se vorbeşte în propoziţie.

- Camelia pleacă la bunici.
- În livadă au înflorit caişii.
- Gîzele ies din ascunzişuri.
- Se întorc păsările călătoare.



Reţineţi!

Cuvintele ce răspund la întrebările **cine?, ce?** arată **despre cine/despre ce** se vorbeşte în propoziţia respectivă.

3 Completaţi propoziţiile cu cuvintele dintre paranteze care răspund la întrebările cine? sau ce?.

... intră în sala de sport. ... aduce mingea.
Se aude ... . Toţi ... joacă volei.
Deodată, ... anunţă sfîrşitul orei.
(*clopoţelul, elevii, fluierul, copiii, profesorul*)

4 Transcrieţi alineatul al doilea din textul *Primăvara*. Subliniaţi cuvintele care arată despre cine/despre ce se vorbeşte în fiecare propoziţie.

5 Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele *medicul, norii, Tărcuş* să arate despre cine/despre ce se vorbeşte în propoziţie.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Florile

după Vasile Voiculescu

Dragi şcolari, v-aţi întrebat vreodată ce-ar fi fost pământul fără flori? Ele sînt frumuseţea lui. Tot ce ne e mai drag sub soare asemănăm cu o floare. Florile sînt un model de perfecţiune şi de inspiraţie. Iat-o printre florile primăverii pe cea mai plăpîndă şi mai gingaşă – ghiocelul. Îl striveşti dacă îl ţii puţin mai aspru în mîini. Cîtă bărbăţie în firimitura aceasta albă, ieşită de sub zăpadă! E cea dintîi floare care ne dă de ştire că vine primăvara. Nimeni n-o poate opri să-şi facă datoria ei de vestitoare: nici ger, nici zăpadă. Nimic nu o înspăimîntă. E un curaj nemăsurat pe care numai copiii şi florile îl pot avea.

Se bucură de ghiocei nu numai ochii, dar şi sufletele, în care se aprinde speranţa că iarna a trecut şi alte vremuri vin...

Dar modestia florilor cine o poate întrece? Ele strălucesc indiferent dacă le vede sau nu le vede cineva. Nu se îmbracă şi nu se gătesc de ochii lumii. Aşa ar trebui să fim şi noi, oamenii.

Florile sînt înzestrate cu înţelepciune dumnezeiască. Ele nu-şi risipesc inteligenţa şi puterile ca noi, pe nimicuri, în certuri, în lupte zadarnice. Toată forţa lor e destinată rostului pe care îl au în lume. Înfloresc, ne dăruie bucurie şi se înmulţesc.

Cine iubeşte florile dă dovadă de suflet şi simţire. Cine le înţelege devine mai înţelept.

1. Ce sînt florile pentru pămînt?
2. Cum este ghiocelul comparativ cu alte flori de primăvară?
3. De ce autorul consideră că ghiocelul este înzestrat cu multă bărbăţie?
4. De ce se bucură şi sufletul la vederea acestor gingaşe flori albe?
5. Autorul crede că florile sînt modeste. De ce?
6. Cu ce calităţi mai sînt înzestrate florile?
7. Cum sînt oamenii care iubesc şi înţeleg florile?
8. Ce comparăm, de obicei, cu frumuseţea florilor?

Cum are grijă o mamă de copiii săi cînd sînt mici?

Umbreluţe

de Passionaria Stoicescu

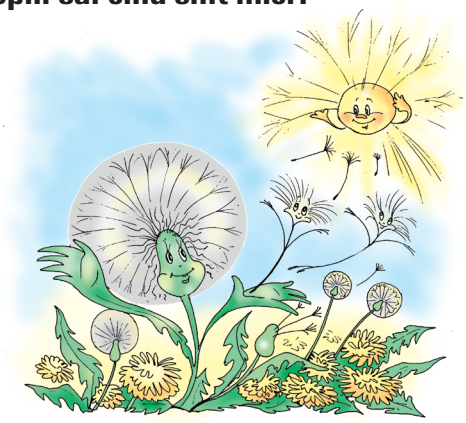

Blonda doamnă Păpădie
E o mamă grijulie.
Puii nu şi-i lasă-n drum
Aşteptînd aşa, oricum.
Pentru Vînt şi pentru Soare,
Buruiana iubitoare
A ivit umbrele mici,
Ca seminţele-pitici
Să se-nalţe şi să zboare
Hoinărind în lumea mare.
Vezi o umbreluţă-n zbor?

E-o sămînţă-pufuşor
Care mîine o să fie
Altă mică Păpădie
În hlamidă aurie!
Bumbul ei cînd va-nflori
Către Soare va şopti
Auriu şi fericit:
– Soare, semănăm leit!

Ce observăm?

- Păpădia, Vîntul, Soarele sînt personificate.
- Poeta prezintă prin viaţa păpădiei un model de mamă grijulie.

a ivit – *aici:* a născocit, a inventat

hlamidă – *aici:* floricică galbenă ca o mantie prinsă de tulpiniță

leit – întocmai, la fel

Să înţelegem textul!

1. Ce a inventat mama-păpădie pentru puii-seminţe?
2. Cînd folosesc seminţele de păpădie umbreluţele?
3. De ce doamna Păpădie este considerată o mamă grijulie, iubitoare?
4. De ce peste puţin timp sămînța-pufușor va fi o tînără păpădie?
5. Ce-i va spune Soarelui păpădia înflorită?
6. De ce poeta consideră că soarele și păpădiile se aseamănă?
7. Citiți versurile care vă trezesc umorul.



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv poezia.

2 Scrieţi cuvintele-rimă din poezie, după modelul: Păpădie – grijulie.

3 Găsiţi în poezie cuvinte cu sens apropiat pentru următoarele: atentă, a inventat, să se ridice, să planeze, colindînd, mantie.

4 Descoperiţi în text cuvintele-însuşiri create de poetă pentru:

- doamnă ...;
- buruiană ...;
- lumea ...;
- hlamidă ...;
- mamă ...;
- umbrele ...;
- păpădie ...;
- bumb ... .

5 Ce trăsături de caracter din cele de mai jos se potrivesc mamei-Păpădii?

- frumoasă
- egoistă
- înţeleaptă
- leneşă
- prevăzătoare
- iubitoare

6 Alegeţi de pe razele de soare explicaţiile potrivite:

„Puii nu şi-i lasă-n drum”

„Bumbul ei ...”

„Auriu şi fericit...”

„– Soare, semănăm leit!”

bobocul de păpădie

ne asemănăm la înfăţişare

mereu are grijă de ei

luminos şi bucuros

Să lucrăm în echipă!

7 Daţi cît mai multe exemple de animale care îşi pregătesc puii cu multă grijă pentru viaţă.



Să scriem caligrafic!

Natura oferă mereu oamenilor modele frumoase de viaţă.

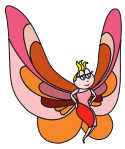

ATELIER DE CREAȚIE

Compunere după un şir de imagini şi după un plan de idei

1 Priviţi atent banda desenată. Citiţi dialogurile dintre personaje.

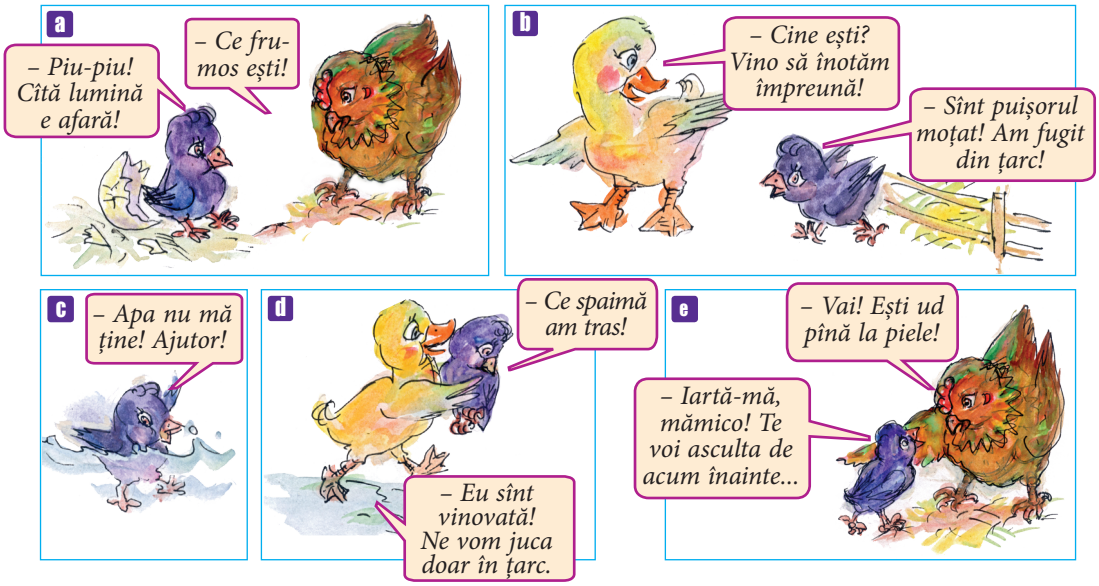

2 Povestiţi întîmplarea, urmărind imaginile şi dialogul personajelor.

3 Citiţi planul de idei de mai jos:

Introducere

- Din ultimul ou a ieşit un puişor moţat.
- Puişorul se bucură de lumina de afară.

Cuprins

- Puişorul moţat fuge din ţarc şi ajunge pe malul bălţii.
- Răţuşca îl cheamă să înoate împreună.
- Puişorul simte că nu-l ţine apa şi răţuşca îl salvează.

Încheiere

- Ud şi speriat, puişorul revine în ţarc şi îi cere iertare mamei.

4 Scrieţi o compunere cu titlul *Puişorul neascultător* (sau cu un titlu ales de voi), dezvoltînd fiecare idee din plan cu două-trei propoziţii.

Evaluare

1 Dictare.

Astăzi soarele străluceşte puternic. Iarba, florile şi pomii s-au trezit din somnul iernii. Cărăbuşii lucitori şi fluturii de toate culorile zboară prin grădină. Natura şi oamenii parcă spun:

– Bine ai venit, dragă primăvară!

2 Citiţi propoziţia de mai jos şi răspundeţi la întrebări.

Astăzi soarele străluceşte puternic.

- **Ce** străluceşte astăzi puternic? (...)
- **Ce face** soarele astăzi? (...)
- **Cum** străluceşte astăzi soarele? (...)
- **Cînd** străluceşte soarele puternic? (...)

3 Completaţi propoziţiile cu cuvintele-acţiuni din carnetul lui Scăpărici.

- Melcul ... pe tulpina copacului.
- În dumbravă păsările ... duios.
- Maria, Doru şi Codruţ ... .



4 Alcătuiţi cîte o propoziţie în baza imaginilor de mai jos.





Unitatea 10

HRISTOS A ÎNVIAT!





Alcătuiți enunțuri cu următoarele cuvinte și îmbinări: *biserică, lumină, noaptea Învierii, ouă roșii, haine noi, pască și cozonac.*

Cîntec pascal

de Vasile Romanciuc



Azi, lumea-i mai frumoasă,
Azi, totu-i mai curat
Şi-n suflet, şi în casă:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

Azi, rîuri de lumină
Din cer s-au revărsat...
Om către om se-nchină:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

E sfînta zi de Paşte,
De vrajbă am uitat...
Iubirea-n noi renaşte:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

Şi neamul înfloreşte
Şi creşte mai bogat,
Şi zicem româneşte,
Şi zicem creştineşte:
– Hristos a înviat!
– Adevărat a-nviat!

pascal – care se referă la Paști

vrajbă – ură, dușmănie



Să înţelegem textul!

1. Cum sînt oamenii și natura în ziua de Paști?
2. Cum sînt sufletele oamenilor în această zi sfîntă? Dar casele lor?
3. Ce răsună pretutindeni?
4. Cum este cerul în ziua Învierii?
5. De ce în ziua de Paști în suflete lăsăm loc numai pentru iubire?
6. Cum este în această zi neamul nostru, creștin dintotdeauna?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Selectaţi din primele două strofe cuvintele ce rimează.

2 Găsiţi perechile de cuvinte cu sens opus: **lumină**, frumoasă, curat, **întuneric**, sărac, murdar, iubire, bogat, vrajbă, urîtă.

3 Transcrieţi strofa în care *cerul* şi *oamenii* se bucură împreună de Marea zi.

4 Găsiţi pe ouăle roşii din dreapta paginii explicaţiile potrivite:

- „rîuri de lumină”
- „neamul înfloreşte”
- „neamul ... creşte mai bogat”

devine mai înţelept, mai credincios, cu speranţă în viitor.

e mai frumos, mai curat la suflet;

lumina soarelui curge pe pământ, mai vie, mai blîndă;

5 Ce sentimente exprimă autorul în poezie?

- încîntare
- tristeţe
- iubire de Dumnezeu şi de oameni
- bucurie de viaţă

6 **a** Observaţi sensul cuvintelor evidenţiate.

- În dimineaţa Învierii, ne întoarcem de la biserică cu sufletele **curate**.
- În casele **curate**, cu miros de cozonaci, răsună „Hristos a înviat!”.

b Alcătuiţi două enunţuri în care cuvîntul curat să aibă sens propriu şi sens figurat.



Să scriem caligrafic!

De Paşti, credinţa şi iubirea cresc în sufletele curate ale oamenilor.

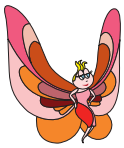

Atelier de creație

Felicitarea

1 **Observaţi din ce părţi este alcătuit textul de mai jos. Transcrieţi textul felicitării respectînd aranjarea în pagină.**

Dragă Ioana, — Formula de adresare

Lumina celei mai mari sărbători a creştinilor, Sfintele Paşti, să-ţi aducă în suflet liniște, bunătate şi iubire de aproapele tău! Hristos a înviat! — Conţinutul

Cu multă dragoste,
prietena ta, Maria — Formula de încheiere



Reţineţi!

- Felicitarea se trimite cu ocazia unor evenimente importante din viaţa omului.
- Felicitarea este scrisă, de obicei, pe ilustrate speciale.
- Formula de adresare diferă, în funcţie de relaţia cu cel felicitat.

2 **Alcătuiţi oral, apoi în scris, o felicitare adresată mamei sau altei persoane cu prilejul zilei de naştere.**

3 **Continuaţi pe caiete felicitările:**

Scumpa mea...,
Te felicit sincer cu ocazia Sfintelor Sărbători de Paşti!
Îţi doresc .....
.....
..... .
Hristos a înviat!
Cu drag,
.....

Mult stimată
doamnă învăţătoare,
În cea mai înălţătoare zi pentru sufletele noastre, Sfintele Paşti, vă doresc .....
..... .
Hristos a înviat!
Elevul Dumneavoastră,
.....



De ce Iisus Hristos a vindecat în timpul vieții sale mulți oameni bolnavi, iar pe unii chiar i-a înviat din morți?

Măgăruşul

după Ion Agârbiceanu

Cînd Iisus era copil, a văzut trecînd un om care mîna un măgăruş. Omul avea inima haină şi puse poveri prea mari în căruţă. Frînt de oboseală, măgăruşul nu o mai putea urni din loc. Atunci omul începu să-l bată rău cu o bîtă mare.

Deodată, l-a lovit atît de tare, încît i-a rupt un picior. Măgăruşul a căzut în noroi. Omul încercă să-l scoale, dar nu izbuti.



– I s-a rupt piciorul. Nu va mai putea umbla niciodată, ziceau oamenii.

Omul cel nemilos începu să-l bată şi mai tare cînd auzi că nu-i mai poate fi de folos. Se adunară mulţi copii. Printre ei se afla şi micul Iisus. El se apropie şi puse mîna pe măgăruş.

Animalul sări în picioare. Minune! Era de două ori mai mare.

Omul cel hain, văzînd că măgăruşul e mai tare, punea poveri şi mai mari. Într-o zi puse aşa de mult pietriş, încît căruţa se rupse. De atunci, omul n-a mai avut căruţă. Măgarul scăpă de poveri şi fugi.

Pe măgăruşul acela a intrat călare, în Ierusalim, de Florii, Iisus.

Ce observăm?

- Întîmplarea începe pe cînd Iisus era copil şi se încheie cînd Mîntuitorul a ajuns matur.



Să înţelegem textul!

1. Cînd are loc întîmplarea?
2. De ce măgărușul nu mai putea să continue drumul?
3. Ce rău mare i-a pricinuit omul hain animalului său?
4. Ce-au spus oamenii cînd au văzut nenorocirea măgărușului?
5. Ce-a făcut micul Iisus? Ce minune s-a întîmplat?
6. Cum s-a pedepsit pe sine stăpînul măgărușului?
7. Cum l-a răsplătit, peste ani, măgărușul pe Iisus?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Grupaţi cuvintele cu sens apropiat: măgar, urni, hain, poveri, clinti, greutăţi, crud, bîtă, minune, **noroi**, miracol, ciomag, **tină**, asin.

2 Alegeţi trăsăturile morale ale personajelor din text: stăpînul, copilul Iisus.

- hain
- lacom
- sfînt
- milos
- bun
- binevoitor
- egoist
- nemilos

3 Continuaţi ideile folosind explicaţiile de pe coşuleţe:

- Iisus a vindecat măgăruşul, pentru că ... .
- Stăpînul punea multe poveri pe măgăruşul său, deoarece ... .
- Micul Iisus a făcut minunea, fiindcă ... .

nu vedea în animal o fiinţă cu suflet

acesta este o vietate creată de Dumnezeu spre folosul oamenilor

era fiul lui Dumnezeu şi avea credinţă mare

4 Ordonaţi planul de idei, apoi citiţi fragmentul care corespunde fiecărei idei.

- Iisus îl vindecă pe măgăruş.
- Copilul Iisus vede un om care-şi bate măgăruşul încărcat cu poveri.
- Măgarul fuge de la stăpînul său.
- Peste ani, de Florii, Iisus intră călare pe acest măgăruş în Ierusalim.
- Omul frînge în bătaie piciorul măgăruşului.

5 Citiţi din text propoziţiile în care apare cuvîntul *mîna*. Ce observaţi? Alcătuiţi alte două enunţuri în care cuvîntul să aibă aceste sensuri.



Să scriem caligrafic!

Iisus Hristos a făcut minuni cu ființele nedreptățite de oameni.



Cuvinte ce răspund la întrebările *care? ce fel de?*

1 **a** Comparaţi propoziţiile din cele două coloane.

- Motanul toarce.
- Vîntul se joacă.

- Motanul **leneş** toarce.
- Vîntul **de primăvară** se joacă.

b Puneţi întrebări pentru cuvintele evidenţiate. Ce rol au aceste cuvinte în propoziţie?

2 Observaţi schemele propoziţiilor alcătuite în baza imaginilor date:



- Fluturaşul zboară.

Fluturaşul — **cine? / ce face?** → zboară.

- Fluturaşul colorat zboară.

Fluturaşul — **cine? / ce face?** → zboară.

care? ↑ colorat



Ce observăm?

- Cuvintele ce răspund la întrebările **care?, ce fel de?** îmbogăţesc sensul propoziţiei.
- Fără aceste cuvinte, propoziţia are sens.

3 Faceţi schemele următoarelor propoziţii după exemplele de mai sus.

- Elevul învaţă.
  Elevul **silitor** învaţă.
- Crinul a înflorit.
  Crinul **parfumat** a înflorit.

4 Completaţi pe caiete proverbele, ţinînd cont de întrebări.

- Ziua (**care?**) ..... se cunoaşte de dimineaţă.
- Pisica (**ce fel de?**) ..... zgîrie rău.
- Pămîntul (**care?**) ..... face pîine (**cel fel de?**) ..... .
- Vorba (**care?**) ..... mult aduce.

5 Alcătuiţi propoziţii folosind cuvintele din cele trei coloniţe.

cine?, ce?	**ce fel de?, care?**	**ce face/fac?**
Liliacul	călătoare	se zbenguie.
Izvorul	sprintenă	înfloreşte.
O veveriţă	limpede	susură.
Păsările	alb	se întorc.

- Cum se pregătesc creștinii de marea sărbătoare a Învierii?
- Ce sentimente trăiți în ziua de Paști?
- De ce purtăm haine noi în această Mare zi?

Părul din ograda bunicilor

– fragment –

de Mihail Sadoveanu



– Hristos a înviat! zic femeile.

Părul răspunde cu o mireasmă subţire.

Mama mă îmbracă în straie noi, mă sărută pe tîmplă şi mă îndeamnă să fiu cuminte în ziua aceea! E ziua cînd tot creştinul trebuie să fie liniştit.

Eu stau cuminte două minute, apoi mă duc sub părul înflorit, ca să mă închin. Am eu o încredinţare că acolo e locul unde se poate arăta Dumnezeu, ca să mă mîngîie pe frunte. Îmi fac cruci mititele, apoi îndemn şi pe Bică motanul să-şi facă datoria ca mine. Văzînd că nu mă înţelege, îl prind în braţe şi-l pun să-şi facă cruce cu laba, învăţîndu-l şi vorbele:

– În numele Tatălui
Şi al Fiului,
Şi al Sfîntului Duh. Amin!

– Bine face motanul că te stupeşte! îmi zice mama rîzînd.

Eu caut undeva o vargă, ca să-l învăţ minte pe Bică.

El saltă pe o creangă a părului şi se suie la Dumnezeu.

subțire – *aici:* fină
straie – haine
încredințare – siguranță
mititele – (*pop.*) mici

Dicționar cultural

Paștele ne amintește de marea minune înfăptuită pe Pământ.
Prin învierea Lui, Iisus a biruit moartea pentru totdeauna și a dovedit oamenilor că este fiul lui Dumnezeu.

Oul este semnul nașterii, al vieții noi – curate, bune, pe care trebuie s-o trăim.

Mielul îl simbolizează pe Mîntuitor, care s-a jertfit pentru salvarea lumii.



Să înţelegem textul!

1. Cum răspunde părul la salutul femeilor?
2. Ce face mama băieţelului în dimineaţa Marii sărbători?
3. De ce îşi alege băiatul locul de rugăciune sub păr?
4. Cum se roagă el?
5. De ce îl pune şi pe motanul Bică să se închine?
6. De ce copilul „uită” că trebuie să fie foarte cuminte în ziua aceea?



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi fragmentul din care aflăm locul de rugăciune al băiatului.

2. Povestiţi fragmentul în care băiatul îl forţează pe motan să se închine.

3. Găsiţi în text cuvinte cu sens asemănător pentru: miros, haine, calm, cuvintele, nuia, sare, urcă.

4. Alegeţi trăsăturile de caracter ce se potrivesc personajului principal:
   - ascultător
   - credincios
   - poznaş
   - neastîmpărat
   - neliniştit
   - liniştit
   - blând
   - vesel

5. Găsiţi cuvintele-însuşiri din text pentru:
   - mireasmă ...;
   - straie ... ;
   - păr ...;
   - cruci ... .

6. Construiţi un enunţ în care cuvîntul *păr* să aibă alt sens decît cel din text.

7. a. Stabiliţi în care din propoziţiile date cuvîntul evidenţiat are sens figurat.
   - Bunicul are pe **frunte** riduri adînci.
   - Băiatul silitor a ajuns **fruntea** clasei şi a luat premiul I.

   b. Ce sens are cuvîntul frunte în text?



Să scriem caligrafic!

În ziua de Paşti, maturii şi copiii
se simt mai aproape de Dumnezeu.

Unitatea 10



CUVINTE CE RĂSPUND LA ÎNTREBĂRILE *UNDE? CÎND? CUM?*

1 **a** Comparaţi propoziţiile din cele două coloane:

- Părinţii pleacă.
- Teodor cîntă.
- Vine bunica.

- Părinţii pleacă **la mare**.
- Teodor cîntă **frumos**.
- **Mîine** vine bunica.

b Formulaţi întrebări la care răspund cuvintele evidenţiate. Ce rol au aceste cuvinte în propoziţie?

Ce observăm?

- Cuvintele care răspund la întrebările **unde?, cînd?, cum?** completează informaţia din propoziţie.
- Fără aceste cuvinte, propoziţia are sens.

2 **a** Observaţi schema propoziţiei:

Clopotele bat puternic.

Clopotele ← **ce?** / **ce fac?** → bat

bat ↑ **cum?** puternic.

b Faceţi schemele următoarelor propoziţii:

Primăvara copacii înmuguresc.

Lebăda pluteşte pe lac.

3 Transcrieţi propoziţia şi răspundeţi la întrebări, după model:

De Paşti, oamenii se îndreptau domol spre biserică.

- **Cînd** se îndreptau oamenii spre biserică? (...)
- **Unde** se îndreptau oamenii? (...)
- **Cum** se îndreptau oamenii? (...)

4 Găsiţi cuvintele care răspund la întrebările:

Lumînările ard → .... **unde?** / .... **cînd?** / .... **cum?**

Mierla cîntă → .... **unde?** / .... **cînd?** / .... **cum?**

5 Formulaţi întrebările la care răspunde cuvîntul evidenţiat.

- Trenul vine **rapid**. (...?)
- Trenul **rapid** vine. (...?)

- Iedul fuge **speriat**. (...?)
- Iedul **speriat** fuge. (...?)

Evaluare

1 Dictare.

Într-o zi, o mică pasăre a întrebat un trandafir înrourat:
– Pot să beau o picătură de apă?
– Nu, fără apă destulă mă voi ofili!
– Ce folos de frumuseţea ta, dacă ai o inimă de piatră, trandafirule?

2 Transcrieţi propoziţia. Scrieţi între paranteze cuvintele ce răspund la întrebările de mai jos:

Noaptea trandafirii albi au înflorit frumos.
- **Ce au făcut** trandafirii? (...)
- **Ce** au înflorit? (...)
- **Cînd** au înflorit trandafirii? (...)
- **Ce fel de** trandafiri au înflorit? (...)
- **Cum** au înflorit trandafirii? (...)

3 Completaţi propoziţiile cu cuvintele cerute de întrebări.

- O floare ..... a răsărit ..... .
  (ce fel de?) **(unde?)**
- ..... creştinii sfinţesc ouăle ..... .
  (cînd?) **(ce fel de?)**

4 Alcătuiţi în baza imaginilor de mai jos propoziţii din cel puţin patru cuvinte.

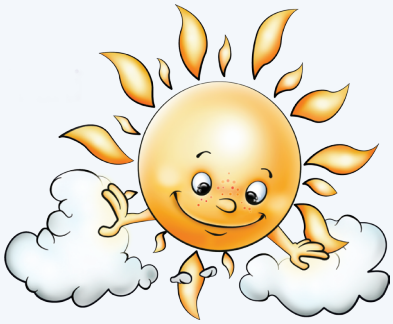



Unitatea 11

ÎN PRAG DE VACANȚĂ








Alcătuiți oral o mică povestire cu următoarele cuvinte: *prieteni, prisacă, miere, a mînca, pedepsiți*.

Cuminţenie

după Aurel Scobioală

Era o zi însorită de primăvară. Florin şi Dănuţ se uitau cu mare atenţie la forfota albinelor din urdinişul stupilor.

– E bine să fii albină, zice Florin visător. Zbori din floare în floare, mănînci nectar cît îţi pofteşte inima!

– E-he, cît trebuie să zbori ca să faci în fagure un strop de miere! îl lămuri Dănuţ.



Florin căzu de acord:

– Da, nu e uşor să fii albină...

Deodată îi veni o idee:

– Dănuţ, ce bine ar fi să zboare albinele la cules toate odată! Să rămînă stupii nepăziţi şi... Ce ne-am mai înfrupta cu faguri!

Dănuţ înghiţi în sec, apoi se aprinse:

– Tata, cînd deschide stupii, foloseşte o afumătoare. Fumul cuminţeşte albinele şi atunci el scoate fagurii.

– Hai să încercăm şi noi! sări Florin.

– Hai! Ştiu unde e afumătoarea!

Şi au încercat. Dar ce-au păţit..., nu vă mai spun. Ştiu doar că într-adevăr s-au cuminţit: băieţii, nu albinele.

urdiniș – deschizătură mică în stup pe unde intră și ies albinele

fagure – căsuțe mici de ceară în care albinele adună mierea



Să înţelegem textul!

1. Ce priveau cu mult interes cei doi băieţi?
2. Ce discută ei despre albine?
3. Ce gînd îi veni în minte lui Florin?
4. Ce soluţie a găsit Dănuţ?
5. De ce s-au cuminţit băieţii, şi nu albinele?

Ce observăm?

- Textul conţine un dialog.
- Sfîrşitul textului trezeşte umorul.



Să dezlegăm tainele textului!

1. Citiţi expresiv textul. Recitiţi-l pe roluri.

2. Găsiţi cuvinte cu sens opus pentru: adevăr, cuminţenie, deschide, nepăziţi, a aprinde, lămurit.

3. Ce cuvinte folosite în text sînt legate, ca înţeles, de cuvîntul *albină*? Completaţi pe caiete şirul: **albină**, urdiniş, ...

4. Transcrieţi alineatul în care unul dintre băieţi se arată cunoscător al vieţii albinelor.

5. Ordonaţi planul de idei, apoi povestiţi textul.
   - Băieţii au fost înţepaţi de albine.
   - Prietenii decid să se înfrupte cu miere.
   - Florin şi Dănuţ discută despre viaţa albinelor.

6. Alcătuiţi enunţuri cu ajutorul cuvintelor: urdiniş, fagure, prisacă, polen, stup, prisăcar, afumătoare.

7. Povestiţi oral despre viaţa albinelor.



Să scriem caligrafic!

Copiii deseori fac fapte nechibzuite și pedeapsa vine de la sine.



Propoziția simplă

1 **a** Copiaţi propoziţiile de sub imagini.



Bunica împleteşte.



Televizorul funcţionează.



Soarele zîmbeşte.

b Subliniaţi cu o linie cuvintele care răspund la întrebarea **ce face?**.

c Subliniaţi cu două linii cuvintele care arată despre **cine/ce** se vorbeşte în propoziţie.



Reţineţi!

- Cuvintele **împletește, funcționează, zîmbește** răspund la întrebarea **ce face?** şi arată ce se spune despre cineva.
- Cuvintele **bunica, televizorul, soarele** răspund la întrebările **cine?, ce?** şi arată **despre cine/ce** se vorbeşte în propoziţie.
- Aceste cuvinte se numesc **părţi principale** ale propoziţiei.
- Propoziția alcătuită doar din părți principale se numește **propoziție simplă**.

2 Întocmiţi schema fiecărei propoziţii după model:

Albinele ⟷ (**cine? / ce fac?**) muncesc.

- Grivei latră.
- Voinicii se luptă.
- Bate vîntul.

3 Cu ajutorul întrebărilor cine/ce?, ce face? scoateţi din propoziţiile de mai jos numai părţile principale.

Model: Iepurele de cîmp aleargă repede. | Iepurele aleargă.
cine? ce face?

- Broscuţa doarme pe o frunză.
- Pe imaş paşte un ponei.
- Noaptea vine pe furiş.
- Luna aurie a răsărit pe cer.



Ce știți despre mare? Ce mări cunoașteți?

Marea, o apă folositoare

după Marin Sorescu

Marea este şi pentru cei mici, nu numai pentru părinţi şi bunici. Ei nu ştiu să se joace, ca voi, pe plajă, în nisip. Şi nici să facă palate, în care, pe furiş, intră scoicile prin acoperiş.

Acum aţi venit la odihnă cu mine. Eu zic să mergem pe mal. O să vă explic marea, val cu val.

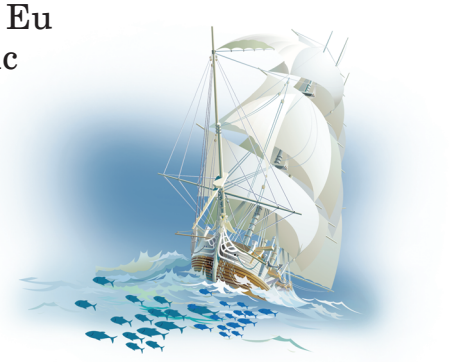

Marea este o apă folositoare. Ea se întinde de aici şi pînă în zare. Vapoarele alunecă pe apă: fîş, fîş, ca un fel de sănius. Dar mai bine dacă priveşti, vezi că alunecă pe peşti. Ei sînt aici mulţi ca iarba.

Unii dansează, alţii au pene de papagal şi cîntă pe lîngă Insula de Coral. Prin alte ape, rechinii umblă la ei cu ferăstraie şi, dacă te prind, te taie. Unde este apa mai adîncă înoată nişte peşti urîţi. Atît de urîţi, că nici ei între ei nu se mănîncă. Porcul-de-mare rîmă algele pe lîngă maluri, de se fac deasupra valuri. Foca este aproape cît luna!

Trebuie să vedeţi totul. Cel mai frumos e portul. Aici sînt fel de fel de vapoare. Se suie oamenii în ele. Ei privesc marea şi se joacă de-a depărtarea.

Cînd marea are vreun necaz în familie, fulgeră şi tună. Atunci pe plajă nu mai stai! Dar furtuna trece repede. Apare soarele şi noi iar alergăm către plajă de ne sfîrîie picioarele.

porc-de-mare – pește marin de culoare neagră cu solzi ascuțiți care conțin venin

alge – plante de apă

focă – animal acvatic, care trăiește mai ales în regiunile polare

port – *aici*: parte a țărmului unde staționează vapoarele

Ce observăm?

- Autorul consideră că marea e o parte a naturii – tainică şi fascinantă.
- Acest text se aseamănă, prin folosirea rimelor, cu textul *La grădina zoologică* de acelaşi autor.



Să înţelegem textul!

1. Cine pleacă la mare să se odihnească?
2. Ce nu ştiu să facă părinţii şi bunicii la mare?
3. Ce vrea autorul să cunoaşteţi mai bine?
4. Cum arată marea?
5. Ce plutesc pe apele mării?
6. Cine vieţuieşte în mare?
7. Ce vietăţi străbat apele mării?
8. Ce descoperim în port?
9. Ce se întîmplă după furtună?



Să dezlegăm tainele textului!

1 Găsiţi în text toate cuvintele ce denumesc animale marine.

2 Alcătuiţi propoziţii folosind cuvintele: focă, scoici, vapoare, rechin, furtună.

3 Ajutaţi-l pe Scăpărici să găsească în text cuvintele cu sens apropiat pentru cele de pe pietricele:



4 Construiţi propoziţii în care cuvintele de pe scoici să aibă alte sensuri decît cele din text.



5 Alegeţi cuvintele care alcătuiesc o familie: folositor, folos, far, a folosi, nefolositor, fac, folosit, ferăstrău, nefolosit, furtună.

Să lucrăm în echipă!

6 Cum înţelegeţi mesajul textului: „Marea e una dintre cele mai minunate şi tainice părţi ale lumii”?



PROPOZIȚIA DEZVOLTATĂ

1 **a** Comparaţi propoziţiile scrise pe cele două coloane. Ce observaţi?

- Perele s-au copt.
- Dan scrie.
- Perele **văratice** s-au copt.
- Dan scrie **caligrafic**.

b Transcrieţi propoziţiile din coloana a doua. Puneţi întrebările corespunzătoare fiecărui cuvînt, după model:

Cucul **(cine?)** cîntă **(ce face?)** în pădure. **(unde?)**

2 Dezvoltaţi propoziţiile folosind cuvintele alăturate:

- Pescarul a prins ... .
- Robótul funcţionează ... .
- Cade o ploaie ... .
- Vapoarele intră ... .

- la comandă
- în port
- un crap
- ciobănească

Ce observăm?

- Propoziţiile simple s-au dezvoltat cu ajutorul altor cuvinte (părţi de propoziţie): **văratice, caligrafic.**

Aceste cuvinte îmbogăţesc înţelesul propoziţiilor.

3 Analizaţi imaginile. Alcătuiţi în baza lor propoziţii simple, apoi dezvoltaţi-le:





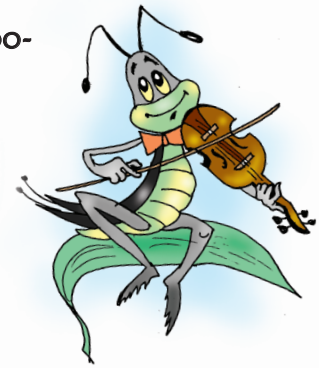

4 Găsiţi cuvinte ce răspund la întrebările puse şi alcătuiţi propoziţii dezvoltate:

a Copiii au plecat ..... **unde?** ..... **cînd?**

b Nicu recită ..... **cum?** ..... **ce?**

5 Transformaţi propoziţiile dezvoltate de mai jos în propoziţii simple.

- Copiii se joacă pe plajă.
- Delfinii neastîmpăraţi sar peste valuri.
- Furtuna de pe mare a trecut repede.
- Farul înalt de la Constanţa se vede din depărtare.

- **Ce emoții ați trăit atunci când ați luat un premiu, o diplomă (la grădiniță, la școală etc.)?**
- **Vă place să fiți lăudați pentru rezultate bune? De ce?**

Premiul întîi

după Marin Preda

– Mamă, mi-a spus domnul învăţător să fac şi eu o coroană. Să veniţi şi voi la şcoală, la serbare. Mi-a dat să învăţ şi o poezie.

Femeia îl mîngîie cu palma ei aspră şi îi spuse:

– Du-te în grădiniţă şi-ţi ia flori. Hai!



Fericit, Niculae plecă spre şcoală cu coroniţa la piept. Avea pe cap pălăria tatălui său. Era desculţ. Intră în curtea şcolii şi se amestecă printre băieţi...

Pe rînd, învăţătorii îşi strigau premianţii şi elevii spuneau poezii. Aproape tot satul îi privea...

– Premiul întîi la băieţi... Moromete Niculae! spuse învăţătorul Teodorescu.

Îi dădu o coroană şi cîteva cărţi şi îl împinse pe băiat în faţa scenei.

Îi şopti să spună poezia. Premiantul tuşi şi începu tare, dar nu izbuti să recite decît două-trei versuri şi se opri. Învăţătorul, care pricepu că e bolnav, îl ajută să iasă.

Pe coridorul şcolii, Niculae stătea rezemat de perete şi tremura cuprins de friguri. Cu toate acestea, el zîmbea fericit, cu coroana într-o mînă şi cu cîteva cărţi mici şi subţiri sub braţ.

friguri – *aici*: boală însoțită de o temperatură ridicată; malarie



Să înţelegem textul!

1. Ce-i spune băiatul mamei?
2. De ce Niculae era „desculţ” şi purta pălăria tatei?
3. Ce premiu a obţinut micul elev?
4. De ce nu a putut premiantul să recite poezia?
5. Ce a înţeles învăţătorul?
6. De ce era fericit Niculae?

Ce observăm?

- Personajul principal, Niculae, un băiat de la ţară, de vreo 9-10 ani, apare şi în textul *Cum începe toamna?* de Marin Preda.



Să dezlegăm tainele textului!

1 Aranjaţi titlurile în ordinea desfăşurării întîmplărilor.

- Premiantul Niculae Moromete
- Discuţia lui Niculae cu mama
- Bucuria nemărginită a micului şcolar
- Drumul spre şcoală

2 Transformaţi titlurile planului de idei în propoziţii, după model:

- Niculae Moromete ia premiul întîi.

3 Continuaţi enunţurile alegînd ideile potrivite scrise pe file.

- Niculae doreşte să vină şi părinţii săi la serbare, ca ... .
- Deşi e stors de puteri din cauza bolii, el e fericit, deoarece ... .
- Elevul Niculae Moromete a luat premiul întîi, fiindcă ... .

era un copil ager la minte, silitor, cu dragoste de carte

să-i bucure cu rezultatele sale frumoase la învăţătură

a luat premiul întîi la sfîrşitul acelui an şcolar

4 Transcrieţi din text propoziţia ce conţine cuvintele domnului învăţător.



Să scriem caligrafic!

Copilul cu dragoste de carte învaţă bine, cu pasiune, în orice condiţii.



Construiți enunțuri cu următoarele cuvinte: *vară, flori, cîmp, soare, greierași, căldură.*

Vară

de Otilia Cazimir

E cald... Grădina-n jurul meu
Surîde, leneşă, la soare.
Frunzişul prăfuit şi greu
Îşi calcă umbra călătoare.

Pe-al ierburilor cîmp plăpînd
Rîzînd, cu capul dat pe spate,
Un mac îşi scutură, pe rînd,
Petalele însîngerate.

În sălcii, vrăbiile tac.
Doar cucul cel bătrîn aruncă,
Neîndemînatic şi buimac,
Chemarea-i scurtă peste luncă.

Şi din trifoiul parfumat,
Cu flori uşoare şi rotunde,
Acelaşi murmur necurmat
De greieri adormiţi răspunde...



neîndemînatic – *aici:* nepriceput
buimac – *aici:* zăpăcit



Să înţelegem textul!

1. Cum pare grădina în această zi de vară?
2. Ce floare se evidenţiază pe întinderea cîmpului?
3. Cum a influenţat căldura asupra vrăbiilor, a greierilor?
4. Cum este cîntecul cucului?
5. De ce pare cucul nepriceput şi zăpăcit?
6. Cum sînt florile de trifoi?
7. Ce cîntec se mai aude în acest peisaj de vară?
8. În ce strofă poeta ne-a făcut să simţim mirosurile ierburilor?
9. De ce poezia se numeşte *Vară*?

Ce observăm?

- În timpul lecturii, ne imaginăm un tablou de natură întins, plin de **culori** şi de **sunete**.
- În acest **peisaj** freamătă viaţa, e linişte şi armonie.



Să dezlegăm tainele textului!

1 Citiţi expresiv poezia respectînd semnele de punctuaţie.

2 Completaţi enunţurile folosind cuvintele din poezie care exprimă acţiuni omeneşti.

Exemplu: Un mac **se scutură rîzînd**.

Grădina ... . Frunzişul ... . Greierii ... .

3 Ordonaţi cuvintele ce denumesc elementele naturii aşa cum apar ele în poezie: cucul, trifoiul, cîmpul, sălciile, grădina, vrăbiile, frunzişul, macul, lunca.

4 Găsiţi în text cuvintele prin care poeta atribuie însuşiri omeneşti elementelor naturii, după modelul: grădină **leneşă**.

• umbră..., • cîmp..., • petale..., • trifoi..., • cuc..., • greieri... .

5 Scrieţi ce sentimente şi stări sufleteşti trezeşte peisajul din poezie.

• linişte	• încîntare	• tristeţe
• suferinţă	• durere	• pace

6 Alcătuiţi propoziţii cu expresiile obţinute la exerciţiul 4.

7 Formaţi cuvinte noi, după modelul: căldură – încălzit;

• frunze – ...; • soare – ...; • flori – ... .

8 Alcătuiţi două propoziţii în care cuvîntul *vară* ar avea sensuri diferite.

9 Ilustraţi printr-un desen o strofă din poezie.

Să lucrăm în echipă!

10 Formaţi familii pornind de la cuvintele: grădină, frunză, bătrîn.



Să scriem caligrafic!

Priveliștea unui tablou de vară aduce în suflet liniște, pace și încîntare.



LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

Reţetă de vacanţă

– fragment –

de Vasile Romanciuc

Am citit într-o carte odată
o reţetă ciudată:
nu, nu e vorba nici pe departe
de vreun fel de bucate
deosebit – din Italia, Franţa –
reţeta ne sfătuieşte
cum se „prepară”... vacanţa...
Cu toate că reţeta nu-i nouă,
v-o spun – poate vă prinde bine şi vouă...
Se iau trei luni de vară
(la oraş ori la ţară),
în ele, se toarnă din belşug
căldură şi soare,
se-adaugă o săptămînă de munte,
şapte zile de mare,
niţică pădure
cu flori şi mure...
Pentru a obţine adevărata savoare
de vacanţă mare,
vom folosi cît mai multe mere,
caise, prune şi pere,
struguri mustoşi,
harbuji şi zemoşi...
Vacanţa va fi extraordinară
dacă veţi accepta
o listă suplimentară
de ingrediente
excelente:
stadion, minge, bicicletă,
undiţă, luntre, lunetă,
zmeu de hîrtie,
paraşută de păpădie,
zbor zigzagat
de fluture colorat,
mieluţ cumincior,
ieduţ zburdător
şi... ce-a mai rămas? –
o zgîrietură pe nas,
nişte băşici
de urzici,
un ac de albină
de prin grădină –
fiecare
alege ce-i place mai tare,
vorba cunoscută:
gusturile nu se discută...
.....

1. Despre ce fel de reţetă „ciudată” e vorba în poezie?
2. Din ce „ingrediente” este alcătuită vacanţa mare?
3. Care sînt jocurile, distracţiile din vacanţă?
4. Ce întîmplări, aventuri mai „conţine” vacanţa mare?
5. De ce autorul consideră că fiecare îşi „prepară” vacanţa mare după gustul său?

Evaluare

1 Dictare.

A sosit vara. E căldură mare. Oana şi Cecilia sînt la bazin.
– Azi, fetelor, vom face sărituri în apă, le spune domnul Cosmin, antrenorul. Vă rog, să fiţi atente!

2 Găsiţi un titlu potrivit textului de mai sus.

3 Transcrieţi din textul dictării propoziţia simplă. Scrieţi sub fiecare cuvînt întrebarea corespunzătoare.

4 Dezvoltaţi propoziţiile simple de mai jos cu ajutorul întrebărilor:

- ..... **(unde?)** au înflorit macii.
- ..... **(cînd?)** greierii cîntă ..... **(cum?)** .

5 Subliniaţi părţile principale din propoziţia de mai jos.

La bunici, nepoţii s-au odihnit minunat.

6 Alcătuiţi cîte o propoziţie simplă în baza imaginilor de mai jos.





Acest manual este proprietatea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Școala _____

Manualul nr. _____

Anul de folosire	Numele de familie și prenumele elevului	Anul școlar	Aspectul manualului	
			la primire	la restituire
1				
2				
3				
4				
5				

Dirigintele controlează dacă numele elevului este scris corect.
Elevul nu trebuie să facă niciun fel de însemnări în manual.
Aspectul manualului (la primire și la restituire) se va aprecia cu calificativele: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător*.

Surse fotografice: www.cafeneaua.com; www.keyproducts.ro; www.canallector.com; ©123RF.com: Alina Shilzhyavichyute

Imprimare la Combinatul Poligrafic, str. Petru Movilă, 35;
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova. Comanda nr.